گەندەڵی نووسین.. زانا ڕەزاق

سەرەتا گەندەڵی نووسین یەکێکە لە جۆرەکانی گەندەڵی ، بەگومان ئەمەش لەنێو نووسەران و سیاسەتمەداران و بیرمەندان دا هەیە ، هەبووە، بۆیە پێویستە بەگری لەمە بکرێت، ئەمەش بەهۆی یاسا و دەسای گونجاو و سەردەمیانە .دواتر گەندەڵی نووسین سامانی هەر وولات و کەمەڵگایە زیان گەیاندن بە سامان وولاتدا زیانی هەیە .

ئیدی گەندەڵی نووسین زیانەکانی زۆرن لێرەدا زیانەکانی دەخەینەڕوو:

یەکەم
بە نموونە ئەگەر هاتوو دە نووسەرمان هەبوو ،ئاستیان هەر یەکەو ژمارەیەک بوو، یانی یەکەکیان ژمارە یەک، ئەوەی تر دوو، ئەوەی تر سێ ،ئەوەی تر چوار، تا ژمارە دە.

ئەوجا ئەو ژمارانە یەکەک لە ژمارە چوار نووسینی ژمارە نۆ ببات، یانی ئەمە نووسینەکانی لە ئاستی ژمارە چوارە بەڵام نووسینی ژمارە نۆی بردووە، ئەمەش زیانە ،چونکە کاتێک ژمارە چوار ئاستی نووسینی ژمارە چوارە ئەمەش بەهۆی پەیوەری زیرەکی کەوتنە نێک سەرکەوتن، پاشان کە ژمارە نۆی بردووە ئەمەش پەیوەری سەرکەوتنە ،بەیەش کاتێک نووسینەکانی ئاستی ژمارە نۆی نامێنێت هی خۆی بەکاردەهێنێت ئەویش ئاستی چوار بەگومان ئەوەش زیانەو کەوتنە، زیانەکەش لە بوارەکە دەدات، جا هەر بوارێک بێت. ئیدی کاتێک بوارەکە سیاسەتە ئەوا لەوانەیە بەهۆی نووسین دزین هەڵەیەک ڕووبدات و ژیانی مرۆڤەکانی کەمێگا بکەوێتە مەترسی هەروەک چۆن پزیشێک بەهەڵە کارێک دەکات ببێنگە ژیانی مرۆڤەکان بکەوێتە بەر مەترسی.

دووەم کاتێک نووسەرێک یان هەر کەسێکی بوارەکی تر نووسین دەدزێت ئەوا ناخوێنێتەوە ،کە نەشیخوێندەوە ئەوا بیرو بیرکەی بە نایەت بەهۆی خوێندنەوە کە بیرکەو شتی بە نەهات ئەوا ووردە ووردە بەرەو پێش ناچێت لەبیرکەو شتی تر.

سێیەم کاتێک کەسێک نووسیندەزێت ئەمە ئەگەر نووسەر بە یان هەر شتێکی تر بیرکردنەوەش گەشەی زۆر ناکات چونکە بیرکردنەوەش بەڕاهێنان دەچێتە پێشەوە و گەشە دەکات.

چوارەم ئەگەر کەسەکە تەنیا زانیاری بچێتە مێشکی و بەکاری بهێنێت

ئەوا لە بەرهەمهێنانی بیرکەو زەرشتی تری نووسین دوادکەوت یا خود بڕین نابێتە هۆی بەرهەمهێنانی بیروا و بیرکەوشت لەکەتایبدا و تێبینی ئەمە بۆ هەموو بوارێک و مرۆڤێک دەبێ.

پرسی ئاشتی نێوان کورد و تورک.. زانا رەزاق

ماوەیەکە باسکردنی پرسی ئاشتیە لەنێوان تورک و کورد ،لە بەستێکایەتی ئۆجەلانێ لەلای تورکیش بە سەرکایەتی ئەردۆغانێ ، بگومان پرسی ئاشتیش کاتی پێویستە، کاتکشی زەر دەخایەنێت، تا دگاتە ئەنجام، چونکە جگە لە مافکانی کورد، دەبە کاریش بۆ ئەو ئاشتیە بکرێت کە بۆهۆی شکی خوناوییەوە ناکەکی توند کوتتە نێوان کورد و تورک .

جا شاندی دەم پارتی پێکهاتبوون لە ئەحمەد تورک پێروین بولدان سری سورێیا ئەندەر ،ئەم بڕیارە لەگەل هەموو حزبکانی تورکیا کەبوونەوە ئەمەش بۆ گەیاندنی پەیامی ئۆجەلان بۆوان.

ئیدی تورکیا لەم پرسەیە داوای چەک دانان لە پەکەکە دکات ،بگومان ئەمەش ناپێویستیە چونکە گەر مەبەستیان ئاشتی ئاستقینە بێت هیچ پێویست ناکات داوای چەک دانان بکرێت، لەبەر ئەوەی تە پرسی ئاشتی سەر بخە ،ووردە ووردەش چەکەکان بەدەنگ دەبن، پاشان هەر خەیان چەک دادەنێن ،داشینێت چەکیان ئەم کات بۆ چیە؟ پاشان بۆچی تورک لە چەک دترسێت یان مەرام و فڕیان هەیە ؟ داوای چەک دانان دەکەن؟

2025 1 6

ئۆپزسیۆنی پۆپۆلیست و هەڵبژاردنەکان لە کوردستان.. زانا رەزاق

گەورەترین مەترسی لەسەر کەمەگا هەبێت ئۆپۆزسیۆنە، بۆچی؟ چونکە..

یەکەم، زۆرێک لەو کەسانەی چوونەتە ناو ئۆپۆزسیۆن بە پارێن ، ئامانە کەمەگ مرۆڤن بەدوای حەزو چێژەکان کەوتوون ، پارێش وەکو ئامرازێک بەکاردێنن.

دووەم، هیچ پەڕۆگرامێکیان نیە بۆ ئەوەی ببنە بەدیل.

سێیەم، هیچ هەڵوێستێکیان قبوڵ نیە لەکاتێکدا سەدان هەڵوێست دژگرن، لەجیاتی ئەوەی بۆن بەباشە بۆن باش، بۆخراپە بۆن خراپ. هاتوون هەموو شت هەڵدەکێنەوە، ئەمەش زۆر مەترسیدارە لەووی سیاسییەوە هیچ پشکۆتنکیش لەسایەی ئەم جۆرە بیرکردنەوەیە جێکەوتە نابێت.

چوارەم، ئۆپۆزسیۆنێکی پۆپۆلیستین، کەمەگ شت دەبۆن کە بۆای ئەوان کە دەسەڵات وەربگرن کوردستان دەبێتە بەهەشت لەکاتێکدا گەندەڵکاری و بێرەو پشچوون پێسەیە هەروەها قەناغ بەقەناغیشە نێک بەدوو هێز یان سێ هێز کەمەگ لەگەڵی کەمەگ شیعاراتی ئیحساساتییەوە ببێتە شامی شەریف.

چۆن بخوێنین؟.. زانا رەزاق

سەرەتا خوێندن هەم قوتابخانە دگرێتەوە هەمیش پەیمانگاو زانکۆکان هەمیش شوێنی تر جا چۆنیەتی و شێوازەکانی خوێندنیش جۆراوجۆرن. لێرەدا باسی دوو جۆر خوێندن دەکەین بە ئەوەی هەم سودی باشی لێببینین هەمیش بە تاقیکردنەوەکان نمرەی باش بهێنین تایبەت تاقیکردنەوەکانی کۆتایی ساڵ بۆتایبەتتر هی پۆلی شەشەمی ئامادەیی.

ئەویش بەم شێوەی خوارەوەیە:
کاتێک تۆ دەچیتە قوتابخانە و شوێنکانی تر کاتێک چەند لاپەڕەک پەدەدات بۆ ئەوەی بیخوێنیت تۆ هەموو وانەکانت ئاوا ڕوون بۆ ڕوون بخوێنێ چونکە کاتێک تۆ دەیخوێنی ئاوا بۆ تۆ ئاسانتر دەبێت چونکە خوێندوتە بۆ تاقیکردنەوە تەنیا جارێکی تر بخوێنیەوە هەمووت بیردێتەوە یانی چونکە تۆ ڕوژانەکانت باش خوێندووە ئەوا ئەمە هاوکاری باشت دەبێ بۆ تاقیکردنەوە

ئیدی دەشتوانی چەندین ئامراز بەکاربهێنی لە وانە ڕوژانەکانت یەکێک لەو ئامرازانە کە بەکاریبهێنی ئەوەیە کە خوێندوتەوە هەمووی لەسەر لاپەڕەیەک بنوسەوە ئەمە وا دەکات هەر بیرت بێتەوە هەمیش هاوکارێکی باشت دەبێ بۆ تاقیکردنەوەکان.

چەند خاڵێک بۆ زیرەکی؟.. زانا ڕەزاق

یەکەم کاتێک دانێ بە تەنیا بیت تەنیایی وا لە مرۆڤ دەکات بیربکاتەوە خەیاڵ بکا ئەمەش وا دەکات گەمە بەمەشک بکات کاتێکیش گەمە بە مەشک کرد ئەوا دەبێ مەشکت بۆ جوڵە بخی.

دووەم خوێندنەوەی بابەتکانی بیرکاری و فیزیا ئەو بابەتانەی حیسابین

سێیەم سەیرکردنی یاری تەپی پۆ و ئەو شتانەی کەوا دەکا مەشکت بجوڵێنی بەس مەرجێک کاتێک سەیری دەکەی هەشت لای تەپی پێیە کە بێت.

چوارەم بنیش جواندن

پێنجەم گفوتوگۆ کردن لەگەڵ ئەی جیاواز کەسانی خاوەن ئەزموون بۆتایبەت ئەوانەی تەمەن گەورەن و ئەزموونکی باشیان لە ژیاندا هەیە.

خێت هەست بۆتوانای خێت ناکەی

یەکێک لەو شتانەی مرۆڤێک هەستی پێناکات تواناکەیەتی لەو بوارەی کە هەیەتی بەهەمان شێوەش تەمەنیەتی یانی هەروەک چۆن خەت هەست بەگۆرەبوونی خەت ناکەی ئاواش سەرەتا هەست بەتواناو هێزی خەت ناکەی تا بەرامبەرەکانت بەت باس دەکەن و یان پەت دەکەن یان دەبیستی، دوای ئەوەی پێیان ووتی ئەو کات دەزانی هەست ناکەی خاوەن بیر و فکرێکی باشە تا خەڵکێ پێی دەڵێن یان نووسینەکانی بەکاردەهێنن.

یان نموونەی تر وەستایەکی دیوار سەرەتا خەی هەست ناکات کە وەستایەکی باشە تا کاری جوانی لای خەڵک نەبینرێت و خەڵک پێیی نەڵێت هەروەک چۆنیش کەسێک هەمیشە لەگەڵتە هەست بە گرانکاری یەکتری ناکەن یان بیشکەن زۆر دەگمەن بەڵام کەسێک ماوەیەک تەی نەدیبیت ئەوا ئەمە شتێکی ترە.

تۆ دەتوانی بگەی بە کەسە بەتواناکان؟

کاتێک ئەمە دەڵێن ئەو کەسە بەتوانا و لێهاتووە کەسمان وەکو ئەونین بریا لە شوێنی ئەو باین ئەوا بەڵای من پەویست دەبوو پێش ئەوەی ئەو قسەو گفتوگۆ بکەن پەویست دەبوو بڵێن چۆن وای لێهات بە ئەوەی ئەمەش وەکو بکەین بگەینە ئەو توانایەکە هەیەتی یان ئەو پلەو شوێنی کە هەیەتی.

ئیدی بگومان تۆ ئەتوانی و دەتوانی بگەی ئەو ئاستە بەمەرجێک ئەو شێوازە ئەو ئامرازانە بزانی کە چۆن پێیگەیشت یانی کاتێک کەسێک بەتوانایە لەبواری نووسین داشتن و جوان بنوسین بگومان ئەمە بە ڕاهێنان و پەرەپێدان گەیشتوتە ئەو ئاستە یان وەستایەک لە هەندێک بوار کە گەیشتوتە ئەو قۆناغە بگومان قۆناغەکانی تری بەیەو لەسەرەتا بناغەوە دەستی پێکردووە دواتر ووردە ووردە گەیشتوتە ئەو هەروەک چۆنیش کەسێک بەتەمەن لە تۆ گەورەترە ئەوا لە پێش چاوت لە قۆناغێکی ترە بەس بگەیشتنی کاتی دەوێت ئاواش بە هەر بوارێک و کەسێک بەناوبانگ و توانا تۆ دەتوانی پێی بگەی چونکە ئەمە هەموومان مرۆڤین ئەو کەسانەش کە فێڵسوف و بیرمەندن یان هەر کەسێکی بەتوانای بوارێکن ڕۆژانەک هەروەکو ئەمە بوون گەیشتنە ئەمە ئاواش ئەمەش دەتوانین پییان بگەین و تێنانێت واش بکەین پێش ئەوانیش بکەوین بە مەرجێک بەو ڕێگایە دا بڕین کە بتوانین سود لە ڕێگاکەدا وەرگرین.

ڕاهێنان و بەهرە.. زانا ڕەزاق

ڕاهێنان

مرۆڤ لەهەر بوارێک و شتێک بێ ڕاهێنان بڕۆو پێش دەچێت و پڕە بەتواناکانی خۆی دەدات بەگومان لەو بوارەی تێدا کار دەکات

ئەگەر هاتوو بەهرەش هەبێ باشترو چاکترێ ئەمە وا دەکات زیاتر بگاتە لوتکە بەگومانیش مەرجیش تەمەنیش نیە بەڵکو زیاتر بە ئەزموون و شارەزایی و ڕاهێناوەیە لێشەوازی بوارێک یان بوارەکانی تری ژیان.

بە نموونە تۆ دەتەوێ لێیاری تێپی پێ بڕۆو پێش بچیت پێویستت بەوەیە کە زۆر مەشق و ڕاهێنان بکەی بەگومانیش ئەمەش ووردە ووردە لەو بوارە یان لەبوارەکانی تر یانی دەبێ بەهەواشی بێت سودی زیاترێ نەک بەخۆرایی و ماوەیەکی کەم

جا ئەگەر بتەوێ ببیێ شاعیر پێویستێ زۆر بخوێنیتەوە وە خشت لەسەر شعر نووسین و ووتن لەڕابەینی خۆشی دەبێ ووشەو ستەکانی شعرەکە هی خۆت بێت و دروستی بکەی چونکە دواتر ووردە ووردە بڕۆو پێشدەچێ، بەهەمان شێوەش بێ ئەمان نووسینیش و باتەکانی تریش هەروەها بەهەمان شێوە یان بەئین نموونەی تر بێ وەستایەتی.

وەستای هەر جۆرە کارێک پێویستێ لەگەڵ وەستاکان فێری بیت و شارەزایی بوارەکە بیت دواتر بەپێی کات ئەزموون وەردەگرێت و بڕۆو پێش دەچێت

بەهرە

یەکێک لەو سیفەتەو تایبەتمەندییانەی کە مرۆڤ هەیەتی بەهرە لەشتێک یان شتانێک یان ووتر بەم لە بوارێک یان بوارانێک ئەمەش بەپێی کەسەکان دەگۆڕێت هەروەک چۆنیش تەبیعاتو ڕەفتاری مرۆڤەکان بەیەک ناچێت ئاواش بەهرەکانیان لەیەک ناچێ یانی هەموویان بەهرەیان لەشتێک نابێت یان زۆرینەی یان بەڵکو ئەمەش دابەش دەبێت بەسەر مرۆڤەکاندا بەجۆرێکی تر بەم هەموو مرۆڤ بەهرەی هەیە گرنگتر و

چاکتر ئەوەیە ئەو مرۆڤە بزانێت لەچی بەهرەی هەیە لەخۆیدا بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی لەو بەهرەیەی کە هەیەتی بتوان پارە بۆتوانا و بەهرەی بدات.

بۆ ئەوەی بڕۆ چاکترو باشتر بژیت یانی دەبێ بڕژەوەندی خەی و مرۆڤکانی تر بێت نەک حەز و هەست و عاتیفی چونکە ئەای من بەحەز هەکارەکە مرۆڤکان تووشی شکست یان کاریگەری زەر دروست نەکات لەسەر مرۆڤکان بڕۆ پێش بردنی کەمەگا هەروەها ئەو بوارەی کاری تێدەکات ئینجا دەبێ مرۆڤکە بزانێت بۆ چ ئەگایەک ئەو بەهرەی هەیەتی بڕۆ پێش دەبات چونکە من پێم وایە لەوێش جێی هەیە یانی بژێوازی جیاواز بڕۆ پێش دەچێت.

دەشێ ئەو کەسە بەهرەدارانە خەیان دەربخن بۆ ئەوەی زوو بدۆزێتەوە لە کەمەگا و بوارەکەی بەهرەی هەیە بتوانێ سودیان پێبگەیەنێ بەئاستیش و بۆ پلەی یەکەم ئەرکەکە لەسەر خەیانەکە بیسەلمێنن و کێن و چیان پێیە چۆن دەتوانن چی پێشکەش بکەن و سودیان بۆ کەمەگا و مرۆڤایەتی هەبێت.

بڕگومان هەن و هەشبوونە بەدەرنەکەوتوونە ئەوێش بۆ پلەی یەکەم خودی خەیان ئامادەستێت کە بۆ وایان نەکردووە؟

بۆ نموونە:

تۆ یاریزانێکی باشی تا لە یاریگا بچووکەکان و گەورەکان یاری نەکەیت کە دەزانێ تۆ یاریزانێکی بەهرەداری یان دەتوانم چەندان نموونەی تر بهێنمەوە لەگشت بوارەکان.

وەرگێران.. زانا رەزاق

وەرگێران یانی وەرگێرانی ووشەیەک یان هێستەیەک یان نووسراوەک یا کتێب لەزمانەک بۆ زمانەکی تر، یاخود بەشەوێکی گشتی بڵێین لەشەوێکەوە بۆ شەوێی تر هەروەها وەرگێران واتە پێویستی ئەو کەمەگایە یا ئەو کەسانە کە پێویستانە ئینجا وەرگێران یەکەکە لە گرنگترین کاری وەرگێر کەسێک بێت بۆ باشی لەکاری نووسێری بزانێت

هەروەها بەتەواوی شارەزایی ئەو زمانەش بێت کە نووسراوەکە وەردەگێڕیت دەبێ بشزانێت چی وەردەگێڕیت دواتر دەبێ نووسەر پاش ئەوەی بە باشی شارەزایی نووسین و داڕشتن و شێوەکانی تری و پێداویستەکانی تری نووسەری بوو ئەوجا زمانی تری زانی ئەو جەرانە ببێنە وەرگێڕ نەک کەسێک خەری فێری زمانی تر بکات دواتر ببێتە وەرگێڕ و بەهەی وەرگێریش ببێتە نووسەر، یانی نووسەر ببێتە وەرگێڕ نەک وەرگێڕ ببێتە نووسەر

لێرەشدا پرسیارێک دروست دەبێ ئەویش ئەوەیە وەرگێڕکان یان ئەوانەی بەرپرسن لەوە چی بکەن بە ئەوەی یاساو ڕێسا ئەمە ڕێک بخن؟

یەکەم پێویستە وەرگێڕ ئاشنای ئەو نووسەرە بێت کە کتێبەکەی وەردەگێڕێت چونکە لەوانەیە نووسەرێکی باش نەبێت و هەڵەو کەم و کورتی زۆری هەبێت.

دووەم ئەگەر هاتوو کتێبێک یان نووسراوێک لەزمانێکەوە بە زمانێکی تر وەرگیرا بوو ئەوا وەرگێڕی ئەمە پێویستە ئەوە بزانێت ئایا ئەو وەرگێڕەی ئەو کتێبەی وەرگیراوە وەرگێڕێکی باش و بەتوانایە یا کەسێکی بە شارەزاایی تەواوی نیە؟

سێیەم وەرگێڕان دەبێ بەپێی سودو پێداویستی کەمەگا بێت نەک هەڵەمەکە و بە ئارەزووی خەیان کتێب وەرگێڕن.

چوارەم دەبێ وابکرێت ووردە ووردە کاری وەرگێڕان کەم بکەنەوە تا دەگاتە ئەوەی ئەو کتێبانەی گرنگن و دواتر خەمان لەسەر خوێندنەوەی وەرگێردراوەکان لەهاتوو شارەزا بکەین و ببینە خاوەن بەچوون و ئای خەمان.
پێنجەم دەبێ وەرگێڕان دەست نیشان بکرێت و کتێب وەرگێڕانێک تاقی بکرێنەوە هەروەها بەتەواوی کاری نووسەری و زمانەکەش بزانێت یانی دەبێ وەرگێڕ لە تاقیگە دەرچێت و تاقیگەیەکیش بە ئەمە دروست بکرێت.

چۆن بخوێنینەوە؟.. زانا رەزاق

خوێندنەوە یەکێکە لەو ئامرازانەی کە مرۆڤ بەرەو زانیاری و پەرەپێدان ،شارەزایی و لێهاتوویی ،زمانپاراوی دەبات.
هەروەها کەرستەیەکیشە تا وا لە خوێنەر بکات بگات بە ئامانج و مەبەستەی خۆی لە خوێندنەوە دەیەوێ .
لەرێشدا بە ئاوەی بتوانن بەشێوەیەک بخوێنین سود لە خوێندنەکە ببینین ئەوا من باسی شێوازێک لەخوێندنەوەتان بۆ دەکەم ئەویش ئەوەیە سەرەتا پێویستە کە کتێبێک دەستنیشان دەکەی بۆ خوێندنەوە یەکەمجار وابکەن بەخەرایی ئەو چەندە لاپەڕە بخوێنین کە لە بەرنامەی ئەو کاتەی دایە کە دەستنیشان کردووە دواتر کە جاری یەکەم بەخەرایی خوێندنەوە ئەوا جاری دووەم پێویستە وابکەین کە بەشێوەیەکی هەواش هەواش بیخوێنینەوە یانی جاری یەکەم بەخەرایی جاری دووەم بەهەواش یان ئەتوانی بەخەرایەکە چەند جارێک بێت بەهەواکەش چەند جارێک.

چۆن دەست بەخوێندنەوەی کتێبەکان بکەین؟

سەرەتا پێش هەموو شتێک پێویست دەکا ئەمەی مرۆڤ کە دەستمان بەشتێک و بوارێکی نوێ کرد بە ئاوەی بەشێوەیەکی باش تێدا پێش بکەوین ئەوا پێویستە لەبناغەوە دەستپێبکەین دواتر هەروەکو خانوو دروست کردن شتەکانی تر بەپێین یانی دەبێ لەشتە سادەکان بە شتە قورسەکانی بوارەکانی تر بەپێین یەکێک لەو ئامرازانەش چۆن دەست بە کتێب خوێندنەوە بکەین سەرەتا پێویست دەکا لەکتێبی چیرۆک و ئاو کتێبانە دەست پێبکەین کە بە شێوەیەکی سادە داڕژراوای و تێگەیشتنیان ئاسانە پاش ماوەیەک کە لەسەر ئەمە بەردەوام بووین ئەوا دەتوانە بە ڕەمان و شعریش بچین ئینجا پاش ئەمە بە قۆناغی تر بچین یان ئەمەش بە قۆناغە تا وای لێدێ دەگەی بە شوێن خۆی دەتەوێ.

دەتوانم بڵێم ئەمە بە کتێبی هەر بوارێک ئاوایە یانی ڕەمان هەیە بەزمانی سادە نووسراوە ڕەمانیش هەیە بەزمانێک نووسراوە ئاستی تر تێدەگات و سودی لێدەبینە هەروەها ڕەمانیش هەیە زمانێک نووسراوە ئاستبەرز سودی لێدەبینن بەس ئەمەش بێت دەبێ لەوانەش لەبناغەوە بۆی بچی چونکە ئەگەر تازە لە خوێندنەوە دەبێ لەسادەکانەوە بە قورسەکان بچین.

بیرکردنەوە.. زانا رەزاق

چۆن وابکەین پارە بە بیرکردنەوەی خەمان بدەین؟

سەرەتا هەموو مرۆڤێک خاوەن ئەقڵە هەر بەهەی ئەمەش مرۆڤ بیردەکاتەوە یانی ئەقل ئامرازێکە بۆ بیرکردنەوە و تێڕامان و تێفکرین لێشتەکانی دەوروبەر.

لێرەدا دەبێت خەمان بیربکەینەوە خەمان خاوەن بیرکردنەوەی خەمان بین بۆ ئەمەش دەبێت ئاهەنانی پەوە بکەین بۆ ئەوەی لێبیرکردنەوە لە قەناعێک بۆ قەناعێکی تر بچین چونکە بیرکردنەوە خەی لە بناغە وایە هەرەک بناغەی خانوو وایە تاوەکو بناغە دروست نەکەین ناتوانین دیواری خانوو خانوو دروست کردن ئەگەر دیوار بۆ بناغە بێت ئەوا مەترسی ڕوخانی زۆرە بەڵام ئەگەر بناغەیەکی پتەوی هەبێت ئەوا زۆر باش دەبێت. کەوایە دەبێ بناغەی دروست بکەین.
ئەمەش چۆن؟
کاتێک تێ کتێبێک یان گۆڤارێک یان هەر جۆرە نووسینێک دەخوێنێتەوە ئەوا وابکەین بیر لەکاتی خوێندنەوە و دۆزەوەی خوێندنەوەش بکەینەوە, چونکە هەرەک وتمان بیرکردنەوە قەناغ بۆ قەناغ پلە پلەیە تۆ تا قەناغی یەکەم نەبەین ناتوانین بچینە قەناغی دوو هەرەک چۆن کاتێک بەسەر پایەکانی خانوویەک دەکەوی تا یەکەم نەبەی ناتوانی بچینە دووەم و سێ دەبێ ئەمە یەک بەیەکی ببەی بۆ ئەوەی هەنگاو بەهەنگاو لەسەرەوەی خانووەکە نزیک ببینەوە ئاواش دەبێ سەرەتا مرۆڤ خەی خاوەن بیرکردنەوەی خەی بێت بۆ ئەوەی بتوانێ بناغەیەک بۆ خەی دروست بکات پاشانیش قەناع بۆقەناغ یانی پەرەپێدات و بیرکردنەوە و تێڕامانی فراوان بکا.

نموونەش بیرکردنەوە لەهەموو ئەو شتانەی کە هەن.
نموونەی ووتنەر کاتێک شتێک ووددات بیریلێبکەینەوە کە چۆن ووێدا ؟ بۆ ووێدا ؟ چی ووددات دوای ئەمە؟
یان نموونەی تر نووسینێک کە مانای زۆر بدات تێ بیر لەهەموو ماناکانی بکەیتەوە.

ئەمانەو دەیان و سەدان نموونەی تر

چۆن دەبێتە نووسەر، یان سەرەتا چی بکەین؟.. زانا ئیزاق

لەسەرەتادا دەتوانم بڵێم هەموو شتێک لەو ئامرازانەی بەرەو پێشەوەمان دەبات ئاهەنانێک، بڵێم ئاهەنانێک بەشێوەیەکی بەرنامە بۆ داهێزراو بۆ ئەوەی سودەکی باشی هەبێت ، ئەو بەرنامە بەداهێزراوەش یانی ووردە ووردە هەواش هەواش لەسەرخۆ .

ئینجا یەکێک لەو پیشانەش کە بەرەو پێشەوەمان دەبات نووسینە ،مەبەستم ئەوەیە ئەو کەسانەی دەیانەوێ لەو بەرەو پێشبچن و باش بن ئەوجا کە بە شێوەیەک بوو پێکەوە گرێدانی ووشە و ڕستەکان تا وای لێدێت کە نووسینەکانی باش و ڕێکو پێک بێت،ئەمەش دەگەڕێتەوە سەر ئەوەی کە بەردەوام بێت لەسەری نموونەی بە ئەوانەی سەرەتا دەبنە نووسەر ئەوەیە کە کاتێک دەست بەنووسین دەکەیت ڕستەیەک بنوسە دواتر تا ماوەیەک چەند ڕستەیەک بنوسە دواتر زیاتر لەو بنوسە ئەوجا هەواش هەواش بێت. نموونەی تر هاوشێوەی ئەو ئەویش هەر چۆن قوتابیەک دەچێتە قوتابخانە سەرەتا فێری پیت دەکرێت دواتر ووشە دواتر ڕستە ئەوجا سەرەتا چێنێتی نووسینی جوان و باش دانەڕێژراوە بەڵام دواتر بەهەی بەردەوامی لەوەش باش دەبێت یانی نووسینیش هەروایە.

تێبینی ئەمە بە زەرەک پیشەو بوارەکانیتر دەبە

2023 7 11

ئەو هەکارانە چیــن دەبنە هەی

سەرکەوتن؟.. زانا ئەزاق

سەرەتا کەسانی لێهاتوو ئەو کەسانە ئەژگارێک لێو ئاستە نەبووە بەڵام دواتر بەهۆو پێسەیەک قەناغ بەقەناغ گەیشتوونەتە ئەو ئاستە ،هەروەکو چۆن منادێک بەچەندین قەناغ دەبڕێتە پێگەیشتوو.

بنەڕەتی لێهاتووش بریتیە لێو شتانە و ئامرازانەی کە مرۆڤکانی لە بوارە جیاوازەکاندا گەیاندوێتە ئەو ئاستە ،یانی ئەو مرۆڤە شتانێکی بەکارهێناوە یان چەندین جۆری بەکارهێناوە بۆ ئەوەی بگاتە ئەو ئاستە و لێهاتوویی و توانایی بەرەو پێش ببات

بۆیە ئەو کەسانە پێویستە زیاتر لەسەر ئەو شتانە بنوسن ، بنەڕەت و ئامرازەکان باس بکەن، یان پرسیار لێو کەسانی لێهاتوویان باشە بکەن, پرسیارەکەشیان کە چۆن ئاوا لێهاتوویيت پەرەپێدا یان چ ئامرازانێکیان بەکارهێنا لەکۆتاییدا یەک نموونە لەسەر ئەوە بهێنینەوە.

قوتابییەک نمرەی نزیکەی شەستە بەس وا سەیری دەکەی نمرەی نەوەد بەت بەڵام ئەو جۆرە کەسانە زیاتر بەتێگەیشتنەوە دەخوێنن و هەندێکجاریش بە تاقیکردنەوە بەتایبەت بابەتە کەمایەتیەکان ئای خێیان لێگێ ئەو تێگەیشتنانە بە پرسیارەکان دەنووسن ئەمەش بە داهاتووی بە باشە چونکە ئاوا پێدەگەیەنێت

زانا ئەزاق

2023 7 5

ئاژەڵکان و مرۆڤکان.. زانا ئەزاق

هیچ ئاژەڵێک خراپ نیە بەڵکو ئەوە مرۆڤکانن بەهۆسوکەوت و ڕەفتارەکانیان ئاژەڵیان خراپ کردووە ،دەشکرێ مرۆڤ بەشێوەیەکی زانستی ئاژەڵکان باش پەروەردە بکات .

سەرتا کە ئەو دونیایە هاتتە ئاراوە نەک ئاژەڵەکان بەکو مرۆڤکانیش دژی یەکتر نەبوونە بەکو سەرتا باش بووە دواتر بەهۆی ئامرازکانیان بۆتایبەت هاوکردن بۆکارهێناوە ،ئەمە هۆکارێکی سەرەکی بووە کە ئاژەڵانێک لە مرۆڤ بترسن ،یانی بەهۆی هاوکردنی ئاژەڵانێک ترسکی پشوختە لای ئاژەڵاکان لە مرۆڤکان هەبووە ،ئەم ترسەش نەوە دوای نەوە بە ئاژەڵەکان ماوەتەوە تەنانەت بە مرۆڤکانیش. یانی کاتێک مرۆڤێک لەدایک دەبە سەرتا مەشکی هیچ شتێکی وای تێدانیە بەکو بەهۆی ئەوەی کە پێی دەوترێت ئاژەڵ هەیە دەندەیە هەیە فڕبازە هەشە جۆری تری ئەمە دەچێتە مەشکیەو پشوختەیە بە هەسوکەوتکانی بۆتایبەت ترس،

لەهەمان کاتدا لەوانەیە ئاژەڵێک پێلاماری ئەو مرۆڤە بدات کە بۆی دەچێت بەس چونکە ئاژەڵەکەش پشوختە زانیویەتی مرۆڤی خراپ هەیە بۆیە لێگەڕێی وا دەبە جا ئەو زانینە خۆی بینیویەتی یان بۆیان باسکردووە یان بینیویەتی ئاوا لێکاتی برسیەتی پێلاماری مرۆڤ بدات بۆیە دەکرێ ئەوانەی لەو بوارە کار دەکەن بەجدی کار لەسەر ئەمەش بکەن چونکە لام وایە بنەڕەت و بناغەیە…

2023 6 14
زانا ڕەزاق

گۆشەپەدانی مرۆڤ چییە؟.. زانا ڕەزاق

سەرتا گۆشەپەدانی مرۆڤ زۆر هووەو دگرێتەوە
هووکانیشی,
یەکەم جۆستەیی
دووەم ئەقڵی
سێیەم بەشەکانی تری مرۆڤ
جا هەموو گۆشەپەدانکان بە ناهێنانە ،هەیە وەرزشییە هەشە خوێندنەویە هەشە جۆری ترە.

لێرەدا ئەمە باسی یەکێک لەو جۆرانە دەکەین ئەویش گۆشەپەدانی

ئەقڵیی و مەشکفراوانیی ئەویش بە خوێندنەوەی بابەتە فکریی‌کانە بەتایبەت فەلسەفە و دەروونناسی و کۆمەڵناسی هەروەها خوێندنەوەی هەمانی مێژوویی جۆرەکانی تر

خۆشی ئەوەی لەو ووتاتەو ووتاتەکانی تر هاتووە گۆشەپەدان نیە بەڵکو دژە گۆشەپەدانە یانی وەکو قوتابی و مامۆستا وان مامۆستا شتەکان بە قوتابی باس دەکات تا ئەو کاتەی دەمێنێت یانی وەکو پارێیک وایە بیداتە بەکوڕەکانی کاتەکیش پارەکە نامێنێت یان پێی نادات دەبە کوڕەکە بچێتە کار بکات. ڕەک ئەو گۆشەپەدانەی ناسراوە ئاوایە بەڵام گۆشەپەدانی ئەقڵی و مەشکی جیاوازترە و خەی دەبێتە خاوەن شتەکان و دەبینەکان تەنانەت ئەزموونەکانیش

لەکەتایبدا ئەوەی ماوە بڵێم ئەوەیە ئەو گۆشەپەدانە لەو ووتاتەو ووتاتەکانی تر گواستراینەوە لە هەندەک ووتاتی ئەوەوپی بەڵام نەتوانراوە سودەکی وای هەبێت کە بەو جۆرە تاکەکی لەووی مەشک و ئەقڵەوە پەبگەیەنێت بەڵکو هەروەکو خاوەن پارەکەو کەسەکە وایە تا ئەو کاتە سودی پەدەگەیەنێت پێی بدات بەڵام کە نەما دەبە بچێتە کارکردن بە پەیداکردنی پارە ئەوجا دەبە ئەزموونی پارە پەیداکردنیش پەیدا بکات ڕەک گۆشەپەدانەکەش وایە.

تێبینی سالی ڕابردووش بە کورتەیەک باسم کردووە لە ئەکاونتم

2023 6 12

کورد و زمانی کوردی.. زانا ڕەزاق

یەکەم داگیرکردن لەزمانەوەیە..

سەرەتا دەمەوێ ئەوە بڵێم داگیرکاری لەزمانەوەیە، چونکە کاتێک نەتەوەی سەردەست بیەوێ نەتەوەی ژێردەست بتوێنێتەوە یەکەم شت دەیکات کارکردنە لەسەر زمان ، چونکە لەزمانەوە دەچیتە نێو شتەکانی تری نەتەوەی تر نموونەش وەکو گۆرانی و فلیم و تەکەڵبوون

لەگەڵ خۆیدا بکێشێت…
هەروەها هاتنەوەش بۆ نێو نەتەوە هەر لەزمان و فەرهەنگی زمانەوانیی ئەوجا دواتر شتەکانی تر

دووەم
چۆن بڕیار پێش دەچێت؟

بە ئاوەڵای زمانی کوردی سەرتا پاکبکرێتەوە لەووشەو هەموو شتەکانی تری زمانی تر لەهەمان کاتدا ووردە ووردش بڕیار پێشبچێت ، بڕیاری پێبدرێت ، دەبێ سەرەوە بڕیار خوارەوە جێبەجێ بکرێت ، مەبەستیشم لەسەرەوە بە خوارەوە ئەوەیە .
نموونەش :

وەکو میدیا ، زانکۆ و میدیا هەموو شتەکانی تر ئەوجا بە خوارەوە دەچێت و ئەوانیش وەکو سەرەوە دەکەن هەروەک ووتەیەکیش هەیە دەڵێ گەورە دەڵێژێت بچووک پێی تەوردەدات.

2023 6 5

دووبارەکەی هەڵبژاردنی تورکیا و کورد.. زاناز

یەکەم
ئەو هەڵبژاردنەی تورکیا کە کرا پلانەکە پێش هەڵبژاردن داڕێژراوە بۆی کە دوو لایەن دروست بکرێت ،
لایەنێکی بڕیاری ئەکەپە
ئەوەی تر بڕیاری جەهەپە
بڕیاری ئەکەپە و ئەو هەزانی لەگەڵین زیاتر ئیسلامین بەڵام بڕیاری جەهەپە چەپن

ئەوش واتە ئەردۆخان و ئەوانەی لەگەڵین زۆر باش کەمەگاکەیان خوێندەتەوە بۆیە زیاتر ڕەنگدانەوە و دروشمەکانیان دینی بوو، بەس بڕامبەرەکانیان کە دروشمی ئەپۆزسیۆنیان بڕرز دەکردەوە و

دەیانووتنەوە ئەمەش ئەردەخان چەکی خەشی لەو ڕۆژگارەیە بەکارهێنا.

دەکرێت بڕوا بەئەردەخان هەم لەڕۆژگاری کەکردنەوەی حزبە ئیسلامیەکان هەمیش کابرای کردنی لەسەر دروشم و قسەی ئەپەزسیۆنەکان تا ڕایەدیەکی زۆر هەڵبژاردنەکەی لە بەرژەوەندی خۆی یەکلا کردبێتەوە.

دووەم

لەکۆتاییدا پێم وایە ئەوەی زیانی بەردەکەوێت کورد، وەک کورد، چونکە هەر یەکێیان لەبەرامبەرکن و لەبەرامبەری خۆیان پلەی یەکەم ئەوان نین بەڵکو جەهەپە لەبەرامبەرەک یەکەمە ئەکەپەش لەبەرامبەری تر.

ئەمەش وا دەکات ئەوان چی بڵێن ئەوانی تریش لەگەڵیین لەگەڵیشی نەبێت کاریگەری نابێت بەس دەبوایە کورد و هەموو حزبە کوردییەکان لەبەرامبەرەک بان ئەو کات بەهێزتر و دەنگیان باشتر دەگەیشت هەمیش خەڵکی زۆریشیان پشتیوانیان دەبوو بەس ئاوا خەڵکی تریش دابەش دەکات …

2023 5 16

باشبوونی تۆ بەئۆگرەکەی زۆر باشووونی ئەوانەی تری لەدەکەوێتەوە.. زاناز

ئۆگر چوویتە ناو نێتەوەی تر لەگەڵت باش بوون ئەو بزانە کەسانێک لە ووڵاتەکەی خۆیان هەبوونە لەگەڵیان باشبوونە

ئۆگر چوویتە ناو بیر و باوەڕی تر لەگەڵت باشبوون ئەو بزانە کەسانێک هەبوونە لەناو خۆیاندا لەگەڵیان باشبوونە

ئۆگر چوویتە شارێکی تر لەگەڵت باشبوون ئەو بزانە ئەوەش لە شاری خۆتان لەگەڵیان باشبوونە ئۆگر چوویتە هەر شوێنێک باشبوون ئەوا ئەوەش لەگەڵ ئەوان ئاوا بوونە ، مەرجنیە تۆ باشیکە یان

خراپیەکەی خۆت وەرگری بەکسو کەسانی نەتەوەو شار و شونەکەت وەردەگرێت ،مەرجیش نیە هەمان کەس ئاوا بە لەگەڵت چونکە کاتێک دەبینی نەتەوەی تر لەگەڵ خۆکەکەت باشە

تۆ لە شونی خۆت هەستێکت بە دروست دەبێ ئاوا لەگەڵ خۆکی ئەو بجوڵێیەو باشبوونی ئەو باشبوونی ئەوانە لەو

تێبینی دیوێکی باشبوونی مرۆڤکانی ترم باسکردووە لەگەڵ ئەوانی تر ،بەس هەندێکیش پێیوندی بە ئاستی هۆشیاریی و یاساییشەو هەیە بەشەویەکی گشتیش مەبەستمە.

زانا ڕزاق

لایەنی خراپ و باشی پێشبینی.. زانا ڕزاق

یەکێک لەو ئامرازانەی بە سودی کەمەگایە پێشبینی و خوێندنەوەیە بە داهاتووی کار و هەموو شتەکانی تر ،بەڵام بەداخەوە لەم ووڵاتە زۆر گرنگی بە پێشبینی و خوێندنەوە نەدراوە یان پێشبینی و خوێندنەوە وەک لایەنداری دەبینرێت.

یانی دوو لایەن بیت

لایەنێک بیست پێشبینی بکات لایەنی تریش بەهەمان شێوە ئەوجا لەو دوو لایەنە بگومان ڕاستی پێشبینی تەدا دەبە هەڵەشی تێدا دەبە
یان لەو بیست پێشبینیە هەمووشی ڕاست بە ئەوەی تر هەمووی هەڵە بە پێشبینی نیە چونکە هەر ڕاستی تێدا دەبە لەو دوو لایەنە دژبەرە ،چونکە خۆیان لایەندارن لەهەمان کاتدا یەکێکیان هەر ڕاست دەبە بەڵام بۆیش پێشبینی نیە چونکە لایەندارانەن نەک ئەکادیمیانە .

خۆشی ئەکادیمیانە هەم پێشبینی خراپ هەمیش چاک ئەوا بە شوێنکەوە باشە باشیەکەی لەوەیە ئەگەر پێشبینی و خوێندنەوەکە خراپ بێت لە پێشبینیەکە بگەڕێت چاک بە ئەوا دەگەڕێ بە ووردانی بکەیتەوە بەس پێشبینیەکان بە ووردەکاری بە سودی هەیە یانی کە چۆن

پێشبینیەکە هەوڵدات چۆنیش هونەرەکان

ئەوانەشی لایەندارانە پێشبینی دەکەن دەبە بزانن لایەندارانە زیانی هەیە نەک سود چونکە کاتێک تە پێشبینیەکی چاک دەکەی کە واش نیە ئەوا هیچ شتێک ناکەی لەبەر ئەوەی بە باشت زانیوە بەڵام کە ڕاستیانە و زانستیانەت کرد یەکەمجار سود بە خۆتە ئەوجا خەڵک و کەمەڵگاکەت

2022 11 30

دوو کورتە نووسینی زانا ڕەزاق

چۆن هەڵگرپێدان بەوەستاکانی بواركان دەدەیت؟

یەکەم\ دەبە سەد تا دوو سەد کار لەژێر چاودێریی و کۆنترۆڵی لیژنەی بوارەکە بە ئەمەش لە شوێنکی دیاریکراو بە بە هەندێک وەستاش شوێنەکە خەڵکیشی لێنەبێت باشترە چونکە دووردەبن لە مەترسی.

دووەم\ دەبە شارەزایی باشی مەڕوویی کارەکەی هەم لە ووتاکەی خۆی هەمیش لە هی ووتاتان هەبە.

سێیەم\ دەبە هەنمایێکان هەمووی بزانێت هەروەها هەنمایێکان بە ئەوەش باس بکات کاری بە دەکا لەژێر دەستی تاقیکردنەوەش دەرچێت.

چوارەم\ هیچ کەسێک لەگەڵ خۆی بە کار نەبات تا بە تەواوی شارەزایی کارەکە دەبە ئەوەش لە ژێردەستی تاقیکردنەوە.

پێنجەم\ کەل و پەڵی باش بە کارەکە بەکاربهێنێت نەک هەرزان و خراپ.

شەشەم\ دەبە ناسنامەی هەگبەپێدراوی هەبە هەروەها شتێکی پەبە وەک بەهگەی کارەکانی ئابردوویی .

2022 11 18

_____

باشییەکانی دانانی و پلە بەرزکردنەوەی ئەوانەی توانایی و لێهاتوویییان زیاترە چین؟

یەکەم\ ئەمە وا دەکات ملمانێ دروستبێ.

دووەم\ تەمبەڵی ناهێنێت و خوێندنەوە زیاد دەکات.

سێیەم\ زەر شتی تریش ناهێنێت ئەوانیش وەکو توژینەوە کەین و قەپییە کردن و واستەکاری و خزم خزمەنە\

چوارەم\ نەک لە کاتی مامستایەتی و فەرمانبەری بەکو لە بنەڕەتی فەرخواز تا مامستایەتی و دوایی مامستاییەتی و فەرمانبەری هەر خەی ماندوو دەکات و دەخوێنتەوە.

پێنجەم\ کاتێک کەسی لێهاتوو و توانا دەبێتە پشتوە ئەوانی تریش وا دەکەن خەیان ماندوو دەکەن چونکە گرنگی دەبە لە لایان ،خشی هەر ئاوایە هەر وەک چەن فەرخوازی زیرەک نمرەی نەوکانە لەپشترە لەوانی تر کە نمرەیان شستە.

شەشەم\ وەات و شوێنکان بەرەو پش دەبات، هەروەها ئەوانش کەسی لێهاتوو و توانایی دروست دەکەن ،یانی مرۆقی لێهاتوو دەزانێ مرۆقی لێهاتوو دروست بکات ،مرۆقی پشکەوتوو مرۆقی پشکەوتوو دروست بکات.

2022 12 14

گێشبینی و ێشبینی/ زانا ێزاق

سەرەتا پش هەموو شتێک دوو جەرە قسە کردن و کردار کردن هەیە ،هەیە لەسەر بەرژەوەندی گشتیە هشە لەسەر بەرژەوەندی تایبەتە ،جا چەمکی گێشبینی لەسەر بنەمای بەرژەوەندی گشتیە بەام ێشبینی لەسەر بنەمای بەرژەوەندی تایبەتە ،یانی ێشبینی بە گروپکی تایبەتە بەام گێشبینی بە هەموانە، یان بە شەویکی ێوونتر

گەشبینی واتە ووردە ووردە دروستکردنی خانوویەک بۆیە گەشبینی واتە ئاوەستان لە دروستکردنی خانوویەک ،هەروەها گەشبینی واتە بەسەرکەوتنی پایەکانی خانوویەک بۆیە گەشبینی واتە لە سەرەوەی پایەکان هاتنە خوارەوەی، گەشبینی واتە دروستکردن و بنیاتنانکان گەشبینی واتە نە دروست کردن نە بنیاتنان بۆکو ئاوەستان .

گەشبینی جگە لەوەی وەکو ئیرادەیەکی پێاین وایە هەروەها سودیشی زۆرە یەکێک لەو سودانەی گەشبینی واتە پڕە پێدان و ئاهەنان و بەردەوامی بەگومان ئەمەش تواناکان و لێهاتوویی مرۆڤەکان زیاتر دەکات بۆیە گەشبینی ئاهەنان و بەردەوامی تێدانیە ئەمەش زیانی هەیە واتە مرانـــدنی تواناکـــان و پوکـــانەوەی لێهـــاتوویی و شارەزاییەکان ، هەروەها گەشبینی و گەشبینەکان پەویستە سەرەتا نەبینن بۆکو دوورەودا لە هەموو شتەکان بەوانن یانی وەک بەسەرکەوتنی چیایەک سەری بکەن کاتێک دەگەیە سەری چیاکە ئەوجا گەگاکەت ئاسانتر دەبە یان دەگەی بە ئامانجەکانت و خەونەکانت

نموونەش وەکو دروستکردنی کەمپگایەک لە هەموو بوارەکانەوە و پێگەیاندنی سەدان کەس بە هەموو بوارەکان
ئاستە سەرەتای قورسە بۆیە ووردە ووردە ئاسان دەبە و شارەزایی لە دروستکردن و پێگەیاندن پەیدا دەکەی

2022 11 4

چۆن تـــاقیکردنەوە بکرێـــت؟ گەگـــایەک بە گەگـــری کـــردن لە قۆپییەکردن.. زاناز

تـاقیکردنەوەی قوتابخـانە و زانکەکـان یەکێکە لەو گەگایـانەی کە فڕوخواز لە قەناغێک دەچێته قەناغی داهاتوو تری یان بۆیین ئەنجامی ماندووبوونەکەی وەردەگرێتەوە .

خەی هەر ووتاتێک جارە تـاقیکردنەوەیە و شـوازێکی هەیە هەروەهـا

شێوەیەک بەکاردەهێنێت بۆ هەڵگری کردن لە قەپیەکردن و گزی کردن، هەیە کاتژمێرێک پێش تاقیکردنەوە دەیانباتە هەڵەکانی تاقی کردنەوە هەشە بۆ شێوازی تر ، بۆلام من لەگەڵ ئەو شێوازانە نیم، بۆکو دوو تاقی کردنەوە بکرێت یەکێکیان لەسەر کاغەز ئەوەی تریان ووبووو یانی ووبووو و لەبەردەمی مامۆستاکە بۆ پرسیار و وەڵام توانای بۆ ئەنجامەکە هەڵسەنگێنرێت، پاشان کە ئەو دوو تاقی کردنەوەیە کرا ،

هەردوو تاقی کردنەوەی کاغەز و ووبووو کە بکرێتەوە دابەشی دوو بکرێت ئەنجامی دابەش کردنەکەش نمرەی تاقی کردنەوەکەی بێت، هەرچەندیشە تاقی کردنەوەی کاغەزی ئەگەر سەد پرسیار بێتەوە کەسێک هەشتای هێنا مانای وانییە هەمووی خوێندۆتەوە هەمووی دەزانێت بۆکو وەکو ئەوە وایە کە بڵێی لەو تاقی کردنەوەیە ئەوەندە دەزانێ نێک هەموو کتێبەکە بزانێت بۆ پێچەوانەشەوە و بەهەمان شێوە بۆ نمرە خراپیەکەش، کاتێکیش تۆ دوو تاقی کردنەوەی پەدەکەی هەم لەسەر کاغەز هەمیش ووبووو ئەوا ئەگەر خەی ماندوو کردبێت لە تاقی کردنەوەکان دەردەکەوێت ، ئەگەر نەیخوێندبێت و قەپیەی کردبێت بەهەمان شێوە جیاوازی لەو دوو تاقی کردنەوەیە دەزانرێت و قەپیەی دەردەکەوێت چونکە لەو دوو تاقی کردنەوەیە ناهاوسەنگی زۆری تێدا دەبێت.

2022 10 20

چۆن داهێنان دەکرێت؟.. زانا ئیزاق

سەرەتا پێش ئەوەی وەڵامی ئەو پرسیارە بدەینەوە پێناسەیەکی داهێنان بکەین ،داهێنان و پێناسەکەی بریتیە لەو شتەی کە نوێیە، تازە بەرهەم هاتووە، ئەمەش بە ئەوەی کەمەگاو مرۆڤایەتی سودی لەوەرگرن و سودی لەوەردەگرن .

خەی داهێنان شتێکی هەروا ئاسان نیە ،ئاسان نیە بەو مانایەی ماندووبوون و کارکردنی دەوێ ،داهێنان و پەرپێدان بۆ تواناکان

دەو ، پەسیە دەبە مرۆف هەو بە داهێنانکان بدات ،مرجیش نیە بیەکم هەنگاو بتوانی داهێنان لە بوارکان بکات بکو ووردە ووردە لەوانیە دووجار سە جار لە داهێنان کردن شکست بهێنی بەام بتپەبوون لەفربوون ئزموونی داهێنانیش فردبیت ،هروها تنیا داهێنانی یەکم قورسە دواتر کە داهێنانی یەکمت کرد ئەوانی ترت بە ئاسانتر دەبە یانی ووردە ووردە و داهێنان و داهێنانی تر ئاسانتر دەبە.

لرەدا کاتک مرۆف بیەو داهێنان بکات دەبە سرەتا خی فری ئەو شتانە بکات کە شارزایی لە هیە دواتر کە خی فری شتە کرد ئەوکات هەواش هەواش لە شتکە دووردکەوتەو شتک لسەر ئەو دروست دکا کاتک خی فرکرد و دروستی کرد ، جاری داهاتوو شتک دروست دکا بە بک جیاوازی دواتر هەمان شت بە زر جیاوازی تر ،ئەم ووردە ووردە تا خی دتوانە شتک دروست بکات یان خی فر بکات کە سروشیت خی دیزانت .

لرەدا چندین نموونە و نووسینک دهێنینەو بە ەوونکردنەوی ئەو نووسینی سرەو نموونی یەکم فەکە دروست کردن

کاتک دتەو فەکە دروست بکی دەبە سرەتا خت فری دروستی کردنی فەکە بکی ،بگومان ئمش بە پداویستکانەو ، بزانی چنیش پداویستکان پیدا کراو ،کاتیک سرەتا ئەوت زانی دواتر کە خت فری فەکە دروست کردن کرد ، ئەو کات دتوانی ووردە ووردە فەکیکی بچووک دروست بکی مرجیش نیە لە یەکم هنگاو سرکەوتووبیت بکو چندینجار هەوی بە دروستکردنی ددیت ،کاتکیش لە هەوەدانکانت بردەوام بوویت ئەوا بەاهێنان شارزایی لەدروستکردنی پیدا دکیت پاشان چندینجار تاقی کردنەو بەفەکە بچووکک دکیت ، لەوش ووردە ووردە خت فری ئەوش دکیت، ئەوجا ووردە ووردە فەکی تر بجیاوازییەو تا وای لدت خت سروشتیان فری فەکی نو دکی بتەواوی جیاوازییەو و باشتر لەوانی دروستکراون .

ئم نموونیکی فەکە بە چک دروست کردن و هموو شتکانی تریش دەبە و ئاوایە ،یانی ووشی فەکک لناو نووسینکی سرەو لابرە ئەو ووشیە دانە خت دتەو داهێنانی تدا بکی.

2022 9 30

قیدیەکەی فەرهاد پیربال لەسەر شەرزاد!.. زانا ڕەزاق

مەبەستی فەرهاد پیربال کە دەڵێ شەرزاد دونیابینی خەی ئەقڵانی بەیان ناکات یانی ئەو نیە واقیع شیبکاتەوە بەکو گەینی هەواش هەواشە خەشی ئاوایە دواتر بەچی شەرزاد حەسەن پشکەتنخوازە کە ئەقڵی وەک سەلەفی بەت ؟ یانی ئەوانی تر تەبکاتەوە

کە دەشێ ئەو بەرپرسیاریەتی بدرێتە ناتوانێ و سەرکەوتوو نابە چونکە ئەستا وەک نوێنەرەکی کەمەگا وایە و لەبەریە کاتەکیش دەچێتە بەرپرسیاریەتی لەوەش هەر لە بەریە ؟! نووسەر نابە ئەو شتەی هەبە بەکو ئەکادیمی و زانستی بەت

کاتەکیش دەڵێن ئەو بیروباوەڕە و هەشیاری بەاو دەکاتەوە ئەوەش بە پلەبەندییە ئەوە نیە بەو ئاستەی خەتی ئەستا تەدایت بتەوە؟خەکی تر لەسەر ئەو ئاستە هەشیار بکەیت لەکاتەکدا شەرزادیش قەناغی و پلەی بەیوە تا گەیشتێتە ئەستا خەی ئاوا زانستی و ڕاستیەکە دکتەریش مەبەستی ئاوایە
نموونەش هەروەکو قوتابخانە وایە کاتەک کەسەک دەچێتە قوتابخانە یەکەمجار لە پەڵی یەکەم دەستپەدەکات دواتر ووردە ووردە دەچێتە پەلەکانی تر و قەناغەکانی تر خەشی هەشیاریش هەر ئاوایە.

2022 9 26

بەچی ژن دەکوژرێت؟.. زانا ڕەزاق

ئەو پرسیارە لەوانەیە زەر جار کرابەت سەرمایە و مادیەکی زەریش بە

ئەو خەرج کراوە بەتام هەشتا ژنکوشتن بەردەوامە ، خێی دەبێ سەرتا بە ئەو کاتە بگەینەوە کە ژن لەو کۆمەڵگایە کوژراوە ئەو کاتیش لە هەکارکانی بکەینەوە ، کۆمەڵگای ئەمە کاتێک بارەو پشدەواتی دەبێ ئەو بارەو پشچوونە تەنیا لە دام و دەزگاکانی حکومی ناحکومی نەبێت بەکو لە هەموو شوێنکانی کۆمەڵگا بە ئەمش ووردە بە، یانی بەشوەیەک چەن منداڵ لە قوتابخانە فڕی پیتکان دکرێت دواتر خوێندنەوەی ووشکان دواتر ستکان ئاواش دەبێ ئەم و هەموو بوارکانی تر و شتکانی بەو شوەیە بەوات چونکە ئگەر ئاوا نەیشت ناهاوسەنگی لە ئاستی هەشیاری و تگەیشتن دروست دەبێ ئەمش هەکارێک دەبێ بە توندوتیژی تادەی ئەو ژن بکوژرێت ،یان بەشوەی تر ئەمە هەستی خێ بگورزانینمان تدایە ئەمش بەهەڵە وەرمانگرتوو هەروەک چنیش زرجار گوبیستی بووینە کە دەڵێن ژن بە مرۆف نازانرێت مبەست لەی ئەوەیە لەنەو شوێنکان حیساب بە ژن و ەاو بیروبچوونی ناکرێت.

2022 9 20

نووسین و وردەکاری؟ زانا رەزاق

سەرتا نووسەر دەبێ بەشوەیەک بیرکەکانی بنووسێت پێ بێت لە وورد‌کاری یانی بە پەسەیەکی زانستی وورد بەوات نەک بەنووسینێک یان نووسینانێک کە خیاڵکی کامە بنووسێت یانی خیاڵە کامەکان وورد وورد بە هەروەها ئەو وورد ووردش ەوون بێت. بە نموونە کاتێک تە دەڵی مرۆڤکی بەتوانا و لەهاتوو لە شوێنێک دابنرێت دەبێ ئەو توانا و لەهاتووە ەوون بکەیتەوە و بزانی ئەو لەهاتوو توانایە کەیە و چەن چنیە یان بە هەموو مرۆڤکانی تر بە هەموو پیشکانەوە .
لەرەدا دکرێت بڵێین ئەمەی باس دکەم کەشەیە باس نەکراوە نەک لەو سەردەمە بەکو لە سەردەمکانی پشووش تانات لەنەو فەیلەسوفکانیش هەن بیرکە و شتکانیان بە وورد‌کاری نەنووسیوە بەکو بە خیاڵکی کامە نەک خیاڵکە کامەکە وورد وورد بکەن هەروەها بە هەموو شتێک پەویستە بنچینەو هەکاری شتکانیان فڕبکەین دواجاریش دەبێ کاتێک ئەمە خەکی تر فڕی بەڵێ و نەخێر

دکەین دەبێ فڕی ئۆشیان بکەین بە چ شتێک بێت بە چ شتێک نەخڕ ئەمش بە ووردکاریەوە یەک شتیش ئۆیش ئۆیە واقیع گەینیش بپەسە و ووردە ووردە دەبە نووسەر ئەمش بزانەت ووردە ووردە بەدوای بەوات یانی وەک چەن بناغە دروست دەکەین دواتر ووردە ووردە شتەکانی تر نووسینیش ئاوایە یان مەزەک کە پەش دروستی دەکەین هەموو پەداویستی مەزەکە دابین دەکەین دواتر بپەسە بێ دێین تا تەواو دەبە ئەمش ئاوایە.

بپەی نەست بیار دەدین؟.. زانا رەزاق

کاتێک تە تەکەی کەسانێک دەبی باشن وا دەزانی هەموو باشن بە شتەکان و بیارەکانیش وا دەزانی هەموو شتیان باشن و چاکن بە خراپیش هەروا ،دواتر ووردە ووردە تێدەگەی دونیا و کەمێگا وانیە بێکو هەموو جڕە مرۆڤکی تێدایە .ئەگەر تە مرۆڤانەکت بینی خراپەکارن یەکەکیش باشبوو لێگێ ئەوان بوو وا دەزانی ئۆیش لەوانە یانی ئەو کەس نوە بێت و تازە بێت لێگێیان ،

بە مرۆڤ چاکەکانیش هەرئاوایە کەسی خراپ لێگێیان بێت وا دەزانی ئۆیش چاکە ،هەروەها ئەو دووجڕە بە پەسە کاریگەری لەسەر مرۆڤ دادەنێت یانی خراپەیەک لێگێی دەکرێت دواتر یەکەکی تر ئیدی خراپەکانی تریش ئاوا بەس خراپە زیاتر کاریگەری لەسەر مرۆڤکان دادەنێت نەک چاکەکان، یانی تە هەزار مرۆڤی چاک بناسیت ئەگەر هەشیاریەکی بەرزت نەبە دوو خراپێت لێگێ بکرێت وادەزانی ئەوانی تریش ئاوان، بەس نابە مرۆڤ وا بێت بێکو زیان و کەمێگاکان هەموو جڕە مرۆڤکی تێدایە،

ئەو کەشەیکی مرۆڤکانە نابێت ئەو جڕە بیرکردنەویان بمێنێت بێکو دەبە وەکو ووداو پیلانی پشوختە وڕیبگری، ئەوجا مەرجیش نیە ئەوەی خراپی لێگێ کردی دواتر هەرئاوا بمێنێت هەشن ئەو خراپ ەفتارکردنە لێگێ کەسانی تر دەکەن مرۆڤی چاکن ئەوان ئەوا مرۆڤی دڕۆق دروست دەکات یانی مرۆڤی چاکیش هەکارن بە دروستبوونی مرۆڤی

خراپ..

□□خنە.. زانا □زاق

پەشتر گوێبیستی بووین یان خوێندوومانەتەوە کە □□خنەی □وخەنەر هەیە لەگەڵ □□خنەی دروستکەر، وتراوە کە □□خنەی □وخەنەر نەگرین بەڵکو دروستکەر بەڕام زەر ئاسایی هەردووک □□خنە هەبە و بگیردرێت چونکە ئەگەر □□خنەی □وخەنەرت بە هات ئەوا دەتوانی بە ئاقڵ وەریبگری جا □□خنەی □وخەنەر هەیە دروست و □استە هەشە نادروست و هەیە
بە نموونە کاتێک لە □□خنەکەیان دەڕەن نەزانی ئەوا لەوانەیە بەئەگاری زەر نەزان نەبی بەس خەی □وخەنەرانەیە ئەو بەئاقڵ وەرگرێ هەر وابڕەن تە هەر ئاوا نیت چونکە □استی جیاوازترە لەو دەشتوانی مرۆڤ بە هەست و سەز بە خەت □ابکەشی بە ئاقڵیش پەروەردەی بکەی

یان نموونەی تر کاتێک دەڕەن تە ئەو بەچوونەت وانیە بەڵکو وایە لەوانەیە وابە بەس ئەگەر بەتەواوی □□خنەت نەناسیبێت ئەوا وەک لایەندار □□خنە دەگری ئەمەش واتە دەچێتە خانەی ئەوەی تە □□خنە وەک □□خنە ناناسی بەڵکو وەک لایەندار دەناسیت وەک لایەندار □□خنە دەگریت دواتر کاتێک کەمەگێ و مرۆڤکانی دابەش بوونە ئەوا هەر دابەشبوونەش بە نووسەران یش وایە یانی زەرەک □□خنەیان لە هەیە زەرەکیش پێیان باشە یانی هەموو شتەکانیان پەشوختە دەزانی دابەشن نەک بەپەی و بەجیا بە هەر نووسینەکی □□خنەیان یان پێیان باش بە خەی دەبە ئاوا بە نەک سفری بکەی یان بەتەواوی هەموو نووسینەکانی بە باش بزانی هەروەها کاتێک ئەو دابەش بوونە هەیە ئەگەر بەتەواوی شارەزای کەسێک یان چەند کەسانێک نەبین کە □□خنە بەپەی کەڵەن و بەشایی دەگرن ئەوا لەوانەیە بە لایەنی بەرامبەرت بزانێت هەروەها بە پیا هەڵدانیش یان هەن خەیان □□خنە بە خراپە دەگرن یانی بە لەدان لە بەرامبەر هەشە بە چاکە دەگرن ئەگەر بە خراپە بوو ئەوا □□خنەکانیشی بە دەت بە خراپە دەزانن بەهەمان شێوەش بە چاکەش بەچاکە …

2022 9 10

دوو خۆشکەی جیهان.. زانا ئیراق

سەرەتا هەروەک دەزانین پێشتر بەزمی و دیاری ئێستاش شەویەک لە شەوکان دوو جەمسەری سیاسیەت لە جیهاندا هەن ئەوانیش ئەمریکا و ڕوسیایە کاتێک ئەو دوو خۆتە باسی دەکەین لەگەڵ ئەو کەمەک شونکەوتوویان یان کەمەک ووتیان بەووی خۆیان ئاکشاوە یان دابەش کردووە ئەو ئاکشان و دابەشبوونەش لەسەرەوە بەرەو خوارەوە یانی بەپێی ئاستن یانی ئاستی بەرز و زلهێزکان لە خانەی یەکەمن ئەوانی تریش ووردە ووردە دێنە خوارەوە تا پلەی کۆتایی جا ناکەی یا ئەکەوتنی دوو جەمسەرەکەو بەتایبەت زلهێزکانی خانەی یەکەم ئەوان ئەکەوتن و ناکۆکییە دەکەن هەر ئەوانیش پێکەوە لەسەر بڕژەوەندییەکانی ئەدەکەون هەر ئەوانیش بڕژەوەندی خۆیان زیاتر لەبەرچاو دەگرن زیاتر لەوانەی شونیان کەوتوون.

ئەگەر ئەو دوو خۆتە بە هاوکێشەی ئیراق بگوازینەوە بەغدا بیکەنە سەنتەری هەزکان ئەوا هەروەکو ئەم دوو خۆتەی جیهان دیار و وایە بۆیە کورد یانی هەزکانی کەمەگای کوردستانی ئەگەر لە جەمسەرە جیهانیەکەش نەتوانن لەو دوو جەمسەرەکەو دوو زلهێزە شتێک بکەن بەس لەوەی بەغدا سەنتەرە ئەوا لەوە هەزکان لەیەکتری نزیک بن چونکە هەر ئەکەوتنەکەی ئەو هەزانەی ئیراق و شیعە لەگەڵ یەکتری ئەوا هەروەکو دوو جەمسەرەکەی جیهان دەبە ئەوان زیاتر بڕژەوەندییەکانی خۆیان لەبەرچاو دەبە نەک هی ئەوە بۆیش زەمانکە ئەمە هەکارێک بووە کە کورد لەگەڵ ئەوانە بە مافی خۆی نەگەیشتووە …

2022 9 7

دوو جۆر مرۆڤ هەن؟.. زانا ڕازاق

سەرەتا مەبەستمانە بڵێین دوو جۆر مرۆڤ هەن لەوەی یەکەکیان ئەوەیە بە خێی کار دەکات، ئەوەی تر بە شوێنەکە. دواتر دەکرێ بڵێین، ئەمەی کورد لە زەمانەکی زووەوە دابەش بووینە دواتر بە هەزو خەل و میر، هەروەها نەتەوەکانی تر یان بڵێین ئەوان بەهەی ئایدەلۆژیایانەک خەیان هەکخستووە لەگەڵ ئەوەش نەتەوەی تریان لەگەڵ بووبێت ئەوا ئەوانە بە خەیان سودیان لەوەرگرتوون یان بەشەوەی تر بڵێین کاتەک کورد بەسەر سەفەوی و عوسمانی دابەش بوونە ئەوان کاریان بە خەیان کردووە کوردیش بە ئەوان، بەهەمان شێوە چونکە ئەمە لەگەڵ ئەوان و پەش ئەوان خەمان دابەش بووینە پاش بچووک بوونەوەی سەفەوی و عوسمانی ،ئەوان چونکە بەهەی ئایدەلۆژیەوە هەر ماونەتەوە بەڵام هی ئەمە نەخێر ،بۆیە دەکرێ بڵێین دواتر بەهەی هاتنی ئایدەلۆژیاکانەوە بە ناو کوردەوە هەریەک لە ئایدەلۆژیاکان لەژێر بوار کاریان بە خەیان کردووە یانی کاتەک بە ئایدەلۆژیاکان کاریان کردووە ئاستەک نزمترن، لەبەر ئەوەنا کە ئایدەلۆژین بەڵکو لەبەر ئەوە چونکە ئەوان ئەوە بەکاردەنن بە نەتەوە لەکاتەکدا نەتەوە و خاک خەی بنەما و مەبدەئن، یانی دەکرا خاک و شتەکانی بیکەیتە بنەما وەک مافەک کاری لەسەر بکەیت نەک وەکو ئایدەلۆژیا، هەروەها ئیمە کارمان زیاتر لەسەر هەموو شتەکانی ئەوان کردووە بڵێک و پەکی کارمان بە هی خەمان نەکردووە، نموونەش بە سینەما و درامای ئەوان هەروەها بە زۆرەک بواری ئەوەش واتە لەو بوارە ئاستەک نزمترین چونکە بە خەمان کار نەکردووە کاتەک کار بە خەمان دەکەین ،ئەوا سەرەتای بیرهاتنەوەیە بە ئاگابوونە بە خەکەم نەزانین نیە…

دەزگا هەواگرییەکان چۆن کار دەکەن لەسەر وەاتانی تر؟..

زانا ڕەزاق

دەبێ شتێک لەنێوان لایەنەکان لە هەموو ووڵاتێکی جیهاتی ووبدات یان ڕوویداوە لە ناو هەموو ووڵاتەکانی جیهاتی بەو هۆیەوە ڤێک دەچێنن تا ماوەیەکی زۆر کاریگەری دەمێنێت بەس ئەو گەلە زۆر لێهاتووە کە ئەو ڕاق وکینە و دووبارەکییە نەهێلێت چونکە پارت بوون و شتێ دوو خاڵی گرنگن کە وا دەکات کەمتر گا لەووی ئابووری و پێکەوە هەنگاونان کارنەکردن زیانێکی زۆریان لێبدات یان بەشێوەی تر ئەو دوو خاڵە نەمێنن ئاشتی و تەبایی لەگەڵ هەشیاربوونەوە لەوەی کە ئەو ڕاق و کینەیە دەستکردە نێک سروشتی یانی بۆیان چاندووین نێک خۆی ئاوا چاندرابێت

تێبینی زۆرێک دەوڵەت و ووڵاتی جیهاتی جۆرە دەستوەردانێک لە ووڵاتەکانی تر دەکەن ئەمەش بۆ ئەوەی پشتگیرون یانی تەقینەوە و تیرۆر زۆر دەکەن دواتر هێزەکانی ووڵاتەکە پێکەوە خۆریک دەکەن چونکە بۆ ئەوان باشە ئەوان کار دەکەن ئەوانەی پێکەوەش خۆریکن هەر بیریان لە کارکردن نیە بەڵکو حەزیان لێیە یەکتر بوخێنن زۆر جاریش بۆیەک هێستە دەزگا هەواڵگیرییەکان شتێک لە ووڵاتی تر دروست دەکەن یانی زۆرێک لەشتەکان دەستکردە نێک سروشتی نموونەش ئێراق.

تێبینی تر ئەمە لە زۆرێک ووڵاتە ئەوەپییەکانیش ڕوویداوە

چۆن کەمەگایەکی خوێنڕێژ دروست دەبێ؟ هەگایەک بۆ خوێندنەوەیان چەند هەگایەک؟.. زانا ڕەزاق

سەرەتا زۆر کتێب و شت لەسەر ئەوە ووتراوە تانانەت زۆر نووسەری کتێب نووسینیش گلەیی و تانەخنەیان بۆ نەخوێندنەوەی کەسانی کەمەگا هەبووە بەڵام دەبێ بەهەگایەکی یان چەند هەگایەکی دروست و ڕاست وا لەخەڵکی کەمەگا بکەیت بخوێننەوە بۆ ئەوەی مرۆڤانێکی هۆشیارکرمان هەبێ پەرەش بە تواناکانی بدات .

ئەگەر بینەر سەر ئەو پرسیارەی چەن خوێندنەوە پەرە پێدەدەی؟
بەگومان هەگاکان زەرن بەس بە ئەوە دەبە خوێندنەوە لایان گرنگییەکی یان چەند گرنگییەکی هەبە لەیەکسانی کردن لەنەوان کەسەکان نەک خزمخزمەنەو واستەکاری چونکە ئەمە هەبە هەموو کەس ناخوێننەوە ئەوانی تریش دەخوێننەوە بەهیوا دەکات ووردە ووردەش لە خوێندنەوە دووریان دەخاتەوە ئەمەش زیانی دەبە هەروەها لە کەمەگاش و بوارەکانیش گرنگی تایبەتی خۆی هەبە ئەمەش چەن دەبە؟
دەبە لە هەموو بوارەکان مەرجی یەکەمی کارکردن ئەوەبەت لەهاتوویی و توانایی ببەتە خاەکی گرنگ کاتەک ئەمە دەبەتە مەرج سەد پرسیاری بە کارکردنەو شارەزابوونی لەدەکرەت ئەوا خەکیش دەخوێنەتەوە ئەوجا ئەمە نەک ژمارەیەکی کەم بەکو ژمارەی زۆری خەکیش وا دەکەن دوای ئەوەش بە پلەبەرزکردنەوەش لە شوێنەکان ئەوە بکرەتە مەرج لەوەش مرۆڤەکان دەخوێننەوە چونکە ئەگەر لەوەش توانایی و ئاستی بکرەتە پەوارەک ئەوکات لە نەوان مرۆڤەکان مەلانێ دروست دەبە و دەخوێننەوە هەروەکو چەنیش پاداشتی فەرخوازەک ساەکی خە فەرکردن و خوێندنەوە دواتر تاقی کردنەوەی پەدەکرەت دەچەتە قەناغی داهاتوو ئاواش لەو شوێنانەی پلەبەرزکردنەوە خاەک و مەرجەکی ئەوە بە دواتر هەوە بدرەت خوێنەرەکان فەری ئامانجەکی ژیان یان چەند ئامانجەکی ژیان بکەن چونکە ئەوەش لەووی دەروونییەوە کاریگەری خۆی هەیە.

تەبینی بەرژەوەندی تایبەتیەکان لەکەمەگا و بوارەکان نەهەی بەرژەوەندی گشتی پەرە پەبەدەی خەکیش ناچارە وا بکات و بیخوێنەتەوە چونکە گرنگی دەبە لەلایان.

2022 9 1

باسەک لەسەر مەرجەعبوون؟... زانا ئیزاق

سەرەتا مەرجەعیەت چەمکەکە پەناسەی وایە کە زانین و ئەزموون زەر شتی لەسەر ئەو بنەمایەی کە دینیە یان سیاسیە یان نەتەوەییە دەبە

هەبە یانی کەسانی تر کە ئەویان کردۆتە مەرجەع دەبە لەو شتانە شارەزا نین و زانیاریان لەسەری نیە بە ئەو دگ[illegible]نەوە ئەو قسەی لەسەر دەکات وەک هەقیقەتێک و زانینێک و ئابڕوەک.

سەرەتا مەرجەعیەت بوون واتە هی هەموان هەموان بەهی خەیان بزانن چۆنیش بەهی خەیان دەزانن ؟ یەکەم دەبە بەیەکسانی سەیری هەمومان بکات دووەمیش ئەگەر لەناو گ[illegible]پانەکە لایەنی تریش هەبوون ئەوا دەبە ئەوانیش [illegible]وایەتی بە مەرجەعیەتبوونی بدەن یانی ئەوانیش بیکەنە هی خەیان چونکە ئەوانیش لایەنگریان هەیە کاتەکیش لایەنگریان دەبە لایەنگرەکانیان لەسەر قسەی خەیان دە[illegible]ن نەک ئەوەی خەی کردۆتە مەرجەع چونکە وەکو ئایدەلۆژیاکان وان لەسەر [illegible]چکەی خەیان دە[illegible]ن هەقیقەت لای خەیانە.

هەر بەیە کەسێک کاتێک لەناو سیاسەتە دواتر لە سیاسەت دووردەکەوێتەوە ئەگەر بووە مەرجەع و خەی بە ئاشکرا باسی کرد ئەوا هەر وەکو ئەوە وایە کە پێشتر چەن لایەنگری هەبووە ئاواش کە واز لە سیاسەت دەهێنێت هەر ئەو لایەنگرانە بەهی خەیانی دەزانن نەک هەموان.

یەک شتی گرنگیش هەیە لەسەر مەرجەعیەتبوون ئەویش ئەویە کە سەرەتا ئەو ووشە دروست بووە بەکارهاتووە کەسێک بۆتە مەرجەع ئەوا دوای ئەو وورد وورد کەسانی تر بوونەتە مەرجەع زۆر بوونە مەرجەعیەت فراوان بووە ئەویش بەهۆی ئەوەی ئەو کەسەی مەرجەعبووە نەیتوانیوە کەسانی پاش خەی وا پەروەردە بکەن کە یەکێک ببێتە مەرجەع نەک بەهۆی هەندێک شتەوە ئاوا فراوان بن

دواتر خ[illegible]کانێک پاش ئەوەی یەکەم کەس کە [illegible]وایەتیان پەداوە ئاوا پاش ئەو [illegible]وایەتی بەکەسی تریان نەداوە هەروەها هەندێکیش بەهۆی پێش ئەوەی کەسی یەکەم بمرێت دابێش بوون بەسەر کەسەکاندا ئاوا پاش ناکەکی هەر لەگ[illegible] ئەو کەسانە ماونەتەوە کە بە خەی بە[illegible]وا زانیوە [illegible]وا زانینیشی بەهۆی ئەو کەسانە و جەماوەرەکەی بووە …

ئەوە بەکورتی و پوختی

تێبینی نەویستوە لەسەر لایەنی مێژوویی و زانیاری لەسەر مەرجەعەکان بنوسم

2022 8 31

کۆمەڵگا و سیستەمەکانی بوارەکان؟... زاناز

خەمووکۆمەڵگایەک کۆمەڵێک بواری هەیە ئەو بوارانەش هەر یەکەیان بە ئاوەڵی گۆشبکات دەبە سیستەمێکی سەربەخۆی هەبە ، هەر کۆمەڵگایەکیش ئاستی لەگەڵ کۆمەڵگای تر جیاوازە ، سیستەمەکانیش وەکو سیاسی و تەندروستی ،خوێندنی باڵا و پەروەردە، سەربازی و هەموو ئەوانی تر دەبە بە شێوەیەک بە کە سیستەمی نووسەران و ڕۆشنفکران لەگەڵ ئەو هەموو سیستەمانی تر بەشداربن.

هەر سیستەمێکیش دادەنرێت دەبە هەڵگەوتووی و دروستکاری ئەو سیستەم یان سیستەمانە هی ئەو ووڵاتەو کەسانی بە نێک سیستەمی ووڵاتێک کۆمەڵگایەکی تر بهێنی کە ئاستی لەهی ووڵاتەکێت بەرزترە خۆکەکەشی ئاستی هۆشیاری باشترە .

لێرەدا کاتێک سیستەمەکان ئازاد دەبە نابەستراێنەوە بە سیستەمی سیاسی ئەوا ئەو جۆرە سیستەمانەی بوارەکان ووردە ووردە پەشدەکەون بەتام کاتێک سیستەمەکان لە ووڵاتە دواکەوتووەکان دەبنە پاشکۆی سیستەمی سیاسی ئەویش بە ئارەزووی خۆی کار لەسەر سیستەمەکان دەکات و چەنیشی بوێت بخاتە ژێردەستی خۆیەوە ئەوا زوو ئەو سیستمانە پەشناکەون چونکە ئازادنین کاتێک ئازادیش لە بیروڕا و جوڵە نەبە ئەوا ئاوا هەمووی خراپییەکەی دەکەوێتە ئەستۆی سیستەمی سیاسی چونکە ئەو بەخۆی بەستەوە نێک کردبییەتیە سیستەمانێکی سەربەخۆی کاتێکیش سیستەمی سیاسی ئەو سیستەمانەی تر ئازاد دەکات کە لەسەر ڕێچکەی ڕاست و زانستی بوات ئەوا چاکەکەش و گۆشکردنیشی بە ئەو سیستەمە سیاسییە دەگەڕێتەوە کە ئەوانەی ئازاد کردووە هەردوو لایەنی زیانی و سودی بەستراوەتەوەی بە سیستەمی سیاسی و کردنی بە سیستەمانێکی سەربەخۆ لە دوورەوەدا دەردەکەوێت.

2022 8 28

کورد، کورد نەبوون؟... زاناز

خۆی هەموو حزبێک کە دروست دەبێ بە دوو قۆناغ دروست دەبن:
قۆناغێک قۆناغی ڕزگاریی نشتیمانییە، قۆناغی دواتر قۆناغی گەشەپێدان و بەرەو پێشبردنی نشتیمانە. حزب یان هەر ناوێکی تری لەبنەڕەتین ئەوا بەدوو شتەوە دەنێ بوون: یەکەکیان بە ڕزگاریی دواتر پاش ڕزگاری کارکردنە بە ئامانجەکان. ئەوی دووەمیش لەناو نشتیمان و پاش ڕزگاری دەتەبوون و دامەزراندن، ئەمشیان بە کەمێک ئامانجی دیاریکراوەوە .

بە ئەمەی کورد دەخەکەی ئالەزە، ئالەزی بەو مانایەی دابەشکراوین و پەرتکراوین بەسەر چوار ووڵاتدا، بەیەسەرەتا دەبوایە و دەبە لەهەر پارچەیەک هەموو هێز وحزبەکان ئامادەییان هەبە و هی هەمووان با، پاشان با ململانێ هەبا هەر ئاوا بە کورد و نشتیمانەکەی باشە، چونکە گەر ململانێ نەبوو ئەوا کارکردن و ترس لە یەکتری نابێت یانی پشکەوتن ڕوونادات، بەیە پێویستە لە هەموو پارچەکان هەموویان هەبن بەس با هێزەکانی پارچەی تر دەستتوەردان نەکەن ئەگەر هاوکاری پارچەکانی تر بکەن ئەگەریش هاتوو لایەنگری و جەماوەری لە پارچەی تر هەبوو با حزبەک لەوە دروست بێ ڕەگەشی پێبدرێت چونکە هی ئەوانیشە ، هەروەک ووتم بە ئەوان باشە کە دەستاتدارن ڕەگەبەوانی تر بدەن یانی هێزەکانی تر چونکە بەهەی ئەوانی تر کار دەکات خەی ماندوو دەکات، چونکە ململانێ دروست دەبێ.
ئەمەی کورد چەندین ئایدەلۆژیای ترمان هاتووتە ناو پێویستە ئەوان و ئەوانی تریش دوو شتەوە سیاسەت لەکجیابکەنەوە :
یەکەکیان بە ناوەخەی ووڵاتە
دووەمیشیان بە دەرەوەی ووڵاتە
بەداخەوە کاتێک سەیری ئەو حزبانە و ئایدەلۆژیانە دەکەین یەک ئاستەی سیاسەتیان هەیە یانی هەم بە ناوەخە هەمیش بە دەرەوەی ووڵات هەمان سیاسەتە، دەبوو وانەبوایە، بەڕەو ئەو دوو جەرە لەکجیاکرابایەوە هەروەها بە ناوەخەیی ووڵات و هەلومەرجی بابەتی نشتیمانی و حزبیش لەکجیاکرابایەوە .

بە نموونە شتێک بەسەر کوردەکدا هەتبا ئەوانی تر پێشوەختە ڕەچاوی لایەنداری و نەداری ئەو کەسیان نەکردبا بەڕەو وەک مرۆڤێک دواتر

کوردەک لەیان ڕوانیبا هەموویان لەگەڵ هەموو مرۆڤکانی نشتیمان وایان کردبا نەک لایەنداری بۆت وابکات لایەنداری نەبێ وا نەکات ،حزبەکانی ئەمە و مرۆڤکانی ئێگەر وایانکردبا ئێستا لەدەخی تر دەبووین هەموویان و هەموومان بەرگریمان لەیەکتری دەکرد ،هەیەکیش کە وامان نەکردووە ئێوەیە هەر یەکەیان بەرگری لە هی خۆی دەکات بە ئێوانی تر نایکات بڵێ وای لێهاتووە ئێوانی تریش بە ئێوانی تر واناکەن یانی هەر یەکەیان بیانوییان هەیە بە ئەمە ئێویش ئێوەیە مادام ئێوانی تر بەرگری لە هی ئێو ناکەن ئێویش واناکات؟

ئیدی خۆی شتێکی تر گرنگتر هەیە ئێویش ئێوەیە متمانەی سیاسی لەنێوان لایەنەکان نییە ئێوەش هەم ترسی لای هەموو لایەنەکان هەیە هەمیش مەترسییە چونکە ئێگەر نموونەیەک بهێنینەوە کاتێک حزبێک چاکسازی دەکات ئێوا ئێو کەسانە دەکەونە ناو ئێوە لە بەرژەوەندییان دەدرێت یەکسەر و زەرجاریش وابووە دەچێتە ناو هەزەکەی تر ؟!لە کاتێکدا نابا وابوایە چونکە ئێوە یەکەمجا لە دووڕەودا زیان بە ئێوانە بڵێ پێویستە لەمە و متمانەی سیاسی پێیمانێک لەنێوان لایەنەکاندا هەبێ ئەمەش ئێگەر لە کورتەودا سودی پێبگەیەنێ لە دووڕەودا زیانی پێدەگەیەنێ

2022 8 25

هەزی بچووک، هەزی گەورە؟... زانا ئیراق

هەزی بچووک هەزی گەورە ئەنگێ ئێو دوو چەمکە بەشێوەیەکی گشتی زۆر مانا بدات یانی بە هەموو بوارەکان دەشێ وێنەیەکی ئێو بوارەت لەو دوو چەمکە بە دروست بۆت و بتوانێ یادت یان بینینیت، لەهەمان کاتدا بە زۆر شت بکاربۆت ،
بەڵام ئەمە لەسەر شتێک دەدوێین لەسەری دەوەستین ئای خەمان لەسەری دەیین، ئێویش هەزی بچووکی سەربازی هەزی گەورەی سەربازیین؟

یەکەمیان هەزی بچووکی سەربازی واتە ئێو هەزەی هەم لەووی ژمارەی سەربازی هەمیش چەک و پێداویستەکانی تری پێی دەناسرێتەوە لەهەمان

کاتدا هێزی گۆڕەی سەربازیش ئەو هێزەیە کە لەووی ژمارەی سەربازی و چەک و ئامرەکانی تری پێی دەناسرێتەوە ،
لەڕدا زەرینەی جاران وا ووتراوە کە هێزی بچووک ناتوانێ لەووبەووی هێزی گۆڕەی سەربازی ببیتەوە چونکە ئەو مادام هێزێکی زۆر چەکی زۆر زۆر شتی تر ئەوا بەسەر هێزی بچووکەکەدا سەردەکەوێت بەڵام خێی ئەوە ڕاست نیە، چونکە ئەق و تەکتیکی سەربازی و شارەزا و خوێندنەوە و زۆر شتی تر لەو بوارە دەور دەبینن، بە سەرکەوتن یان شکستی هەر یەکێیان لەهەمان کاتدا ئەگەر هێزی بچووک ئەزموونی زۆریشی شەدا بەرامبەر هێزە گۆڕەکە نەبە لەکاتی شەکردن لەگەیدا ئەوا زۆر شارەزایی دەبێ ، ئەزموونیش پەیدا دەکات ، ئەگەریش هێزەکە گۆڕەکە شکستی خوارد ئەوا هێزە بچووکەکەو هێزەکانی تری جیهان لەووی دەروونیەوە بەرەو پێش دەچن دەخی دەروونیان باش دەبێ، لەهەمان کاتدا دەخی دەروونی هێزە گۆڕە باش نابێت ووڕەی سەربازەکانی دادەبەزێت، هێروهها هێزەکانی تری کەمەگاکانیش حیسابی وەک پێشوو بە ناکەن لەشی ناترسن بەڵام هێزە بچووکە براوەکە هەم ئەزموونی زۆر لەشەکە پەیدا دەکات هەمیش توانای سەربازانی دەزانێت هەمیش ئاستی سەربازانی لەزۆر شت بەرەو پێش دەڕوات .

لەکەتاییدا ئەگەر نموونەیەک بهێنینەوە ئەوا شەەک باس دەکەین تا ئەستا بەردەوامە کاتێک هەوس هێرشی کرد سەرەتا دەخی ئەکرانیا باش نەبوو بەڵام دواتر ووردە ووردە باشبوو تا وای لێهات شارەزایی شەی هەوسەکان و پلان و تەکتیکەکانی بووون، بەگومانیش لەوە ئەو دوژمنەی هەوس سودی بە ئەکرانیا گەیاندووە چونکە ئەکرانیا دەتوانێ ئەمەی هەوس بەرامبەری ئەواندا کردی لەشەانی تری کە هاتنە پێشی بەکاریبهێنێت بە هەموو شتەکانی تریش هەر ئاوا یانی جگە لە تەکتیکەکانی دەتوانێ سود لەو ئامرازانەش ببینێت کە هەوس دژی ئەوان بەکاریهێناوە بەکاری دەهێنێت .

2022 8 23

نووسینی سود چییە؟ نووسین سودی چییە؟... زاناز

ئەم دووە هەردووکیان بایەک دەچن بەس دوو مانای جیاوازیان هەیە

یەکەکیان ئەوەیە کە هەموو جارە نووسینەک دەنووسرێت دواتر دەبێن سودی چییە؟

هەروەها ئەوەی تر کە نووسینی سود چییە؟ نووسینی سود ئەو نووسینەیە کە شوێنی خۆی دەگرێت ، پێویستە ،هەروەک چۆن دیوارەک بکەیت هەموو کەرەستەکان پێویستی بە بلۆکی باشە ، ئاواش ئەو نووسینە بەسودە شوێنی خۆی دەگرێت دەچێتە شوێنی دیاریکراوی خۆی،
هەروەها نووسینەکانی تر بەهەمان شێوە وەکو بلۆکن دواتر بەرزەکیان دەبنە دیوارەک، یانی بەشێوەی تر ئەوە نووسینی سودە پێویستە بە دروستکردنی خانوو یان هاوشێوەی خانوو.

لێرەدا ئەوەی پێویستە ئەمە گرنگی و پێرە بەو نووسینە بدەین یانی وەک بنەمایەک بۆ ئەوەی لەسەر ئەو کەچکەیە بەین و بەرهەمهێنەری ئەو جارە نووسینە بین ،چونکە ئەوە ماندووبوونی کەم بە یان زەر بەفیڕۆ ناچێت بەڵام جارەکانی تر ، نووسینی زەر بەچاو کردنی ئەو بنەمایەی ووتمان ئەوا ئەمە بە ماندووبوونەکەی لەچاو ئەوەی تر هیچ سودێکی نیە ، هەروەها لەنێو نووسینەکانی سودیشدا نووسین هەیە نەمرییەو زەمەنی نیە ،یانی پێویست نیە بەزەمەنێک بڵێین نەمرییە بە هەموو کاتێک ئەو نووسینە وەکو زانستێک وایە بە هەموو کات و ساتێک دەبە نموونەیەک ئەگەر بڵێن پزیشک نەخۆش چارەسەر دەکات ئەوا ئەمە بە هەموو کاتێک ڕاستە و زەمەنی نیە نەمرییە هەر دەمێنێ و هەر ڕاستیش .

بەهەمان شێوە هەشە لەنێو نووسینی سوددا بنەمایە، بنەماکەی وەکو بناخەی خانوو دروست کردن وایە، یانی ئەو جارە ئەگەر یانزە دەر بەت بەقەد یانزە کتێب نووسین سودی زیاترە، یانی بناخەیەکی باشی خانوو بەقەد دیان دیوار دروست کردن باشترە، چونکە بناخەکان دیوارەکان ڕادەگرێت لەهەمان کاتدا ئەو پێویسترە لەوەی تر،
یان بەشێوەی تر بنەمای چەنیەتی نووسینی ئەمان نووسین و فەرکردن ،بەقەد یانزە کتێبی ئەمان نووسین سودی زیاترە ،
ئەو نموونەیەو لەسەر ئەو نموویە بە بنەمایە بە هەموو بنەماکانی

بوارەکانی تر …

2022 8 21

کۆمەگای کوردستانی لە نێوان مەدەنیەت و چەکداریدا؟… زانا رەزاق

سەرەتا کۆمەگای کوردستانی کۆمەگایەکی روحیەتی هەزی تەدایە لەگەڵ کۆمەک روحیەتی مەدەنیەت، بەیەش ئەوانەی ڕوحیەتی هەزیان تەدایە ئەو ئەمە بە ئەو دەگەڵتەوە کە لە نەستی خیانەدا وێنەیەک هەیە ئەویش ئەویە هەست بەهەزەک لە پشتەوەی خیی و پاپشتی خەی دەکات ، بەهەمان شێوەش مەدەنیەکەش لەپشتەوەی خەی هەستی و ڕوحیەتی مەدەنیەت هەیە بەیە وایە .
ئەوجا ئەوەی لەپشتەوەی خەی هەست بەهەزەک دەکات هەیەکەی ئەویە ئەوان هەزی چەکداریان هەیە بەهەمان شێوەش ئەوانەی هەزی مەندەنین و مەدەنیەت بەسەریاندا زاڵە هەست بەمەدەنیەت دەکەن .

بە نموونە

ئەگەر هەزەک چەکداری لەژێر کۆنترۆڵی خەی بە ئەوا بەشێویەکی گشتی مرۆڤەکانی لەگەڵ ئەو هەزە لەگەڵ یەکەکی مەدەنیەت گفتوگۆ بکات، ئەوا ئەو بەشێویەکە یان ئەتوانی لەگەڵ کەسانەک گفتوگۆ بکەی کە هەزی مەدەنیەتیان بەسەردا زاڵە بەڵام بە ئەوانەی هەزی چەکداریان هەیە وانیە، بەڵکو ئەوان بەشێویەی تر مامەڵە دەکەن یان بەشێوەی تر تە ئەتوانی و بەئەوەی ووبڵێن هیچ تۆندوتیژیەک ببیەوە پشوەختە لەگەڵ مەندەنیەتەکە گفتوگۆیەکە بکەی، بەڵام بە ئەوەی تر کە هەزی سەرباز و چەکداریان هەیە نا چونکە زەرەکیان بەو شێوەیەن کە ئەگەری شتە بەدەی نەبی تووشی جەرەک تۆندوتیژی ببیەوە یان نەتوانی بەترس گفتوگۆی لەگەڵ بکەیی و هەموو شتەک بڵێیی.

هەر بەیەش کەسانەک هەن کە دەڵێن یەکگرتوو هەزەک بووە لەچاو

ئەوانی تر کە چەکداریان نەبووە بەهێزکی باشی دەزانن بەڵام ئەوانی تر کاتێک هاتنەوە ناو شار هێزی چەکداریان هەبووە بەیەش ئەوان وەکو یەکگرتوو نەبوون و هەوحیەتی چەکداری تا ئێستاش لەنێویان بڕزقی دەبینرێت .

لە کۆتاییدا خاڵی یەکەمی بۆ مەدنیەت و هەنگاونان بۆی ئەویە کە هێزکان و مرۆڤکانیان هێزی چەکداریان نەمێنێت بەڵکو بچێتە ژێر فەرمانی دام و دەزگاکانی دەوڵەت هەروەها هەنگاوی یەکەم و سەرەتایە بۆ چوونە نێوی کەمپگایەکی کراوە کەمپگای کراوە یانی قبوڵکردنی هەموو بیروبۆچوونەکان بۆ تووندوتیژی …

2022 8 19

کێبڕکێی سیاسی و نووسەرکانی؟… زانا ئیزاق

ئەمە لە خاکێک لەدایک بوون دژین کە پارچە پارچە کراوە، سەرەڕای ئاوەش سیاسیکانی نووسەرکانی لەهەر پارچەیەک بەدرێژایی ئاو کاتانە پەرتەوازەن هەروەها هیچ ووتاێکی تر سیاسیکانیشی نیە هەندێ ئەوانە باس لەوە بکەن کە پەیوستە پێند لە مێژوو وەربگرین کەچی مێژووی دووبارەیە بەڵام بەشێوەی تر .

خەی ئاو سیاسیانە و نووسەرکانیان کاتی ڕۆژانە هەموو خەریکی بەرهەمهێنانی بیری پەرتەوازەیی و دووبارەکین لەگەڵ ئاو بیرانەی کە بەرژەوەندی تایبەت لەسەری بنیانتناوە.

بە نموونە هەر یەکەیان بەرگری لە هەموو شتێکی لایەنی خەی دەکات بە ڕەش و سپی یان لەی بەدەنگ دەبەت و چاوپۆشی دەکات بەڵام هەر ئاو جۆرە سیاسیانەو نووسەرکانی کە لە شوێنکان لەگەڵ یەکێتری کەدبنەوە ئاوا نین ،بەڵکو بەرهەمهێنەری ئاو بیرانەن کە بەرژەوەندی گشتی لەدەکەوێتەوە لەگەڵ باسی یەکگرتوویی دەکەن ؟! بەڵام کە لەوە تاواو دەبن و دێنەوە لای شوێنی خەیان ئەوانە هەر وەکو ئابردوو هەمان کار دەکەن .

ئەوەش ئەگەر نموونەیەکی لەسەر بهێنینەوە
کاتێک ئەوانە بڕیاری خریکی ملمانێی سیاسین هەر یەکەیان بە بەرژەوەندی بەرەی خۆی خۆی ماندوو دەکات نەک بە گشتی، بەڵام کە لە شوێنێک (شوێنکی ئەکادیمی، کەنگرە…) هەموویان یان هەندێکیان لە نووسەرەکانیان یان سیاسیەکانیان یان هەردووجۆری سیاسی و نووسەرەکانیان کەدەکاتەوە بەشێوەیەک قسە دەکەن وەکو پێشتر نیە ئەمەش نەک جارێک یان دووجار بەڵکو زۆرجار هەر ئاوا بوونە ،
دەشکرێت بڵێین ئەوان هەڵەن یان وا دەزانن دەبە وابن هەڵەن لەوەی بە پێی شوێن قسە دەکەن نەک بەقەناعەتەوە هەروەها وا دەزانن ئەوەی ئەوان دەڵێن دەیکەن هەمان ئەو شتەیە کە لەوە باسی دەکەن هەندێکیشیان حەز بە پەرتەوازەیی ناکەن بەس چونکە کەمینە یان شتێکی تر خۆی ئادەستی واقیع دەکات بەڵام نابە وابەت دەبە قسەی خۆی وەک خۆی هەبەت.
2022 8 10

مەرەق لەنێوان زانیاری و زانیندا؟… زانا ئیزاق

خۆی ئەکرێت بپرسین زانیاری چیە ؟بۆچی دەوترێت زانیاری؟ ئەی زانین چییە؟ بۆچی دەوترێت زانین؟

زانیاری ئەو بیرکەیە یان هەر شتێکی تری هاوشێوەی ئەوانەو لەوانە نزیکە کە هی مرۆڤێک نەبە بیبیستێت ئەوا زانیاریە.
ئەوجا زانیاری جۆرا و جۆر هەن :
هەیە هی هەوالیە ، هەشە هی تەلەفزیۆن دروست کردنە، هەشە هی کارەبا دروست کردنە …

دووەمیش زانین ئەو شتانە کە زانستی تێدا دروست دەکەی ،یان بەشێوەی تر واتە تە زانای لە هەر بوارێک تێ ئەو شتانە دادەهێنی نوێن ، دواتر بەهەی بەردەوامی پێرە بەوە دەدەی،یان بەشێوەی تر ئەوەی تێ دەیزانی ئەوە زانستە هەروەها ئەوەی مرۆڤی تریش دەزانە زانستە بەڵام هی تۆ بە ئەو زانیاریە هی ئەویش بە تۆ و هەموو

کەسانی تر زانیارییە .

ئەوەی لە کۆمەڵگای ئێمە و تەژهەڵاتی هەیە زانیارییەکی زانین ناشکرێت بەڵێن هەمووی تەژهەڵاتی زانیارییە بەکو دەکرێت بەڵێن بەشەویەکی گشتی ئاوایە ئاوا دیارە ، بەهەمان شێوە دەکرێت بوترێت بە تەژئاوایەکانیش زانیارییە بەڵام جیاوازی تەژهەڵاتی و تەژئاوایی ئەویە ئەوان زانایان هەیە تەژهەڵاتی نیەتی .

بە نموونە تەژهەڵاتی زانستەکانی فیزیا و کیمیا و زیندەوارزانی بەهەمان شێوەش ئێمە بنەڕەتی دروستکردنی ئەوانمان نیە، وەکو زانستێک، نەک زانیارییەک؟! بەکو ئەوان هەیانە .
بە نموونە
گێڕانەوەی ئەدەبی تایبەت بەخەمان نیە، یان زانست تایبەت بەخەمان، یان سینەما و دراما و هەموو بوارێکی تر ؟خەی ئەوە گرنگە زانستی بنەڕەتی بوارەکان بزانین .

دەکرێت بەڵێن جیاوازی نێوان زانین و زانیاری
ئەوەیە :
یەکەکیان پێشتدەخات ئەوەی تر چەقبەستووت دەکات ،یەکێک زیان لەدەدات یەکێک سودت پێدەگەیەنێت ،یەکێک ئامانجە یەکێک ئامرازە ، هەروەها ئێمە کاتێک زانین دەزانین زاناکان دروست دەبوون پەیدا دەبوون بەهەی کارکردن و دروستکردنی زاناکان و فەیلەسوفان و بیرمەندان و نووسەران وهەموو بوارەکانی تر بەڵام زانیاری هەموومان وەک یەک دەبووین، ئێمەش هەروەکو بیرکردنەوەیەکی تەژانەیە، یانی نووسەرەکان هەموویان پێکدەچن هەروەها هەموو بوارەکانی تر ،ئەوانە وادەزانن کاریان ئاوایە، بە بڕوا پێشچوونیش لەو هەموو بوارانە پێویستمانە بەداهێنانە داهێنانیش پێویستی بەجیاوازبوون و داهێنان و پڕپێدانە .

تێبینی ئەو بابەتەم شەوەک لەشەوەکان سایی ئابردوو لە ئەکاونتم باسم کردبوو

2022 8 9

خۆپیشاندان لە نێوان دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆن!... زانا ئیزاق

سەرەتا خۆپیشاندان مافێکی یاسایی هەموو مرۆڤکانی کۆمەڵگایە ئاوەش ئەو کاتە دەکرێ کە داوای مافی خۆیان دەکەن یان لە شتێک نیگەرانین یان بە هەر شتێکی تر کە بۆی خۆپیشاندان دەکەن بە چارەسەرکردنی.

بۆلای منەوە دوو جۆر خۆپیشاندان هەیە :
یەکەکیان خۆپیشاندانە سیاسیەکان دەکەن .

دووەمیش ئەو خۆپیشاندانەیە خەڵک دەکەن .

من لەگەڵ جۆری دووەمم چونکە ئەو جۆرە باشترە لەوی یەکەم دواتر مەبەستی پشت دووەم ڕوونترە لەوی یەکەم، بەشەوکیش دەبە پێشوەختە دەزانی کە لایەنی مافپەدەر گوێ لە داواکاریەکان دەگرێت.

بەپێچەوانەی خۆپیشاندانی یەکەم چونکە پشتەوەی سیاسیە ئەوە سەدا سەد نازانی چی بەسەر دێت کۆمەڵگاو شوێنەکانیش چی لێدێت
کاتێکیش خۆپیشاندان بە ئەو دوو جۆرە دەکرێت هەر دوو جۆری بەهەمویانەوە بەپێی ئاستی پلەیان لەهەموو شتێکی بڕپرس دەبن .

لە کۆمەڵگای ئەمدا زۆرێک بوارکان تەقیدن بیە دەبە ئەوە چاک بکرێت ،یانی ناکرێت تە خانەنشینی قبوڵ بکەی دژی خانەنیشنی بیت ئەوجا خێت بکەیتە پشێوی خۆپیشاندان ،خزم خزمەنە هەبە دژی خزمەنەبی ،خەخنە بگری دژی ئەوانەش بیت خەخنەت لێبگرن پێشوەختە تەمەت ببەخشیەوە دژی تەمەت بەخشینەوە بیت بە هەموو شتێکانی تریش هەرئاوایە.

یان بەشەوەی تر کاتێک خەخنە لەشتێک دەگرێ لەخۆیدا نەبە لەهەمان کاتدا چیت پێباشە دەبە لەخۆتدا هەبە خێت ئاوابیت، جا ئەو کاتیش ئۆپۆزسیۆن و دەسەاتیش میدیا و ئامرازی تری گەیاندنیان هەیە ئەوە لەجیاتی پشێوی خۆپیشاندان بکەن ئەوە لێبگەڕێن بە خێک با ئەوان بیکەن ،ئەوەش بە میدیا و ئامرازی تر مەمانە بکەن ببنە هەیک بە باس کردن و گەیاندنی داواکاریەکانیان نیگەرانیەکانیان ،ئەمەش کە زیاتر داواکاریەکانی بایخ پێبدات هەولی چارەسەری بدات، ئەوا ئەو لە هەبژاردنەکان بڕەو پێشتر دەوات چونکە خەڵک خۆی ئەوە

دەبینێت بەدەم داواکارییەکانیش دەزانێت ، بەڵام خۆپیشاندانی سیاسی هەردووک بەرە باس ناکەن گرنگی پێنادەن، چونکە هەی سیاسیە لەبەرژەوەندی ئەوانە بەس هەی خۆک هەمووی باس دەکەن ئەوەی میدیاکان بەهەموو دەنگەکانەوە لەوە مەمانە بکەن .

یان بەشەوەی تر دەبە ئەپەزسیۆن هەموو شتەکی جیاوازتر بە ئەوجا دەبێتە ئەپەزسیۆنەکی ڕاستەقینە و ڕاستی ئەوجاش خۆک ووردە ووردە تەی قبوڵ دەبە .
2022 8 7

نووسەر و ڕۆشنبیران وشەی گەمژە!... زانا ئیزاق

سەرەتا ووشەی گەمژە یان کەم ئاقڵ بە ئەو مرۆڤانە بەکاردێت کە نەزانن بەڵام ئایا مرۆڤ هەن نەزان بن ؟ بەگومان نەخێر, چونکە هەموو مرۆڤێک شتێک دەزانێ کەواتە نەزان نیە، بەڵکو زانین و زانیاری هەیە لەگەڵ زانست ، بەس دەکرێ تە لێ بوارێک شارەزایی باشت هەبە یەکەکی تر بوارێکی تر ،
ئەمەش هەرووک فەیلەسوفە ئەزموونگەرەکان باسیان کردووە کە مەشکی مرۆڤ وەک لاپەڕەکی سپی وایە بەهەی ئەزموونەوە شتەکان وەردەگرێت.

بە نموونە کاتێک مامۆستایەک فێرخوازێک فێر دەکات ئەوە ئەو فێرخوازە بەهەی ئەو ئامرازانەی مامۆستا پێی دەدات دەخوێنێت، ئەوا بەو جۆرە ئەزموون دەکات. یان ووردە ووردە بەهەی ئەزموونیەوە و ئاستی تێگەیشتوویەوە ڕۆگای باشتر دەدەزێتەوە ، بەڵام ئایا ئەو کەسە کە دەبێتە فێرخواز یان هەر شتێکی تر گەمژە و نەزان بووە ؟بەگومان نەخێر تەنیا لەوە زانیاری نەبووە چونکە پێشتر ئاوا فێرنەکراوە و ئەزموونی نەکردووە، دواتر ئەگەر بەو مانایە بێت ئەوا هەموو کەسکانی تریش گەمژەبوونە بەیە پێویست ناکات تە ڕۆشنبیر بیت یان نووسەر یان هەر شتێکی تر مرۆڤی ترت پێ گەمژە بێت، چونکە ئەویش بیانووی خۆی هەیە بە ئەمە.

لێرەدا چەند نموونەیەک تر دەهێنینەوە بە ئەوەی ڕوونتری بکەینەوە

:

نموونەی یەکەم
کاتێک تە لەبوارێک شارەزای یەکێکی تر لەبوارێکی تر ،ئاگادار تە ئاوت پێ گەمژە بێت ئاوا ئاویش تەی پێ گەمژێیە ، هەردووکیشتان بە سەرماندنی ئەم قسەی خۆتان هەیە .

نموونەی دووەم
کاتێک تە و یەکێکی تر لەیەک بوار کار دەکەن ئاوا یەکێکتان شتێک دەزانێت ئاوی تر ئاوە نازانێت ، ئەمش مانای ئاوە نیە ئاو گەمژەیە ؟!چونکە لەوانەیە ئاویش شتێک بزانێت تە نەیزانیت .

نموونەی تر
تە نووسەری یان بەشێوەیەکی گشتی بەپێی پێشنیەری (چەمکی پێشنیەر گشت بوارەکانی کەمێگا دەگرێتەوە) ناکرێت تە خاڵێکی تر بە گەمژە بزانیت هەر ناشبێ شتی وا، چونکە تە کاتێک دەبیتە کەسێک لەو بوارانە و کاری تێدا دەکەی دەبە خۆت بزانی کە پێشنیەری و ئاناکی فەری کەسی تر دەکەی ،ئەمش واتە تە دەبە بزانی کە تش پێشتر وەک ئاو بووینت دواتر تە هاتووی ئاو فێر بکەیت هەرێک چۆن تش فێربووینت .

نموونەی تر
ئاویش ئاوەیە کە دوو کەس دوو کەمێگای جیاواز دەگرن، ئەمش بەهەمان شێوە،
تە کەمێگای خۆت پێداستە ئاویش کەمێگای خۆی ،ئاگادار تە ئاوت پێ گەمژەبێت ئاوا ئاویش تەی پێ گەمژێیە چونکە هەرێک چۆن خۆت ئاو کەمێگایە بەداست دەزانی ئاویش کەمێگای خۆی بەداست دەزانێت …

لەکۆتاییدا پێم سەیرە کەسانێک وەک نووسەر و هەندێک کەسی بواری تر هەن خاڵێکی تر بە گەمژە دەزانن ؟! باشە ئاوە ووتمان ئاوان ئاو شتە نازانن تە دەیزانی بۆچی لەجیاتی فەرکردنیان ووشەی گەمژەیان بە بۆکاردەنی ؟یان لەوانەشە تە ئاو شتەی دەیزانی هەڵە بێت ڕاستیش نەبە ؟!یان لەوانەیە تە ئاو شتەی باسی دەکەی لە خۆتدا هەبە یانی دژبەیەکی و دووفاقیت تە ئاوە نازانیت .

تێبینی بۆکارهێنای ووشەی گەمژە لای من وەک ئاوە وایە مامۆستایەک بە فەرخوازەکەی بڵێ نازان؟!ئاگرە مامۆستا بە فەرخواز بڵێ نازان ؟ ئاوە خۆت لە هەر بوارێکی کەمێگای بیری لەبکەرەوە.

2022- 8- 2

دەستایەتی ئاستەقینە کێیە؟... زانا رەزاق

خەی سەرەتا هەر ناوی ئاستەقینە بە هەموو شتێک واتە ئەو شتە وەک خۆی ، جا دەستی ئاستەقینە ئەو کەسەیە مرۆڤ وەک خۆی قبوڵ دەکا لەهەمان کاتدا تێش وەک خۆی قبوڵی دەکەی .
زۆرێک مرۆڤکانی کەمەگای ئێمە دەڵێن دەستایەتی وەک خۆی نەماوە چونکە سەردەمەکە گۆڕاوە ، بە ئاوەش دەبە بگۆڕێنەوە سەرەتای بۆچی وای لێهات؟

لەبەر ئەوە وای لێهات خەی سەرەتا دەستایەتی سەقەت بووە دواتر کە بەرەو ڕووی جیهان و ووڵاتان کراینەوە ئاوەش هەیکی تر بوو کە وای لێهات

بۆچی؟ یان ڕوونتری بکەینەوە؟
بە ئێمە نموونەیەک یان دوو نموونە دەهێنینەوە

ئاوەیش یەکەمیان: لەبەر ئاوەیە دەڵێن دەست بەدوای بەرژەوەندی تایبەتە ، دووەمیش پەیان وتراوە و چەتە مەشکیان بە خەیان بژین.

یەکەم کە باسی بەرژەوەندی دەکرە مانای وانیە ئاوەی داوای هاوکاری کرد ئاوە بەرژەوەندیە چونکە بەرژەوەندی و هاوکاری دوو شتی جیاوازن لەهەمان کاتدا بەهۆی تێگەیشتوون پاشانیش ئەستا زۆر تێکڕا نین یان هاوتەچووی یەکتر ناکەن ئێمەش هەیکی ئاوەیە کە ئاوان بەهۆی بە خە ژیان تێگەیشتوون وا دەزانن کە تەنیا بژین و هاتوچۆی کەس نەکەن؟!

2022 7 30

□□شنبیر و □□ژئاوا و باشور؟… زانا □زاق

سەرتا □□شنبیر کەسکە خاون □ای سەربەخۆیە بەشووێکیشە کە ئەو □ا و بەچوونانەی دەردەبڕێت سود بە گشت بواركانی کۆمەڵگا دەگەیەنێ ، هەروەها پشوختە نکۆوتە ژێر کاریگەری هیچ لایەنێک بەکو وەک □□شنبیرێک و خاون بیرکی ئازاد دەردکەوێت، ئەزانێ چ کاتێک قسە دکات چیش دڵێ، لەهەمان کاتدا چۆن مرۆڤکانی کۆمەڵگا و بوارکان بەرو پشببات .

لەردا پرسیارێک با بکەین بۆن ئایا ئەو ساڵانە □ابردوو کە خەمان بینیمان □□شنبیری ئەمە وابوون؟ یان چۆن بوون؟

□□شنبیری ئەمە هەروەک چۆن بە ناو باشور و زۆرێک لە شتکان پشوختە دووبارەبوون ئاواش بە □□ژئاوا دووبارە بوون ،

□□شنبیر هەبوو زۆرێک قسەکانی وەک لایەنگری حزبکان بوو (ئەرشیفکانیان بۆگەن)یانی بەشێک بوو لە حزبکان ،دەبوایە وانبا بەکو بەشوەیەک قسەی کردبا کە سودی □□ژئاوای لەکوتبایەو نەک زیان ،بەهەمان شێوەش بە باشور □□شنبیرانێک هەبوون هەمان شێوەی ئەو کاریان دکرد نەدبوایە وا کاریان نکردبا بەکو وەک خودکی سەربەخۆ و □وحکی نشتیمانی کاریان کردبا نەک تەقلیدی و لایەنگری …

تێبینی دەبوایە □□شنبیران حزبکانیان لە یەکتری نزیک کردبایەو دواتر وایان کردبا باشور و □□ژئاوا وابکەن کە پێیوندی باش لەسەر دراوسێتی باش لەگڵ دەوڵەتکان دروست بکەن چونکە ئاوا سود بەشوەیەکی گشتی بە کوردستانە و پارچکانیشە.

2022 7 29

خەمخۆری گشتـــــــــی، خەمخۆری تایبەتی... زانا ڕەزاق

هەمیشە وەهموو کات دوو جۆر مرۆڤ هەبووە مرۆڤی باش مرۆڤی خراپ بەهەی ئەمشەوە دوو جۆر چەمکـی دژبەیەک یـان هەر شتەکـی تـر پەیدابووە ، خەی ئەو دوو جۆرانە لە ملمـانێ دابوونە بە ئەوەی ئەو ئامانج و مەبەستانەی هەیانە بیانهێننە دی ، مەبەستی پشت ئامانجی مرۆڤی باش بە هەمووان بووە لەهەمان کاتدا بە هەمیشەیی بووە ، بەڵام هی مرۆڤی خراپ بەپێچەوانە مەبەستی پشت ئامانجی تایبەتی و کاتی بووە .

کەمـگا هەن مرۆڤی باش یان بەڵین کاری باشی زۆر بەیش ووردە ووردە پشکەوتوون، کەمـگایش هەن مرۆڤی خراپ یان کاری خراپ زۆر بووە بەیش ئەوانیش دواکەوتوون و زیانی زۆریان پگەیشتووە.

لەڕدا ئەمە دەینە سەر یەکەک لەو دوو دژانە کە ەەی سەرکی هەیە بە باشی و خراپی یان پشکەوتن و دواکەوتن ،ئەوانیش خەمخۆری گشتی و خەمخۆری تایبەتیە.

سەرتا پش بچینە ناو ناوەکی بابەتکە لەڕە ئەوەی مەبەستمانە پناسەیکی بە بکەین دواتر بە ەوونتر کردنەوەی مەبەستکەم بچینە ناو درژایی بابەتکە .

ئگەر بپرسین مرۆڤی خەمخۆری گشتی کەیە ؟ئەرکی چیە؟ هەروەها مافی چیە؟ بەهەمـان شـەوش بە خەمخۆری تـایبەتیش؟ ئەرک و مـافی چیە ؟ دواتر بەینە سەر ئەوەی بە چی دەوترێت مولکی گشتی ؟ بەچیش دەوترێت موڵکی تایبەتی ؟

مرۆڤی خەمخۆری گشتی ئەو مرۆڤیە ئاستی تگەیشتوویی بەرزە مرۆڤکی دووربینە هەروەها کەسکە بە گشتی هەول دەدات ، یانی ئەرکی مرۆڤی وا ئەویە لگەل دابین کردنی پداویستیکانی هەمووان بجیاوازی ، بەڵـام خەمخۆری تـایبەتیش کەسـکە هەر بە خەیـی و دەوروبەری هەوە دەدات ،کەسکیش دووربین نیە زیانیش بەڵاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ لەو شوێنە و هەموو ئەو جگایانش دەدات کە دەچێتە ئەوە لەیشی کار دەکات ،چونکە پداویستیکان بە هەمووان وەک یەک دابین ناکات ،جا هەر شوێنەک بێت .

خۆی کەمالگای ئەمە و هاوشێوەی ئەمە خەمخۆری تایبەتی کەنترۆڵی زۆرینەی شوێنکانیان کردووە هەر ئەو جۆرەش پڕۆژە بۆ جۆرە کەسانەش دەدات ، بەڵام خەمخۆری گشتی کەمە بۆیەش دواکەوتووە ، بەشێوەیەکی تر زۆرن ئەوانەی بە خۆیان دەژین کەمن ئەوانەی بە هەموان دەژین ،جا ئەوانەی بە خۆیان دەژین هەن لەنێو ئەواندا ئەمیان تێکەڵ کردووە لەگەڵ ئەوەی کە ئەوان لەسەر حیساب و ماندووبوونی خەلکی تر دەژین؟!یانی ئەوانە ئەوە بە خۆ ژیان دەزانن نەک بە خۆ ژیان وەک خۆی ئەوەش ئەویە تەداخولی ئازادی نەکات مافی کەسیش نەخوات بەڵکو لەسەر حیسابی ماندووبوونی و شتەکانی خۆی بژیت .

بەڵام کەمێگایەک کە پشکەوتووە ئەوا ئەوان شتەکان و چەمکەکان و هەموو شتەکانی تر وەک خۆی دەناسن نەک بەهەڵە شیکردنەوەی بە کرابێت و باس کرابێت یان هەندێک لەوان لە ژێردەستی کەسانی تر کەنترۆڵ کرابێت و هەر بە دەستی ئەوانیش بجوڵێن و ئابووستن ئاگەر هەشبێت بە گشتیە نەک تایبەتی .

لەکۆتاییدا مۆکی گشتی ئەو شتانەن کە مۆکی هەموانە و بە هەموومانە ئەمەش بەپێی یاسا و دەسای کە لە شوێنکە دانراوە هەروەها مۆکی تایبەتیش ئەو مۆکە هی کەسکە یان کەسانکە نەک هی هەموان دواتر کاتێک مۆکی گشتیەکان وەک گشتی و بیاسایی بەکارهێنرا ئەوا خاڵکی پشکەوتنێ بەڵام بەخراپ بەکارهێنا ئەوا خاڵکی زیانێ جا زیانەش هەم کورتمەودا و هەم دوورمەودایە.

2022 7 24

خۆتای کێیە؟... زانا ئیزاق

سەرەتا زۆر کەمالگا هەن بوارانکیشیان هەیە لەگەڵ بەڵێنەرانی و سەرپشتیارانی ، لەهەمان کاتدا ئەوانەش بەهەی یاسا و دەسای ئەو کەمالگایانە کار و پڕۆژە و شتانی تر جێبەجێ دەکەن ،بگومان هەماهەنگیش هەیە .

خۆی ئەو ووتانە و کەمالگایانە مرۆڤکی وەک مرۆڤکی ئەخلاقی کار دەکات یانی لە پشتر کارکێ ئەوجا هەقی ماندووبوون و مادیەکێ

،ئەوەش پەیوەندی بە ئاستی تێگەیشتن و پەروەردەوە ،کاتێکیش ئاوا کار بکەن و بزانن بۆچی کارێک دەکەن ئاوا ئەنجام بەهای بۆچییەکە دەردەکەوێت.

یانی کاتێک بۆی ئاوا چەندینجار دەشکێ دەبە بزانین ئەوە کێشە لە بۆچوونەوە بۆرانی ئەو کارە و پێژیە هەیە لەگەل کەمتەرخەمی لە چاودێری و نەبوونی سزا بەهای یاسای باشەوە چونکە، یەکەم پێژکە بە ملمانێ نەدراوەتە کەسەکە ئەویش بە ئارەزووی خۆی کار دەکات چونکە ترسی نیە ئەگەر خراپ کار بکات و ئەنجام خراپ بێت ئەوا پێژکانی لەدەست نامێنێت دەبێتە پێژەی ئەوەی کار و پێژە بە باشی دەکات.

دووەم چونکە ئەوانە پارەی زۆر لایان گرنگترە لە کارێکە هەر بەیەش زوو زوو خراپ و تێدەچن یان کێشەی زۆریان بۆ دروست دەبە.

سێیەمیش کاتێک بۆی یان هەر شتێکی تر وەک قیرتاو کردنی شەقام ،یان هەر شتێکی تر زوو خراپ و تێکدەچێ ئەوا زیاتر ئەوانە بۆ قازانجی زۆر کار دەکەن، کاتێکیش بۆ قازانجی زۆر کار بکەن ئەوا شتی هەرزان و خراپ دەکەن نەک بچن شتی ئەسلی و باش بکەن ،بۆیە ئاوای لێدێت .

ئیدی ئەگەر بۆیەک دە جار بکشێت ئەوا دەبە هەقی دەجار چاکردنەوەی بدێتێ ئەوانەی چاکی دەکەنەوە ،بگومان بۆ هەموو شتەکانی تریش ئاوایە بۆیە کاتێک تێ بۆیەکی چاک و باش یان بۆ هەر شتێکی تر لە شوێنەکە دادەنێی ئەوا خەرجی داهاتووشی کەم دەبە چونکە زیانی زۆر نابێت و زۆر خراپ نابە بەس ئەگەر خراپت دانا ئەوا زۆر خراپ دەبە.

لەکۆتاییدا ئەو دوو جۆرە کامەی باشترە؟

2022 7 22

ڕوسیا و ئێران و تورکیا؟... زانا ڕەزاق

پاش ئەوەی سەرکی ئەمریکا سەردانی ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کرد و کۆبوونەوەی لەگەل هەندە دەوڵەتکانی ناوچەکە کرد، بەهەمان شێوە سەرکی ڕوسیاش لەگەل ئەردەخان لەگەل خامنەئی و سەرکی ئێران کۆبوونەوە لە هەردوو کۆبوونەوەکانیش باسی ڕێکەوتنی بازرگانی و پەرەپێدان بە پەیوەندییەکان و کەمڵەک شتی تریان کرد .

بەڵام ئەوەی گرنگتر بوو نیازی دەوڵەتی تورکیا بە هەرش کردنە سەر ڕۆژاوای کوردستان بوو ، ئەوە لە پێش چاوی ڕاگەیاندن و ڕای گشتی زۆر گرنگی پێنەدرا ، ئەوە تەنیا دیوەکی بوو دیوەکەی تری یان ڕونتر بڵێن پشتی و ژوورە داخراوەکان شتێکی تر بووە، ئەویش ئەوەیە کە تورکیا جارێک لەجارەکان هەرش دەکاتە سەر ڕۆژاوا و ئێران و ڕوسیاش دەیانەوە و نیازیان وایە چاوپێشی لەو هەنگاوەی تورکیا بکەن ، بە ئەوەی نیازی ڕاستەقینەی ڕوسیا بەتەدی کە دەیەوە تەواوی سوریا بچێتە ژێر دەسەڵاتی بەشار ئەسەد هەروەها بە تورکیا کۆشێ تا حاڵەتی دەرکردنی ئەمریکا کار بکات

لەکۆتایدا ئەمریکا نەهاتەوە بەلکو دەرکەوتەوە، دەرکەوتەوە بەو مانایەی ئەو نزیکبوونەوە ، بەلکو هەردوو کۆشێی سوریا و ئکرانیا و ڕوسیا پکەوە بەستراوەتەوە ، بەستنەوەیەک کە کاتێک بەهاری عەرەبی سەریهەلدا ئەوا ئەمریکا پارێزکی لە ڕۆگەی چەند هەزەک سەرف کرد بەڵام ڕوس ماوەیەک پێچوو ڕوویکردە سوریا و بەرگریکی سەختی لە بەشار ئەسەد کرد تا نزیکبوونەوە لەتەواوی سوریا ئەوکاتیش ئەمریکا ڕایگەیاند لە ڕۆژهەڵاتی کشاوەتەوە بەڵام ئەو کشانەوەی تەنیا بە خۆئامادەکردن و ڕووبەڕووبوونەوەی ڕوسیا و هەندەک وڵاتی تر بووە بەیش شێی ئکرانیا و ڕوسیا ڕوویدا ،هەردووکیان جارێک لەجارەکان پکدێچن و تەواوکاری یەکتریشن ئەمش چونکە ئەمریکاش دەیەوە ڕوس هەم لەڕۆگەی سزا و هەم لەڕووی دارایی ماندوو بکات هەمیش بتوانە خێی زیاتر بەهەزتر بکات .

بۆچی گۆلان خۆبات لێ پەناو کۆیەیەتی دەکەن بەک وەک ئەو وایە ئازادی بێت؟... زانا رەزاق

پێش وەختامی ئەو پرسیارە بدەینەوە دەکرێ یەکێک لەوشکانی هەلبژێرین شیکردنەوەی بێ بکەین، ئەویش (خۆباتکردن) دواتر بینە سەر پرسیارەکەی سەرەوە ئەمەش بۆ ئەوەی نووسینەکە هوونتر بێتەوە .

خۆی خۆباتکردن بریتیە لەوەی کە کەمەلێک کەس لەسەر خالانێک بەکدەکەون خۆباتی بێ دەکەن هەولی بەدەستهێنانی دەدەن ، دواتر ئەو کەسانە کەمەلێک کەسی تر بەشێوەی جیاواز جیاواز لەخۆیان کەدەکەنەوە بۆ ئەوەی بەشێویەکی باشتر بتوانن بگەنە ئەو خال و بنەمایانە ،پاشانیش چونکە کاتێک خۆباتکردنت شیکردەوە ئەوا دوای ئەمە ئەوەی ترت بۆ ئاسان دەبێت یان بەبین بۆچی گەلان خۆبات دەکەن؟

یەکەم چونکە خۆبات کردن بۆ ڕزگاربوونە لەچەوساندنەوە و ستەم و زۆرداری یان بەشێوەی تر
بۆ بەدیهێنانی یەکسانی و ئازادی و دادپەروەریە ،یان بۆ شێوەی تر بۆ مافەکان و بەشێویەکی گشتی بۆ ژیانێکی نوێ یان کەمەلگەیەکی نوێیە.

دوای ئەوەی بەشێویەکی کورت و پوخت وەڵامی خۆباتکردنمان دایەوە لەرێش دەینە سەر پرسیارە ناونیشانەکە و سەرەکیەکە

یەکەم چونکە ئەو هەگایە یان ئەو خانەی لەسەری بەکدەکەون ئەوان بۆ ئەوە هەول دەدەن یانی ئەوان ئەوە بۆ ئازادی دەزانن ،یان بەبێن ئەوە هەگا ڕاستەکە دەزانن.

دووەم چونکە ئەوان وا دەزانن تەنیا ئەوە هەیە شتێکی تر باشتر لەوە پێیان ئاشنا نەبووە ،یانی بەشێوەی تر چونکە هەشیاریان تەنیا ئەو ئاستەیە.

سێیەم چونکە مرۆڤانێکی زۆر لەگەل هاوبیری خۆیان هەست بەئازادی دەکەن چونکە بیری تر لەگەلیان وانیە.

چوارەم چونکە لە کەمەلگاکاندا سیستەمەکە هی هەمووان نیە کاتێکیش

هی هەمووان نەبێ ئەوا هەر یەکێیان لەسەر حکوم و دەسەلات بێت ئەوا ئەوان خەیان بە ئازاد دەزانن ، بەپێچەوانەشەوە ئەوانەی لەسەر حوکم نین ئەوان خەیان بە ئازاد نازانن بۆیە وا دەزانن تەنیا بەرامبەریان ڕێگرە بۆیان .

پێنجەم چونکە خەبات بە ژیانەکی باشتر دەکرێت و چارەنووسی نادیارە نادیاریش بۆ مانایەی کە ئایا ئەو شتانەی خەباتیان بۆ دەکەن دەتەدی یان تەنیا قسەیە هەروەکو ئەو مرۆڤە کێچریانەوان کاتێک بە ژیانەکی باشتر ڕێگایەکی دوورو درێژ دەبڕن و چارەنووسیان نادیارە نازانن پێی دەگەن یان نا.

شەشەم وا دەزانن ئەگەر گوڕەالی سەرکردەی خەیان بن ئەوا ئەوان ئەوە بە چاکە و ڕاست دەزانن بۆیەش لادان لەی بەخراپە و هەڵە دەزانن, بەگومان بە وەڕامدانەوەی ئەوە دەکرێ خالانێک هەبە چونکە خودی خەبات کردن تایبەت نیە بە مافی گەلێک ،یان کەسانێک لەنەو کەمەلگا یان هەر شتەکی تر ،بەڵکو گشتگیر و گشتیە یانی بە هەموو مرۆڤکانە لەنەو مرۆڤکانیش بە هەموو ڕاو بیروبۆچوونکانە دواتر تەکەلی کردنی هەمووان لەنەو هەموواندا هەر لەسەر ئەوەش ئازادی گشتی دروست دەبێ یانی ئازادی گشتی کەکەڕوەی هەموو ئازادیەیە تاکەکانە .

تێبینی و سەرچاوە ئەو پرسیارە کە ناونیشانی نووسینەکەیە لە کتێبی لێبارەی چەمکی دەوڵەتی مەدەنیەوە ، نووسەر هاشم سالح ،وەرگێڕ ئەردەڵان عەبدوڵا ، چاپخانەی سەردەم سلەمانی، لەچاپکراوەکانی دەزگای پەخشی سەردەم 2012 ، زنجیرە کتێبی گیرفانی ژمارە 120

پرسیار و ناونیشانی نووسینەکەش لە لاپەڕە 14دایە

شکستی سەدر یان سەرکەوتنی؟… زانا ڕەزاق

ئەوانەی سەرکردەی سیاسین یان ڕاهێنەری تەپی پێن یان هەر کار و پیشەیەکی ترن کە مەملانێی تێدایە، کەمەلەک پلان ، ئامراز، تەکتیکی

هەیە بۆ ئەوەی هەر یەکێیان لە کاتی پێویست بەکاری بێنێ بەڵام دەبێ ئەو سەرکردەیە یان ئەو ڕاهێنەرە بەشێوەیەک پلانەکانی بخاتەوو کە نهێنیەکانی ئاشکرا نەبێت، چونکە بە ئاشکرابوونی دەکەوێتە ژێر فشارێکی دەروونی و دوور نییە بیدەنێ یان شکست بهێنێ، بۆیە پێویستە ئەمە بە کەمەڵک پلان و ئامراز یاری بکات هەندێکجاریش پێویستە لانێو یارییەکانی کارتی زێر زێری هەبێت بۆ مانایەی لە نێو تیمەکەی تیمی تری هەبێت یانی کەمەڵک تیم لە نێو تیمێک ، هەر لەسەر ئەو بنەمایە کەمەڵک پلان لانێو پلانێکدا …

سەدر کەسەکە زێر بە باشی سایکۆلۆژیای خەڵکی خۆی خوێندێتەوە دەشزانێ چ کاتێک چی دەڵێت و چ کاتێک چی دەکات، خۆی ئەوە گرنگە گرنگتر یاری کردن و سەرکەوتنە بەسەر لایەنی بەرامبەر بەڵام گرنگتر ئەوەیە بەرامبەر و نەیاری خۆی بخوێنێتەوە، لێرەدا پلانەکانی ئاشکرا دەبن و نەیتوانیوە نەیارەکانی هەستنگێنە لە کاتێکدا ئەوان وەاتە هەرمایەتیەکان یاریان پێدەکەن و پلانیان بۆ دادەنێن، بۆیە هیچ کات هەندێ ئەستا ئامراز و پلانەکانی سەدرکەشف نین دواتر هەزەکە وەک هەژەکانی بەرامبەر نەیتوانیوە ئەوان بخوێنێتەوە، خوێندنەوەش بۆ مانایەی کە چی ئەوان تەسلیم دەکات یان ڕایاندووستنێت و لە جوڵەیان دەخات ،هەروەها هەزەکە وەکو هەژەکانی بەرامبەر هەزی پشتیوانی دەرەکی وەکو ئەوانەی بەرامبەریشی بەهەزنین کە پلان و بەرنامە و تەکتیکیدا بۆیە شکستی خواردووە، لەجیاتی بەرامبەر تەسلیم بەخۆی بکات بەناڕاستەوخۆ ئەو تەسلیمی ئەوان بووە .

لەکۆتاییدا هەروەک چۆن لە پێکهێنانی حکومەت شکستی خوارد ئەواش لەوەش شکست دەخوا

2022 7 16

لایەنی خراپی و باشی پلەبەرز

کردنەوە... زانا ئیزاق

لایەنی خراپی و باشی پلەبەرز کردنەوە و ململانێ لەسەری بەم شێوەیەی خوارەوەیە:

یەکەم لایەنی دارایی

ئەم ئۆگەر ململانێیەکە بەشێوەیەکی باش بێوات ئەوا زەر باشە یانی سیستەمێکی دیموکراسی تێواو هەبێ هەر ئەوەش وا دەکات کە ململانێیەکە سودی هەبێ ، بەڵام ئۆگەر ململانێیەکە سیستەمێکی دیموکراسی تێواو نەبوو ئەوا زەر خراپ دەبێت یانی زیاتر لەوە دەتوانرێت چاوی تێنیا مادی و دارایی ببینێت ئەمەش دەتوانرێت مرۆڤێکی خراپیشی لێدەربچێت لەهەمان کاتدا کاری خراپ زەر بکات بۆ ئەوەی بەو پلەبەرزکردنەوانە بگات جگە لەوەش دروستکردنی چینێکانی کەمەلگا بەهەی بەرزی مووچە و نزمی مووچە.

دووەم ئامانج

لەو خاڵدا مرۆڤ دەیەوێ بەو پلەیە بگات بۆ ئەوەی ئەوەی دەیەوێ لەرەی ئەوە بەدەستی بهێنێت یانی بڵێین ئامانج بپێکێت.

سێیەم شایستەیی و پسپۆڕی

ئەم خاڵەیە ئۆگەر ڕوچاو بکرێت بۆتایبەت پسپۆڕی ئەوا ئەمە زەر باش دەبێ چونکە ئەمە ڕێگەیە بۆ بەرەو پێشچوونی ئەو شوێنە بەمەرجێک خود بۆ نێک کەسێکی داگیرکراو.

چوارەم بەرهەمهێنانی ڕق

ئەو خاڵە ئەو کاتە ڕوو دەدات کە نادادپەروەری و نایەکسانی و نائازادی هەبێ ئەمە نێک ڕق و کینە لەنەو شوێنەکە دروست دەکات بەڵکو هەندێکجار سەردەکێشێت بۆ شۆڕ و ئاژاوە و کێشەی کەمەیلاتیش.

پێنجەم پێکەوەیی بوون

ئەمە یانی کەسیان بۆخۆبەر نەبن وەک پلە نا وەک بیرکردنەوە ، یانی هەموو ئەوانەی لەو شوێنەن وەک هاوکاری و هەڕەوزی کار بکەن چونکە ئەمە سودێکی باشیان پێدەگەیەنێ لای من هیچ گرنگیش پلە و پێست نیە بەڵکو کارکەیە با بۆخۆبەر نەبیت پلەیەک لەو نزمتر

بیت گرنگ ئەرکەکە و خزمەتکردنەکەیە، ئەمە ئەو کاتە ڕوودا کەسێکی تێگەیشتوو و ئاست بەرز بێت جگە لەوەش خەریکی دەزینەوەی کەسی لەهاتوو و بێتوانا دەبە بە هاوکارییان.

شەشەم ڕێگرانی یاسا

ئەگەر پلە بەرزکردنەوە یاسای بەکەملێک خالی باش هەبێ ئەما زەر باش دەبێ یانی بە سیستەماتیک دەڕوا بڕیار یاسای بەکەملێک خال نەبێ شکۆی تر دەڕوات و زیانی دەبێ لەجیاتی سود.

تێبینی لای من هیچ گرنگ پێست و پلە نیە لەهیچ شوێنک بڵکو گرنگ کارەکە و سەرکەوتنی کارەکەیە

زانا ڕەزاق

مرۆڤی کێلە، مرۆڤی ئازاد؟... زانا ڕەزاق

یەکەم
مرۆڤی کێلە ئەو مرۆڤەیە کە ژێردەستەی سەرووی خۆیەتی یان بڕێین بە هەموو شتێکی سەرووی ئازیەت، بڕامبەر بە پاداشتێک یان بە بڕامبەر یان بەهای ئەمەو وادەزانێ ئەگەر ئاوابێ ئەوا لەگەڵ گەورەکەی دەگاتە ئامانج و ئەو مەبەستانەی کە لەنەستیاندایە یان هەولی بە دەدەن .

خەی مرۆڤی کێلە لەبیرکردنەوە بەیە پێی دەڵێن کێلە چونکە خاوەن ڕەئی و بڕیار و قسەی خەی نیە بڵکو هەی سەرووی خۆیەتی، بەشەویەکیش ڕەوایەتی بەرهەمهێنەری ئەو بیر و ئاوبڕچوونانەیە کە سەرووی خەی دەیڵێن ، یانی بەشەویەک قسە دەکات بیر بەرهەمدەهێنێت کە وەک ئەوانە .

جا کێلەی جەراوجەر هەن :

هەیە دەزانێ و هەشیارە هەشیارە لەوەی کە ئەوەی ئەو دەیکات هەڵەیە

بەلام بەهەی ترس یان بەرژەوەندی ئەو دەکات، یان وا دەکات تەنیا ئەوان بمێننەوە یانی لای ئەوان گرنگ نیە چەند کەس زیانی بەهەی کەیلایەتی ئەوان بکەوێت لەهەمان کاتدا تا ماوەیەکی زۆریش هەر شکست و نەتین و کەم و کورتی و هەڵە زۆر بە، بەڵکو گرنگ لای ئەوان هەر بەخەیانەت خەیان ئاوا بەردەوام بن تا لەسەرەوە بەیار و ئەمریان بە دە یان سەرووی خەیان چی بڵێن ئەوانیش ئەوە بکەن، یان بەڕین و دەیانەوە بەهەی هەندێک پەوپاگەندە خستنە مەشکی کەسانی تر زەمەنەکی تریش ئاوا بەردەوام بن بە بیرێک یان بەچوون و هایەکی بەشەوێکی دوو درێژ، یانی وەک تەکتیکەکی دوورو درێژ دەیخەنە کەمەلگا دەشێن ئەو شتە ئاوا لەو ماوەیەی دەستنیشانکراوە ووەدا یان وا دەبە. هەشە نازانە و ناهەشیارە ئەو جەریان وا دەزانە هەموو شتەکان دەیکات ەاستە بەرەو ئامانج و ئەو مەبەستانەی دەبن کە خەونیانە ، یانی ئەو جەریان کەسەکی دەسەزە دەسەزە بەو مانایەی کە بەڕاستی حەز بەخەشگوزەرانی و شتە باشەکانی تر دەکات بەڵام بەهەی ئەوەی بیانوو و پەوپاگەندە و مەشکی پە کردنیەوە وا دەزانە دەبە سەبرەکی زەری هەبە تا ئەو شتانە دەتەدی، بەڵام بەئاگا لەوەی ئەوانی وا قسەیان بە کردووە لە ژیانەکی تر دەژین کەچی خەی و خەلکی تر لە ژیانەکی تر کە ئەرز و ئاسمان جیاوازی و بەرز و نزمیانە.

دووەم

مرۆڤی ئازاد ئەو مرۆڤەیە کە تەنیایە لەبیرو بەچوونی یان بڕوا کەسەکە لەناو کەمەلەک کەسەک خاوەن ەای خەیاتی بە ئەوانی تریش بەهەمان شێوە ،ئەمەش بەهەی هەشیاری بەرز و هزری باش کە هەیاتی و هەیاتیان دەریدەبڕێت و دەریدەبڕن ،یانی دەزانە و دەزانن چی ەاستە چی ناەاستە چیش باشە بە خەیان و خەلکەیی و شوەن و کەمەلگاکەی .

مرۆڤی ئازاد یانی بوون بە مرۆڤکی ئازاد لەبیرکردنەوە سەرەتا تێگەیشتنە لە ووشەی ئازاد چەمکی ئازادی خەی تا لەوە تێنەگات ناتوانە خاوەن بیرکردنەوەی ئازاد بێت ،ناشوانە ئازادی بەرامبەر قبول بکات بە هەموو چەمکەکانی تریش بەهەمان شێوەیە ، یان بەشەوەی تر ئەوانەی ئازادی ئەوانی تر قبول ناکەن ئەسڕن لە ئازادی تێنەگەیشتوون ،دواتر خەمی مرۆڤی ئازاد خەمەکی گشتیە بە گشتی هەوڵدەدا یانی پێچەوانەی مرۆڤی کەیلەی هەشیارە ، ئەو خەمەکی تایبەتە لەهەمان کاتدا مرۆڤی کەیلە دژی مرۆڤی ئازادە ،بەڵام دەبە مرۆڤی کەیلە بزانە کە مرۆڤی ئازاد هەول بە ئەویش دەدات سود بە ئەویش ،دەبە مرۆڤی ئازادیش ئەمە بە مرۆڤی کەیلە ەوون بکاتەوە .

بەداخەوە لەو کەمالگایەی ئەمە و هاوشوێی ئەمە ئازادی بەخالکی تر بدە ئەوا لەناو ئەوان هەن بەجۆرێکی تر هەلسوکەوت دەکەن ،کێلایەتیش هەر بە هەمان شێوەیە ، بە ئەمە پێویستە یاسا بگرێت یانی لەسرووی ئەمەوە ئەمە هێکبخات ، هەم بە مرۆڤی ئازاد هەمیش بە کێلە.

زانا ڕەزاق

خراپکردنی نەستی مرۆڤی ڕەژەلاتی و ڕەژئاوایی؟... زانا ڕەزاق

سەرەتا پێش هەموو شتێک چونکە کەمەگەی ئەمە کەمەگاکانی ڕەژەلاتی لەگەل کەمەگانی ڕەژئاوایی ،پێش ئەوەی ئەو دوو بەرێیە بەووی یەکتردا بکرابانەوە، دەبوایە کەسانێک هەموو کەمەگاکانی ڕەژئاوا ،ژیانیان ، سیستەم و هەموو شتەکانی تریان بە ئەمە بشۆێکی زانستی و ڕاستی باس کردبا، بەهەمان شێوەش ئەوانیش هی ڕەژەلاتی هی ئەمەیان بە مرۆڤکان و کەمەگاکانی خەیان بەهەمان شێوە باس کردبا جگە لەوەش دەبوایە دوو کەمەگا کە بەووی یەکتردا دەکرێنەوە، یان لەکنزیک دەبنەوە، دەبوایە ئەوەش وایان کردبا ، بە ئەوەی سەرەتا وێنەیەکی ڕاستەقینەی هەردوولا چووبا نەستی مرۆڤکانی کەمەگاکان جگە لەوەش هەر بوارێک و بوارانێک ئەوە کرابایە.

لێرەدا بەداخەوە کەسانێک لە هەردوو بەرەی ڕەژەلاتی و ڕەژئاوایی ،پێش ئەوەی باسی شتەکان بە زانستی بە مرۆڤکانی خەیان بکەن، هاتوون تەنیا شتانێکیان باس کردووە کە خراپن ئەوەش لە هەموو ووڵاتەکان هەیە، یان بەڕەین زیاتر ئامرازانێک و کەسانێک زیاتر ئەو ڕووداوانەی باس کردووە کە خراپبوون خەشی تەنیا خراپبوون لەکەمەلگاکان نیە باشبوون و کاری باشبوونیش زۆرە.
بە نموونە:

لە میدیا و ئامرازەکانی تری ڕاگەیاندن تەقینەوە و کاری تیرۆری بە دژئاوایەکان باس کراوە ،کاتێکیش کەسێکی عەرەب قیدیۆیەکی کەمیدی دەکات جانتایەک فڕێدەداتە ناو مرۆڤانێک ، ئەوان ڕادەکەن ؟!
بۆچی؟
چونکە لە نەستی ئەوان ئەوە هەیە کە زیاتر ئەوانەن کاری تیرۆری دەکەن یانی وا وێنەیان بۆ کراوەو چیتە نەستیان یان بۆشوویەکی ڕوونتر بڵەم بینیویانە .

مرۆڤکانی هەردوولا یان کەسانێکیان، پێش ئەوەی بڕووی وولاتانی تر و شتەکانی ئەواندا ئاشنابێن و لێشیان تێبگەن ئەوا سەرتا بە ئەوەی بەدواداچوون بۆ ئەسل و ڕاستی شتەکاندا بکەن و وێنەیەکی خراپی ئەوانمان چووتە نەستتمان ئەمش بەهەی ئەوەی کە کەسانێکی ئەمە ئەو شتە خراپیان باس کردووە یانی لێناو هەموو شتەکانی تر ، ژیان و سیستەمی حوکمڕانی ئەوان تەنیا ئەویان باس کردووە، بەیش هەم ئەوان هەم ئەمش هەڵبووین نابا واکرابایە.

ئیدی خەی دەکرێت بوترێت هەمان شێوە کاتێک تۆ بوارێک دەبیتە پشێوە ، سود لێشتی وولاتە پشکۆتوو و دژئاوایەکان وەردەگری، دەبێ وا بکەین کە زەمینەسازی و تێگەیشتنێکی باش بۆ ئەو بوارە هەبێ، ئێگەر نا تا ماوەیەکی زۆر لێجیاتی سودی هەبێ زیانێکی زۆری دەبێ هەروەک ئێستا دەبینین ، ئەمش هەیکی ئەوەیە ، دواتر زۆرێک لەوانەی ئەو کارە هونەری و شتەکانی تریش دەکەن، خەیان بەخراپە لەکارە تێگەیشتوون یانی وا دەزانن کارەکەیان ئاوایە ، خەڵکانێکیش وا دەزانێ کارەیان ئاوایە .

لەکۆتاییەکەشدا پ نەستی مرۆڤکانی هەردوولاو کەمەلگاکانی پێویستی بە چاکبوونە ،چاکبوونیش هەروەک نووسینەکەدا ووتم دەبێ سەرتا مرۆڤکانی وولاتەکان و کەمەلگاکان ئاشنای یەکتربن، دواتر کاری تر بکرێت .

مزگەوتەکان خراپ نین بەس

دەکرێت مرۆڤەکان بەخراپ بەکاری بهێنن!… زانا رەزاق

من پێچەوانەی هەموو ئەو کەسانەم کە پێیان وایە هەکار مزگەوتە بە بیری تووندڕەوی ئایینی بەڵای منەوە ئەوە مرۆڤ ئەتوانی بباشە یان خراپە بەکاری بهێنێت.
مرۆڤ ئەتوانێ کەنیسە یان پەرستگای لالش یان شوێنی پیرۆزکانی زەردەشت و کاکەیی یان هەر دین و مەزهەبێک ئەوانە ئەتوانرێت بە ئاڵاستەی باشی ببینین یان خراپ ئەتوانرێت هەر ئەو جێگایانە بکرێتە شوێنی پێگەیاندنی تاک لەژێر بەواری کەمەلگا سودەکی باشیش بەکەمەلگا بگەیەنێت هەروەک دەزانن دین بە سودی مرۆڤ نەک بە زیان پێگەیاندنی ئەوە مرۆڤ دینی کردەتە ئامرازێک بە بەرژەوەندییەکانی بەو ئاڵاستەیەی دا دەبات کە دەیەوێ ئەتوانرێت لەژانکە یان قوتابخانە یان هەر شوێنێکی تر بیری تووندڕەوی بلاو بکرێتەوە لەو شێوانەو شوێنانی تریش ئەوانە یەکتر دەدەزنەوە و بەیەکتری ئاشنا دەبن، ئەو ڕێگایش تەنیا شوێنێک یان دوو شوێن ناگرێتەوە، بەکو گشتیە. دواتر ئەمش لەلایەن ئەو مرۆڤ خراپانەی کە ئامانج و مەبەستیان هەیە، نیازیان باش نیە، پاش پەروەردەی تووندڕەوی بەکاردەهێنرێن. ئینجا هەم زانست هەم ئاین بە سودی مرۆڤ هاتووە نەک زیانی. هەردووکیان لەژێردەستی مرۆڤن، مرۆڤ ئەتوانێ بەهەر شێوەیەک بیەوێ بەکاری بهێنێت، بەس پێویستە ئەمانە لەژێر دەستی مرۆڤی خراپ دەربهێنرێت بەتایبەت دین بدرێتە دەستی مرۆڤانی باش نەک خراپ.

تێبینی 26 7 2018 لە ئەکاونتم بلام کردەتەوە

مەبەدئ و بنەماو بناخە چییە؟… زانا رەزاق

سەرەتا ئەمەی مرۆڤکان ئاستە لەژێر هووەو لەیەکتری جیاوازین، بەڵام بە لەیەکتر جیاکردنەوە لەکدابڕان و خەسپاندن، چەواشەیان لە

مەبدئ و بنەما کردووە بە ئاوای ئاو مەرام و ئامانج و شتانی لە پشت لەچاواشکردنکە خای شاردتاوە بهننادی، ئامش لە زار ئامرازکاندا کراوە یانی ئاگار سیری مژووی نووسراو بکین کاتک دەبینی بە زالبوون بەسەر نتاوای تردا ئاوا هاتوون خیان لە پلەیک بەرزتر لەوان داناوە لەکاتکدا هەموو مرۆڤکان یکسانن بە جیاوازی هەموو شتکاوە هەروها کس لە کس گورترنیە بەلام بەهای پست و پلەوە ئاو کسانە ئارک و بڕپرسیاریتی زیاتریان دکاوەتەسەر.

ئیدی خای و مەبدئ و بنەما لەناو خزانک تا قوتابخانو هەموو شونکانی تر یک شتە بەلام لە ڕەژهەلاتی ناوین و کەلگاکانی مەبدئ لای ئاوان یکسانی و دادپروری و ئازادی و مرۆڤدستی و ژینگپارزی و ئاژلدستی هەموو شتە باشکان نییە بەلکو لای ئاوان حزب بەهەر شاویک بە مەبدئ لایان یان ئایدلژیا یان هەر ئامرازک بە بەدستهنانی ئامانج لایان وایە

یانی دتوانین بلین ڕەژهەلات و کەلگاکانی پچەوانن دبوایە وانبوایە یان دکرە بەهای پروردەوە ئەم بکرەت مبەستم هەموو جرە پروردکانە و لە هەموو شونکیش دشکرەت مرۆڤکانیش کەلک بنەما و خالی باش بە خای دابنەت وک مەبدئک هەروها حزبکانیش هەروهای تر هەموو شونکانی تریش تنیا قسش نبە بەلکو بکرداریش بە.

تبینی خای ئاوای مبدئی بەت نە دژتە نە لگل هەموو شتکتە ئەمە بە مرۆڤک تا دگاتە حزب و ئایدلژیا و هەموو شتکانی تر

ئایا کورد سەرکردەی هەبووە؟... زانا ڕەزاق

ئەمای سەرەوە ئەم پرسیارەیە زەرجار گوبیستی بووین و دبین ،زار کس وەڵامی بە ئەمە هەیە و دبە، ئەم پرسیارش چندجارک لە من کراوە بە ئەمش من وەلامی خەم هەیە بەم شاویای خوارەوە

لەردا ناتوانین بەسەدا سەد بڵێین کورد یان هەر نەتەوەو شتێکی تر سەرکردەی نیە، نەبووە، چونکە هەموو سەرکردەکانی کورد کەسانی سیاسین زیاتر لە ڕۆشنبیری، دواتر دێکرێ بڵێین هەڵەو کەم و کورتییان هەبووە، یەکێک لەو هۆکانە دەبووایە ئەوان کەسانێکی لێهاتوویان کردبایە ئاوەژکار و شتی تر ، هەروەها ئەوان ڕۆنیشاندەر و بیرکەرەوەی پەدەربان، لەگەڵ ئەوەش سەرکردە ماوەیەکی زۆر سەرکردە بەت ئەزموونی دەبە بەئەزموونی خۆی شتکانی وەرگرتبا، پێکەوە کارکانیان کردبووایە، بە ئەوەی هەموویان وەک تیمێک کاریان کردبووایە، نەک سەرکردەی چی بڵێ ئاوەژکارکان و کەسانی تر هەمان شت بڵێن، ئەمە هەڵەیە؟ ناشکرێت هەموو چاکەو خراپییەکان بخرێتە ملی ئەو،
چونکە ئەوانیش هەروەک تیپێکی تەپی پە وان، پێکەوە لە سەرکەوتن و شکست بەرپرسن، لەهەمان کاتدا هەروەک چۆن هەڵەیەکی گەلچی تیپێک یان بەرگریکارێک، ئەوا تیپەکە تووشی دڵەکات ئەوا سەرکردە و کەسکانی سیاسیش هەروان، جا کاتێک تیپێک یاریزانی بەلێهاتوو پەدەگەیەنە بەپەی ئاست پلە دەبڵێت، یان ئاهەنگری تیپەکە لەنەو یانەکەی سەیری ئاستی یاریزانکانی دێکات، کەسە باشکان هەلدەبژێرێت، ئاواش پەویستە سەرکردەکان و کەسانی نزیکی ئەو کارەیان هەبە، نەک کەسانێک بەسەریان داهەبدا ئەوان ببەنە پەش، چونکە ئەمە هەڵەیە و ناکرێت وابێت.
تێبینی: ئەمە نەک بە سیاسیەکان دەبە، بڵێکوو بە هەموو بوارێک و شتێک دەبە کە کەسانێک وەک سەرکردە ئاڵ دەبینن
تێبینی تریش ناکرێت هەر سەرکەوتن و هەڵەو شکستێک تەنیا سەرکردە لەی بەرپرس بێت، بەڵکو هەموو ئەوانەی لەگەڵیدان لەی بەرپرسن بەس بەپەی ئاستی پلەیان ئەمەش بە مەژوو هەروایە دەبە وابێت
تێبینی تریش پەویستە ئاوەژکارکان و کەسانی تریان ئووبڵێوو لێهاتوویان بسەلمێنرێت یانی سەد پرسیاریان لێبکرێت ئەوانیش ئووبڵێوو وڵێام بدەنەوە بەپەی ئەمەش ئاستی ئاستەقینەیان دەردەکەوێت ئاواش هەڵیانبژێرن نەک هەژار بن لێووی هزرەوە چونکە ئەمە زیانی دەبە نەک سودگەیاندن.

ئەو ژنانەی چەن ژنن؟ یان بە ژنن؟... زانا رەزاق

یەکەم هەڵکار کاتێک تە هەڵیەک یان هەڵە شتێکی تر لە کەسی تر دەبینی ئەوا بڕیارێکی جوان و باش پێی ناڵێیت و باش بڵێی شیناکەیتەوە ، بەزمانێکی توند پێی دڵێی مرۆڤیش بوونەوەرێکی هەست و سۆزییە زیاتر لە ئەقلانی هەر بۆیە ئەویش ئۆگری زۆرە بەدوو شەو وڵامی هەبە بێت :

یەکەم یان ئەوتا خۆی بەدەنگ دەکات و هیچ ناڵێت چونکە لەژێردەستی تەدایە یان ئەوتا وڵامی دەبە بێت ئەوش یەکەمجار خۆت لێی بڕپرسی ئەوجا ئەو پاشان ئەو ژنەوانەی یان بڵێین ئەو کەشانەی درۆژە دەکەشێت دواتر لەماوەیەکی زۆردا بەسەردا دێنەوات دەتەقێتەوە ئەوا ئەو کەسەی تاوانەکەی کردووە جا تاوانی گەورەش بێ کەسێکی خراپ نیە بەڵکو لەناچاری ئەو کارەی کردووە هیچی لێبڕدامدا نەماوە هەرچەندە ئەمەش کارێکی باشنیە بڵام مەبەستم ئەوانەی پشوودرێژن خراپنین بەڵکو وای لێدێت و وای لێدەکرێت.

دووەم کاتێک هاوڕێیەکانت پشتگیری ئەو هەڵەتارەت دەکەن چونکە لەسەر ئەساسی هاوڕێیەتی شت بۆیار دەدەن ئەوا ئەوش هەیکی ترە کە ئەو کەسەی بڕامبەرت زیاتر شتێکان لێناخی پێنگی پێبخواتەوە. لەهەمان کاتدا لەو کەمەلگایە هاوکاری مرۆڤی خراپ زیاتر دەکرێت لە مرۆڤی باش و چاک ئەوش هەکارێکی زۆر بوونی ئەو ژنەوانەیە یانی بڕیارێکی گشتی هەست بەهەزێک دەکات بڕامبەر کەسانی تر.

سێیەم چونکە لە زۆربەی بوارەکانی کەمەلگا لە هەژاری هزری و ئاستی هەشیاری نزمدان بۆیە ئەمانە زۆربەیان بەدە و بەترس و شتی تر کار دەکەن ئەلێی دڕپەندانی بەسودەکان لەگەل گرنگیدان بەدە قسەکردنەکان زۆرە ئەمە لەهەموو شوێنێکی کەمەلگا وایە و سەدا سەدویەکی کورد بەحەزە نێک بەسود جگە لەوش.

هەموو میدیا حزبییەکان ئەوانی تریش تەنیا ئەو کەسانە بانگهێشت دەکەن کە لەخۆیانن، بۆیە پێویستە میدیاکان و هەموو شوێنەکان هی هەمووان بێت نێک تەنیا کەسانێک یانی هاولاتی و شتەکان وەک بنەماو مەبدەئی بێت
یانی دەبە مرۆڤی بەتوانا لە بوارەکان دابنرێت نەترسین و ئازادی

بیرۆاش هەبە مەبەستم ئۆنیە هەموویان وان بەلکو لەناو هەموان زۆرینەی ئاوا دیارن کاتێک زۆرینە وا دیارە ئۆمێد ئاوا دەبینرێت.

چوارەم هیچ کەسێک دان بەهەڵەو خراپی خۆی دانانێت زۆرکیان باسی هەڵەو خراپیی بەرامبەر دەکەن ئەمەش بۆ بەرامبەر باشە کەچی بۆ خۆیان وانین، تۆ سەیری ئەو هەوداوە بکە زۆرکیان پاڵەوان بوون بەڵام لەیان بکەلێتەوە ئەوانیش هەکارێکی سەرکین بۆ ئەو هەوداوانە زیاتر لەوانەی لەو هەوداوانە بەدەنگن خۆی لەووی دەروونیەوە ئەوانەی هەڵەو کەم و کورتیان زۆرە زۆر دەنگ هەڵدەبن دەگمەنیا بەدەنگ دەبە.

پێنجەم زەنگێکی مەترسیدار ئەویە لەو هەوداوەو هەوداوەکانی تر زۆرک لەکاتی تووشیی بکوژێ بکوژێ دڵنەوە

ئەمە هاستە لەووی دەروونییەوە کاتی هەڵجوونیەتی بەڵام کە وا دڵە ئاگەر زۆرک وابێت هەر ئەو زۆرەش کاتی کاری وا زوو کارەکەش دەکات ئاگەر بۆ کوشتن و چەکیشەوە نەبە ئەوا هەووبووونەوەیەتی بەجۆرێکی تر ئەمەش خۆی لەخەیدا کەشەو سەرەتای کەشەیە.
ئەو هەوداوانە چۆن هەوددەن؟ یان بۆ هەوددەن؟

یەکەم هەکار کاتێک تۆ هەڵەیەک یان هەر شتێکی تر لە کەسی تر دەبینی ئەوا بەشەویەکی جوان و باش پێی نالێیت و باش بۆی شیناکەیتەوە ، بەزمانێکی توند پێی دڵڵی مرۆڤیش بوونەوەرێکی هەست و سۆزییە زیاتر لە ئەقلانی هەر بۆیە ئەویش ئاگەری زۆرە بەدوو شەوە وەلامی هەبە بێت :

یەکەم یان ئەوەتا خۆی بەدەنگ دەکات و هیچ نالێت چونکە لەژێردەستی تەدایە یان ئەوەتا وەلامی دەبە بێت ئەوەش یەکەمجار خێت لێی بەرپرسی ئەوجا ئەو پاشان ئەو هەوداوانەی یان بڵێین ئەو کەشانەی درۆژە دەکەشێت دواتر لەماوەیەکی زۆردا بەسەردا دێوات دەتەقێتەوە ئەوا ئەو کەسەی تاوانەکەی کردووە جا تاوانی گەورەش بە کەسێکی خراپ نیە بەڵکو لەناچاری ئەو کارەی کردووە هیچی لەبەردامدا نەماوە هەرچەندە ئەمەش کارێکی باشنیە بەڵام مەبەستم ئەوانەی پشوودرێژن خراپنین بەڵکو وای لەدەکرێت.

دووەم کاتێک هاوڵێیەکانت پشتگیری ئەو هەڵەتارێت دەکەن چونکە لەسەر ئاستی هاوڵێیەتی شت بەیار دەدەن ئەوا ئەوەش هەیەکی ترە کە ئەو کەسەی بەرامبەرت زیاتر شتەکان لەناخی پێنگی پێبخواتەوە. لەهەمان کاتدا لەو کەمەلگایە هاوکاری مرۆڤی خراپ زیاتر دەکرێت لە

مرۆڤی باش و چاک ئۆش هەکارێکی زۆر بوونی ئەو ڕووداوانەیە یانی بەشێوەیەکی گشتی هەست بەهێزێک دەکات بۆرامبەر کەسانی تر.

سێیەم چونکە لە زۆربەی بوارەکانی کۆمەڵگا لە هەژاری هزری و ئاستی هۆشیاری نزمدان بۆیە ئەمانە زۆربەیان بۆدە و بۆترس و شتی تر کار دەکەن ئەڵێی دڕپەندانی بەسودەکان لەگەڵ گرنگیدان بۆدە قسەکردنەکان زۆرە, ئەمە لەهەموو شوێنێکی کۆمەڵگا وایە و سەدا سەدوێکی کورد بەحزە نێک بەسود، جگە لەوەش هەموو میدیا حزبییەکان ئەوانی تریش تەنیا ئەو کەسانە بانگهێشت دەکەن کە لەخۆیانن، بۆیە پێویستە میدیاکان و هەموو شوێنەکان هی هەمووان بێت نێک تەنیا کەسانێک یانی هاوڵاتی و شتەکان وەک بنەماو مەبدەئی بێت. یانی دەبێ مرۆڤی بتوانا لە بوارەکان دابنرێت نەترسین و ئازادی بیرۆڕاش هەبێ مەبەستم ئەوانیە هەموویان وان بڵکو لەناو هەمووان زۆرینەی ئاوا دیارن کاتێک زۆرینە وا دیارە ئۆش ئاوا دەبینرێت لەگەڵ هەژاری هزرە لە هەموو شوێنەکان و بوارەکانی کۆمەڵگا بڵگەشم زۆرێک بچوون و بیرەکانیان پەدچێت لەگەڵ وەکو یەکن.

چوارەم هیچ کەسێک دان بەهەڵەو خراپی خۆی دانانێت زۆرکیان باسی هەڵەو خراپی بۆرامبەر دەکەن ئەمەش بە بۆرامبەر باشە کەچی بە خۆیان وانین

تە سەیری ئەو ڕووداوە بکە زۆرکیان پاڵوان بوون بڵام لێیان بکەلێتەوە ئەوانیش هەکارێکی سەرکین بە ئەو ڕووداوانە زیاتر لەوانەی لەو ڕووداوانە بەدەنگن خۆی لەووی دەروونیەوە ئەوانەی هەڵەو کەم و کورتیان زۆرە زۆر دەنگ هەڵدەبن دەگمەنیا بەدەنگ دەبە

پێنجەم زەنگێکی مەترسیدار ئەوێە لەو ڕووداوەو ڕووداوەکانی تر زۆرێک لەکاتی تووڕەیی بکوژە بکوژە دڵڵنەوە

ئەمە ڕاستە لەووی دەروونییەوە کاتی هەڵجوونیەتی بڵام کە وا دڵە ئەگەر زۆرێک وابێت هەر ئەو زۆرەش کاتی کاری وا زوو کارەکەش دەکات ئەگەر بە کوشتن و چەکیشەوە نەبە ئەوا ڕووبەڕووونەوەیەتی بەجۆرێکی تر ئەمەش خۆی لەخۆیدا کێشەو سەرەتای کێشەیە

دەستی تۆ دوژمنی تۆیە؟! دوژمنی تۆ دەستی تۆیە... زانا رەزاق

زەرجار دەستی تۆ دوژمنی تۆیە ،دوژمنی تۆش دەستی تۆیە.

یەکەم کاتێک تۆ نووسەری یان هەر کەسێکی تر ئاوا هەڵەیەک بەرامبەر کەسی تر دەکەی، ئەویش چاوپۆشیت لێناکات ،یان هەڵەکەت پێدەڵێت ،یان داوای یاسایی لەسەر تۆمار دەکات ئەوا ئەمە بۆ تۆ زەر باشە، چونکە بەهای ئەمەو هەڵەی تر و تاوانی تر ناکەیت بەڵام کە چاوپۆشیت لێکرا یان خۆت زانیت ،هەڵەی خۆت گوێت پێنەدا لەوانەیە بۆ ئۆگەری زەر ەەژێک بێت تووشی کەوتنی گەورەت بکات ، بەهیچ هەڵنەسیەوە .

بەڵام دەستکەت لەگەڵت وانیە و وانا کات وادەزانێ باشە بەس خراپە ، ئەوەی سەرەتا ووتم باشە نەک ئەوەی تر.

بۆیە ئەمەی مرۆڤەکان هەڵەو شکست بەمان باشترە لەسەرکەوتن و هەڵەنەکردن، چونکە سودی تۆدایە بەمەرجێک دانە پێدابنێن .

دووەم کاتێک تۆ فەرخوازی لە زانکۆ و شوێنی تر ئەوا ئۆگەر لەگەڵ مامۆستاکەت پەیوەندیت زەرباش بێت یان خزم و برای ئەو بیت، هاوکاری باشت دەکات لەوەی کە پێشوەختە نمرەی باشت پێبدات، بەڵام ئەوە وا دەکات بۆئارەزووی خۆت چەند بخوێنی یان نەخوێنی، چونکە تۆ دەزانی دەردەچیت و بێترسی، بەڵام ئۆگەر مامۆستاکەت توندبوو لەگەڵت یان ڤیشی لێبووی زەر توند و تۆل دەبێ لەگەڵت ئەوە بۆ تۆ زەر باشە ،چونکە ئەمە وا دەکات تۆ بخوێنی و خۆت ماندووبکەیت چونکە تۆ لە ئەنجامەکە دەترسی یان ئاواتێک و ئامانجێکی گەورەترت هەیە.

خۆی ئەوەش یەکەم لەبەر ئەوە وا دەکات وادەزانێ باشە بەس خراپە دووەمیش وادەزانن خراپە بەس باشە.

سێیەم کاتێک کەسێک دزیت لەدەکات تۆش زانیت یان دەزانی ئەوە ئەوەش بۆ تۆ باشە، چونکە ئەمە وادەکات تۆ هەڵەو کەم و کورتیەکانت چارەسەر بکەیت یان ەەگای تر بدەزیەوە، بەڵام ئۆگەر هیچ دزێیەکت

لەنکرابا ئەوا تە هەلە و کەم و کورتییەکانت نابینی، لەوانەیە هەژمک بەجارەک دزیت لەبکرێت هەموو سەروەت و سامانت لەبردرێت و ئیفلاسیان پێکردبای. یانی دەکرێ بڵێن دزی کردن هەبوونی دزیش باشە چونکە ئەزموونت پێدەبەخشێت.

چوارەم چونکە ئەمەی مرۆڤەکانی کەمەلگەی هەژهەلاتی هەشیاریمان نزمە یان بڵێین چەمکەکان و شتەکانمان بە شێنەکراوەتەوە ئەوا زەرجار ئاشکراکردنی تاوان و شەوازی تاوان خراپییەکان خراپە باش نیە ،چونکە کەسانێک سودی لەوەردەگرن چونکە لەبەرژەوەندییانە بەلام زوو ئاشکرا دەبن ، بەلام کەسانی تریش ئەزموون لە شەوازەکەی وەردەگرن کە مرۆڤانێک هەن ئاوا تاوان و شتی خراپ دەکەن.

پێنجەم کاتێک تە نرخی بەنزین یان هەر شتێکی تر گران دەکەی ئەوا بە تە زەر باش نیە، چونکە لەدوورمەودا دا ووردە ووردە خەلک لەت دووردەکەوێتەوە، یانی کەیارت کەم دەبێتەوە، بەلام ئەگەر نرخی شتومەکەکان شتی تر هەرزان بوو ئەوا بە تە زەر باش، چونکە ئەمە وا دەکات ووردە ووردە خەلکی زیاتر بێتە لات ، زیاتر بیفڕۆشیت ،کاتێکیش زەر فڕۆشرا ئەوا بە خێت قازانجی باشیش دەکەی ،چونکە ئەگەر بڵێین لە شوێنێک نرخی شتومەکەک دە هەزار بە هەزاری قازانج بکات تۆش بە نە هەزار بیفڕۆشی خەلکیش ئاشنا و زانیاری لەسەر هەردووکی هەبە ئاوا هەردووکتان
هی کە لەژێکدا زیاتر دەفڕۆشێت ؟ ئەی دوو مانگ ؟

بەگومان ئەوەی هەرزانترە هەر بەهەی ئەمشەوە حیسابی فڕۆشتنەکەشی بکەین بەمان دەردەکەوێت لە دوورمەودا قازانجی هی تۆش لە هی ئەو کەسە باشە کە شت گرانتر دەفڕۆشێت .

داگیرکردنی ولاتان لەلایەن یەکێک لەبانگخوازە تورکەکان ئەویش

فەتحولا گولەن ... زانا رەزاق

فەتحولا گولەن لەسالی 1941 لەپارێزگای ئەرزەرۆم لەدایک بوو هەر لەخوێندنی دینی هەر لەتەمەنی منداڵیەوە خراوەتە بەر خوێندنی دینی دواتر لە مزگەوتی کەسانی پازاڵی لەئەزمیر دەبێتە ووتابێژ هەر لەو سەردەمەش دەبێتە گەورەک لەناو شار دا ئەو توانیوێتی کاریگەری لەسەر خەلک دابنێت بەیەش خەلک لەی کەدەبوونەوە دوای ئەوەی ئامانجی یەکەمی دەپێکەت ئەو بیر لەپیلانی دووەمی دەکاتەوە کە ئەویش دروست کردنی قوتابخانەو بەشە ناخەیی و گەڤارە ئامانج لەدروست کردنی ئەمانەش ئەویە لەو ڕێگەیەوە بتوانێت بیرو فکری خەی بلاو بکاتەوە لەوەش سەرکەوتوو بووە دوای ئەوەی توانیوێتی لەبناخە سەرکەوتوو بێت میدیاو ڕاگەیاندنی دروست کردووە کارەکانی زۆر بەزۆر لەپەرەسەندن دابووە و ئامانج گەلەکی هەبووە

دوای ئەوەی توانیوێتی جێی خەی لەکەمالگای تورکی بکاتەوە پاڵی بە دەرەوەش بهاوێژێت ئەمەش دوای ڕووخانی یەکێتی سۆڤیەت لەسالانی نەوەدەکان ئەو بەیانوو هاوکاری وولاتانی ئاسیای ناوەڕاست فکرو بیریشی لەو وولاتانە بلاو بکاتەوە بتایبەت لەناو چینە هەژارەکان کە ئەو هاوکاری دەکرد ئەمەش بەهەی گەڤارو کردنەوەی قوتابخانەو پەشکەشە کتێبەکانی هەم لەقوتابخانە هەمیش لەگەڤارەکانی قسەو ووتەی خەی بلاو کردەتەوە یانی مەبەست و مەرامی لەو کردنەوەو هاوکارییە بۆئەوە بووە کە بتوانێت جێی خەی لەناو خەلکی ئاسیای ناوەڕاست بکاتەوە دواتر پاڵی هاوشتەتە کیشور دواتر زەرینەی وولاتانی جیهان ئێستا توانیوێتی لەسەدو هەفتا وولات جێی خەی بکاتەوە.

فەتحولا گولەن کەسێکی بەرژەوەند خوازبووە هەر بەیەش سودی لەو هەموو ڕێگایەک وەرگرتووە بە مەرام و ئامانجی خەی ئەو لەسالانی دوو هەزار دوو هەزار یەک هاوپەیمانی ئەردەخان بووە دواتر بەر بەر پەیوەندییەکانیان تێکدەچێت لەسالی دوو هەزاروسەزدە تەواوی پەیوەندییان نامەنێت بەچی پەیوەندییان تێکچووە ؟بەڕای من ئەو ئەردەخان کاری پەنەماوە بەهەی ئەو توانیوێتی خەی بەهەز بکات یانی ئامانج لەو هاوپەیمانیە لای ئەردەخان ئەوە بووە کەماوەیەک سودی لەببینێت دواتر لەی دوور کەوتەوە بەڕای من فەتحولا گولەن ویسویێتی سود لەهەمان سیناریۆی بنەمالەی سهودو بنەمالەی مهەمەدی وهابی لەسهودییە وەرگرێت یەکێکیان سیاسەت ئەوەی تریشیان کار لەکەمالگە یانی پێگەیاندنی تاک لەسەر ئەو ئایدۆلۆژیایی لەسەر

دەوات و دایمەزراندووە دوای ئەوەی بتوانێت کەمالگا لەگەڵ تاکەکانەوە کەنتەڵ بکات ئەوا کاری تریشی و ئامانجی تریشی بە ئاسانو سانا دەبێت بەڵام ئەو نایتوانیوە ئەوە بدەست؛ بهێنێت سەبارەت بەکوردیش دژی ڕەگەزپەرستی بەعس ئەجەلان و ئەردەخان بووە و بەڕەگەزپەرستی قەدیشکان لەگەڵ پیامبەری ئیسلام شوبهاندوویەتی ئەستا لەئەمریکا دژی لەویلایەتی بەنسلڤانیا لەوێش کارو چالاکی دەکات سەرپەرشتی تەواوی ئەو لقانەش دەکات کە لە سەدو هەفتا وولات بوونیان هەیە ئەگەری هەیە هەمان سیناریۆی ئێران لەتورکیا دووبارە بێتەوە گولەنیش وەکو خومەینی بەڵام بگەڕێتەوە ئایا دەتوانێت؟یان پێشتر توانیویەتی ئەو بکات؟ بەڵای من ئەستا زەحمەتە چونکە هەولی بنبڕ کردنی دەدرێت لەتورکیا ئەردەخان و سەرکردەکانی تری ئاک پارتی هەتا ئەستا ئەو مەترسی دژانن لەسەر خەیان بەیێش هەولی جدی دەدەن کە گولەن وادەستی تورکیا بکرێتەوە ،،،،

چۆن کار دەکەن ؟ چۆن لایەنگر بە خەیان پەیدا دەکەن ؟چۆنیش کاریان کردووە.

یەکێک لەو هەگایانەی ئەوان بەکاری دەهێنن و بەکاریان هێناوە ئەویە کە لەهەگەی ئێندامەکانیانەوە هەولی ڕاکێشانی خەڵک دەدەن ئەمەش چۆن؟ بە نموونە مامەستایەک یان قوتابیەک لایەنگری ئەوانە لەزانکۆ یان قوتابخانە یان هەر شوێنکی تری کار ئەوا ئەوان؛لەهەگەی ئەو کەسانە کەسە وادەکێشن ئەمەش بەبیانووی ئەوەی کە قوتابیەکی زیرەک هەیە وانیان پەدەڵێت یان مامەستایەک کە ئەو کەسە؛دەچێت ماوەیەک وانەی پەدەوترێت پاش ئەوەی کەماوەیەک دەوات ئینجا دەست بەنوێژ کردن دەکەن و کتێب و فکرەکانی گولەن بەو کەسە ئاشنا دەکەن تەنانەت پێشیان ووتراوە کە سەد سال جارێک زانایەک دێت و لەلای ئەوان خەی چواردە کەسن سهید نورسی سەزدەمینە گولەنیش چواردەمین لەمەش ئامانجیان هەیە تا لایەنگرانی خەیان وا تێبگەیەنن پاش ئەو کەسی تر نایەت دووەمیش ئەو یەکێکە لەو زانایانە بەو جۆرە قسەو ووتەو کتیبانە بەهەی ئەمانە دەکەوێتە ژێر کاریگەری ئەو بەچوون و ووتانە ئەو هەگایە هەر بەردەوام دەبێت تا پەویستیان پێی هەبێت بە ئەو گەڕەک و شارو ناوچەو وولاتان و کیشوەرو جیهان سەرکیان هەیە کە ئەوان بە هەر یەک لەوانە ناوکیان بەکارهێناوە ئەو کەسانەش کە وانە و ئایدەلۆژیای ئەو بلاو دەکەنەوە ماوە ماوە مالکانیان ژمارەی تەلەفۆن لەتورکیا دەگۆرن تەنانەت ناوی خێشیان دەگۆرن بە نموونە جارێک ناوی ئەحمەدە لەجێگای تر مەحمەدە ئەوا بە ئەوەی ئاشکرا نەبێت ئەمە هەگایەک لەو هەگایانەی کە تاک بەخەیان

ادکشن.

چۆن وولاتان داگیر دەکەن ؟چی دەکەن بۆ ئەمە ؟ مەرام و ئامانجی ووونی ئەوان چییە؟

پرسیاری یەکەم چۆن وولاتان داگیر دەکەن یەکەم ئەوەیە کەئەوانە؛هاوکاری هەژاران دەکەن دواتر بە بە کە هاوکاریەکان بردەوام بوو ئەوا پاش ماوەیەک کە بەسەر ئەو هاوکاریە بردەوام دەبێت ئەوجا لەگەل هاوکاریەکە کتێبکانی گولەن بەدیاری دەبەخشن بەو کەسانە دواتر گەڤار ئینجا قوتابخانە لەدوای ئەوش شوێنی پەروەردەکردنی تا دەبێتە ئەندامیان ئەو ئەندامانەش ئەرکیان ئەوەیە فکری گولەن بلاو بکەنەوە بەهەر ڕێگایەک بێت.

دووەم گەڤار

سێیەم قوتابخانە لەقوتابخانەش جارێک بەرپرس هەیە منداڵی خەی دەنێرێتە ئەو جێگایە دواتر ئەو منداڵە کە گەورە دەبێت بەهەی باوکیەوە یان بەشێوەی تر دەبێتە بەرپرس بەهەی ئەمەش دەتوانرێت کەسانی تر بۆ خەیان ڕاکێشن ڕاکێشانەکەش بەهەی کار کردن بۆیان یان ئەو کەسانە دەبنە بەرپرس بەهەی ئەمەشەوە دەگەنە دەسەڵات یەکێک لەئەفسەرەکانی تورک بەژنامەی هافینگتۆن پێستی ڕاگەیاندووە کە گولەنیەکان زەر هاوکاریان کردووە بۆ ئەوەی بگات بەو شوێنە ئەمەش بەهەی ئەوەی کە پێیان وتووە بە سوپا کە ئەو دەچیت وەردەگیرێت لەوەش کەسی خەیان هەبووە پرسیاری تاقی کردنەوەشیان بۆ هێناوە ئەویش بۆ نموونە وەڵامی چل پرسیاری بەڕاستی وەڵام داوەتەوە پێنجیش بەهەڵە بۆ ئەوەی گومانی لێنەکەن من سەد لەسەد نازانم ئەوە تا چەند ڕاستە ئایا ئەوە پیلانی ئەردەخانە یان نا بەڵام لەهەردوو هاڵەتیش ئیسلامیەکان کاری ناشرین و نا ئەخلاقی دەکەن بۆ گەیشتن بەدەسەڵات و لەویش مەرامەکانیان بهێنێ دی گولەن لەڕێگەی ئەوانە دەتوانێت دەست بەسەر جومگەکانی دەسەڵات دابگرێت لەهەر وولاتێک بیەوێت لەسالانی دوو هەزاریش هاوکاری ئەردەخانی کردووە کە بەهەی ئەوەوە توانیویانە دەست بەسەر پۆلیس دابگرن هەر کەسێک نەیاریان بێت لایان بردەوە کەسانی نزیک لەخەیان دایان ناوە دواتر مەرامی و ئامانجی گولەنیەکان ئەوەیە کە هوکمی هوسمانیە تورکەکان زیندوو بکاتەوە هوسمانیەکان بەشەر وولاتیان داگیر دەکرد ئەویش بەکتێب و قوتابخانە بەبیانووی ئەوەی هاوکاری هەژاران دەکات ئەگەر مەبەستی خزمەتە بۆچی ئایدەلۆژیای خەی لەڕێگەی کتێب نامیلکەو گەڤارەکان لەگەل قوتابخانەوە و ڕێگاکانی تر بۆاو دەکاتەوە ؟ بۆ دەبێت وا

بکات ئەگەر مەبەست داگیرکاری نیە ؟پێشتر تەنیا تەنیا لەتورکیا هەبوو کەچی ئێستا لەسەد و هەفتا وولات هەیە ! ئەو دەیەوە یەکەمجار کار لەسەر تاک بکات بەهەی تاکەکانیش لەکەمەلگا شوێنی خەی بکاتەوە بێت؛ بێت؛تا زەرینەی کەمەلگا کەنترەل دەکات ئینجا ئامانجە گەورەکە کە خەی دەست بەسەر کەمەلگا دادەگرێت.

فەتحولا گولەن یان هەر سەرکردەیەکی ئیسلامی کە توانیان تاک بە خویان ڕابکێشن دوای ئەوە گولەن هەرچی ووت لەسەر ڕێگاو ڕێچکەی ئەوانە دادەڕێن چونکە کەوتوونەتە ژێر کاریگەری ئوان یەکەمجار بەنەرم نەرم ئایدەلۆژیایەکیان لەمێشک دەچەسپێنن دواتر بێت بە بە تووندی دەڕوات یان ئەگەر گولەن و ئەوانی تریش وا بکەن ئەوا هەر لەگەلیدان چونکە شوێنکەوتووی ئەون پەروەردەکراوی ئەون قسەکانی ئەو بەهەقیهەتی ڕێها دەزانن ئەوانە یەکەمجار کار بە پێدا کردنی جەماوەر دەکەن لەڕێگەی پەروەردە بەفکرو تەوانینی خەیان کە ئەمە چەسپا ئەوا ئەوانە لەگەلی دان پشتیوانی ئەوانەن چونکە پەروەردەی دەستی ئەوانەن ….

تێبینی حەوتی تەموزی دووهەزارو هەژدە لەئەکاونتم باسم کردووە.

دواتر پاش ئەوە نامیلکەیەکم لەسەری نووسیوە.

بە شێشگەرانی باکور و ڕۆژهەلات و شوێنی تریش؟… زانا ڕەزاق

یەکەم پێویستە ئەوە ئەگەر هەماهەنگیتانیش لەنەوانتان نەبوو، پێویستە ڕەخنەی بنیاتنەر لەیەکتری بگرن نەک شەوەی تر ،چونکە شەوەی تر زیان بە هەمووتانە خەلکەکیش لەنەو کوردستان بەهەی ئەمەو لەتان دووردەکەوێتەوە ،یانی ئەوە یەکتری ناشرین دەکەن ئەمەش خەلک ئەم شەوازە دەبینێت لەبەر ئەوەش بەتان زیانە .

دووەم پێویستە ئەوە زەر خەتان مەکەنە دوژمنی کوردەکانی دژی ئەوە شێ دەکەن یانی ئەوانەی لەگەل دوژمن و داگیرکەر دەن ئاوا زەر هەستیاربن لەگەلیان چونکە داگیرکەر ئەمە بە مەبەست و ئامانجی

ئەو دیکات کە ئەو و ئەوان بکات دژی یەکتر هەر بەیەکتریش خەریکبن.

سێیەم چەندی پەتان بکرێ ئەو کوردانەی ناو وولاتەکە کە گەشنبیرن هەروەها خاوەن پگەی کەمالایەتین لە خەتان نزیک بکەنەوە دواتر پەویست ناکات بیکانکەنە دوژمنی خەتان، پەویستیشە لە هەکارەکانی ئەوانە بکەلەتەوە دواتر بەهەی هەکارەکانیان لەخەتان نزیکبکەنەوە هەم خاوەن پگەکان هەمیش ئەوانەی گەشنبیرن یانی سەرگەمەکانی کورد و نەتەوەی تر لەنەو کوردستاندا.

چوارەم پەویستە هەموو حزبەکانی کوردستان لەهەر پارچەیەک (هەرچەندە لای من پارچە و شت نیە یەک کوردستان هەیە بەلام بە ئەوەی ووون بەت). لەو پارچە لەنەوان لایەنەکان ململانەی تەندروست هەبەت نەک هەزەک لە پارچەیەک هەزەکی تر لە پارچەیەک ململانەیان هەبە ئاوا و ئەگەر ئەو دەتوانە کورد لە هەموو بەشەکانی سەرکەوتووبەت ئاوا باشنیە و پەە لە زیان بە کورد داگیرکەرانیش هەر ئەویان دەوەت.

پەنجەم ئەو پەویستە گەشنبیرانەکتان هەبە خەلکی حکومەتی داگیرکەرەکە هەشیار بکاتەوە لەگەگەی پەدانی زانیاری زیاتر کە ئەو داوای مافی کورد و نەتەوەی تری کوردستان دەکەن وەکو ئەوان مرۆقن خاوەن ماف و ژیانەکی باشن.

شەشەم هیچ کات بیر لە شەی یەکتری نەکەنەوە بەهیچ شەویەک چونکە ئەمە پیلانی دوژمنانی کوردستانە و کاریگەری خراپیشی ماویەکی زۆر دەمەنەت ئەگەر سەیری مێژووی گەابردووی دوور گەابردووی سالانی پەشووی زۆر وولات بکەی ئاوا بەتان ووون دەبەتەوە ئەمە هەمووی پیلانە خەلک و سیاسیەکانی ئەو وولاتانە پەوە خەریک دەکات.

حەوتەم وەکو نشتیمانیانە بیربکەنەوە هەرچەندە ئەو ئاوان یانی هەموو نەتەوەکانی کەمەلگای کوردستانی خەتان بەخاوەنی ئەوانیش زیاتر بزانن هەلوەستتان هەبە کە کرداری خراپ دژی ئەوانیش کرا.

هەشتەم باشبوونی کەمەلگای کوردستان بەشی باشوری ئەوا ئەوش کاریگەری زۆر باشی بە شەش و خەباتکەی ئەوش هەیە خراپیشی کاریگەری خراپی هەیە کاتکیش میدیای دەسەلاتدارانی ئەو وولاتانە خراپی باشور دەگوازنەوە بە هە نیە؟!

نەیەم پەویستە ئەو شەهیدەکان وەک شەهیدی نشتیمان بجیاوازی بەهی

خەتان بزانن لە ئەستاوە کەمالگای ئەوە دابەشی ئایدەلۆژیی و شتی تر نەکەن ئەمە زەر خراپە بەلکو وابکەن خەتان بە نوێنەری هەموویان بزانن بە جیاوازی.

دەیەم هەر لە ئەستاوە حکومەتکی بچوکتان هەبە لە هەموو بوارەکانیش بە پسپۆری جیاوازییەکانەوە خەتان لەابەهێنن.

دواتر هەم لەنەو خەتان هەمیش بە حکومەتە بچووکەکە وابکەن کە پلەندی بە ئاست و تواناکان هەبە بەپێی پلەبەندیش بچنە پێش.

جیهانبینی من.. زانا رەزاق

یەکەم بەم گرنگ نیە کە لەپارچەکان خەبات و شەش دەکات گرنگ کورد بێت .
دووەم بەم گرنگ نیە کە حوکمەانی پارچەکان دەکات ئەوش گرنگ کورد بێت .
سێیەم دژی هەموو داگیرکەرانم هەمووپان لەیەکسانن .
چوارەم لای من گرنگە کوردەکانی لەپارچەکان یەکگرتوو بن و لەسەر شتەکانیش هەکبکەون جا چۆن هەکدەکەون گرنگ نیە لەلام .
پێنجەم پێویست دەکات ئەوانەی هەخنەشەشدەگرن لەپارچەیەک هەموو هەخنەو سەرنجیان بە کاتی پێویست هەلبگرن .
شەشەمیش ئەگەر پارچەیەک بەتەواوی مەترسی لەسەر نەما ئەو کات ئەتوانن ململانە بە دەسەلاتداری بکەن .
هەوتەمیش زەر گرنگە هەزە چەکدارەکان ببنە یەک هەز نەک لەهەر پارچەیەک چەندین هەز هەبێت .

تەبیینی ئەوە بەپلەی یەکەم بە ئەو کەسانیە لەمن نەگەیشتوون من لەپێشترو لەداهاتووش هەر ئاوام گرنگ بەمن خاک و نشتیمانە لەژەر دەسەاتی کوردەکان نەک وەکو کەرکوک و ئەفرینی لەبێت.

تەبیینی ئەوەشم لە مانگی ئازاری دوو هەزارو نەزدە لە ئەکاونتم بلاو کردەتەوە ئەستاش شتەک هەوونتر دەکەم کە ئەمە خاکمان کوردستانە تەنیا هی کوردەکان نیە بەلکو نەتەوەی تریشی تێدایە یانی ئەمە خاکمان کەمالگای کوردستانیە

هەشتەبیر ئاراستەکەر نەک ئاراستەکراو... زانا رەزاق

هەشتەبیر کێیە؟
ئەرکی چیە؟
هەخنە گرتن لەهەشتەبیران..
بۆ ای من هەشتەبیر مەرج نیەخاوەن بۆوانامە بێت بەڵکو زیاتر لەسەر خوێندنەوە و شارەزایی و ئەزموونەوە دەوەستێت لەبوارێک یان گشت بوارەکان هەروەها کەسێکە حەز بەزانین دەکات کەسێکە بە بەرژەوەندی کۆمەڵگا هەوڵ دەدات یانی بەرژەوەندی گشتی دەخاتە پێش هەموو شتێک.
لێرە دا دەتوانم بڵێم ئەوە حەزێکە لەناخی کەسانی هەشتەبیر دایە کە بەردەوام حەز بەکار لەسەر بەرەو باش بوون و پێشخستن و بەرژەوەندی گشتی دەکا کەسێکیش دووربینە و خوێندنەوە ای بە پرسەکان و هەوداو پێشهاتەکان دەخاتە ڕوو کاریشی لەسەر دەکات کاریشی لەسەر دەکات و هاوکار و یارمەتیدەر دەبێت بە بوارەکان.
دووەم ئەرکی هەشتەبیر چیە؟
ئەرکی هەشتەبیر خستنەڕووی ڕای بەشەوێکی سادە نەک ئاڵۆز یانی هەوون هەوان و بەشەوێک هەموو کەسێک تێبگات نەک کەسانێک نەک ناهوون باشی نەک خراپی یان باشی نەک خراپی و جیاکردنەوەی ڕاستی لەهەڵە هەروەها کەم و کورتیەکان دەستنیشان دەکات و هەخنە و پێشنیارو سەرنجی خۆی لەسەر دەڵێت ئەمەش لەسەر ئەو هەگاو ئاماستەیەی کە کەسانی هەشتەبیر پێدا دەڕۆن نەک ئامانج یان بەرژەوەندی تایبەت یان مەرامێک دوور لەئەرکی هەشتەبیر خۆی لەپشت شاردبێتەوە. جا دەبێ هەشتەبیر هەخنە لەهەڵەو کەم و کورتیەکان بگرێت نەک کەسانی خاوەن هەڵە بکاتە ئامانج یان کەسانێک لای ئەو بەشەوێکی هەها باش بن کەسانێکیش خراپ بەشەوێکی هەها! یانی دەبێ مولکی هەقیقەت بێت هەم تاکی کۆمەڵگا بێت هەم دەسەلات و ئەپۆزسیۆنیش لەگەڵ گشت بوارەکان یانی لەگەڵ هەموویان بێ دژی هەموویانیش بێت ئەمەش واتە هەموویان باشیان هەیە هەموشیان خراپەو هەڵەو کەم و کورتیان هەیە پاش هەموو ئەمانەش دەبێ هەشتەبیر ئاراستەکەر بێت نەک ئاراستەکراو لەلایەن کەسانەوە یان سیاسی و بازرگان و هتد

ئیدی دەتوانم بڵێم بەپێی ئەو بڕە هەشتبیران نەیانتوانیوە ئەرکی خۆیان جێ بەجێ بکەن بۆیەش من بەپێویستی دەزانم لێرەدا هەڵوەستەی لەسەر بکەم. هەڵوەستەکەش بەم شێوەیە، لێرەدا دەمەوێ ئەوە بڵێم لەزەرەک وولاتان هەشتبیران سیاسیەکان و تاک ئاماژەیە دەکەن بۆلام لە وولاتە دواکەوتووەکان بۆتایبەت هەی خەمان ئاماژەیە دەکرێن ئەمەش واتە هەشتبیر لە ئەرکی خۆی لایداوە پێویستە بگەڕێتەوە سەر خاڵەکانی ئەرکی هەشتبیرایەتی دواتر ئەوان وا بکەن سیاسیەکان ئاماژەیە بکەن نەک سیاسیەکان هەشتبیران ئاماژەیە بکەن و لەگەڵ یەکتری هاوکاری یەکتر بن ئەمەش بە چاکەی گشتی نابێ هیچ لەمانە لە ئەرکی خەیان لابدەن چونکە لەئەرک لادان و یاسا لادان کەمەلگا پێشناخات.
لەکۆتاییشدا دەمەوێ ئەوە بڵێم سیاسیەکان یان هەشتبیران یان هەر شارەزاو بوارو پسپەڕێک پێویست دەکا هاوکاری ئەو کەسانە بکەن کە تازە دەنێبوارەکان ئەمەش بەپێی پسپەڕیی خەیان.

تێبینی لە کۆتاییەکانی دوو هەزار و نەزدە لە ئەکاونتم بلاوم کردۆتەوە

ئەگەر وابوو، مانای وانیە تۆ ئاوای؟!… زانا رەزاق

یەکەم کاتێک تۆ لەنێو حزبێک بە پلەبەندی نەچوویتە پێش بڵام بە خزمەتێ چوویتە پێش و بوویتە بەرپرسێکی گەورە و خاوەن پێستی بەرز ،مانای وانیە تۆ ئاستت بەرزە ،یانی نادادپەروەری و نایەکسانی و نائازادی هەیە. بڵام کە لەنێو حزبێک پلەبەندی بە ئاست چوویتە پێش ئەوا ئاستت هووبەووو دەسەلمێت.
پێویستە حزبەکان و هەموو شوێنەکانی تریش پلەبەندی هەبێت بەپێی ئاست و لێهاتوویی پلەکان ببێت، دواتر ئازادی تەواو هەبێ چونکە ئازادێتەواو سودیان پێدەگەیەنێت نەک کێشەی زەر یانی یەک مرۆڤی ئازاد لەبیرکردنەوە بۆقەد هەزار کێشە زیاترسودی هەیە.

دووەم کاتێک تۆ بوویتە نووسەر دەیان کتێبت هەبوو ئەوە مانای

وانیە تە نووسەرێکی باشی بەڵکو باشی و خراپی لە ئاستی نووسینەکەدایە،هەروەها بە تەمەن زۆری نووسینیش نیە بەڵکو بە مەشک و هزر و ئەزموونداریيە.

پاشانیش تەرکان و شتی تر لەگەڵ هووبوو جیاوازترە بەتایبەت هووبوو پرسیار لێکردنت و وەڵامدانەوە.

سێیەم کاتێک تە لە بوارکانی کەمەلگا دامەزرای کەسانی تر دانەمەزران ،مانای وانیە تە لێهاتووتر و بەتواناتری، بەڵکو ئەمە شتی ترە. چونکە نادادپەروەری و فەرمەکانی دامەزراندن خالانێکی سەقەتی تێدایە ، نەک بڵێی سەردەمی بێت .بەڵام کە دادپەروەری لە هەموو هوویەکی دامەزراندن هەبوو ئەوا شتێکی ترە.

چوارەم کاتێک تە بەهەی خزمخزمەنە و شتی تر لە ڕاگەیاندن و میدیا کارت کرد ، زوو پلەت بەرز کرایەوە ئەوە مانای وانیە تە کەسێکی لێهاتوویی ، بەڵکو بەدەی ئەوان بووی نەک سودی ئەوان. بەڵام کاتێک تە لە ڕاگەیاندن و میدیایەکی بە بنەما پیشەیی کارت کرد سزا و پاداشت هەبوو هەروەها هەمووتان ململانێتان بوو لەسەر شتی باش ئەوا بەهەی ئەو ململانێ باشەکە چوویتە پێش ئەوا شتێکی ترە.

پێنجەم ئاگەڕ تە زەر ووتار و نووسینت لە زەر سایت بلاو کرایەوە کەسانی تریش هیچیان بلاو نەکرایەوە ،مانای ئەوانیە تە نووسەرێکی باشی بەڵکو بەهەی هاوڕێیەتی و تەمەنی گەورەیی و شتی ترە ،بەڵام ئاگەڕ دادپەروەری و یەکسانی و ئازادی تەواو هەبوو یانی بتوانی ڕەخنە لەوانیش بگری بێشت بلاو بکەنەوە ئاوا شتی ترە .
هەرچەندە ڕەخنە نەک لەسودی ئەواندایە بەڵکو لەسودی هەمووانداية.

پێنجەم کاتێک تە دکتەرا و بەوانامەی بەرز هەبە خاوەن سەدان توێژینەوە بووی، مانای ئەوانیە تە کەسێکی لە ئاستێکی بەرزی،لەوانیە زەرکی هی خێت نەبە وەکو چەن هەندێک بەرپرس پارە دەخەنە بانک تەش ئاوا نووسینی دزیی و گەندەلی دەخەیتە هەندێک سایتەکان و شوێنی تر.

شەشەم کاتێک تە یانزە ووتارت هەبوو کەسانی تریش بەدیان ووتار ،هی تە دووفاقی و دژبەیەکی تێدانەبوو بەڵام هی ئەوان پێ لە دووفاقی و پارادەکس بوو، ئەوا تە زەر لەوان باشتری .

یانی لای من و هەستی من دەڵێ ئەوانەی نووسینی کەمیان هەیە لەوانەی زەر لێهاتووترن کە نووسینی زەریان هەیە جگە لە دووفاقی و

پارادۆکسیش، تەنانەت هەشە پێ لە پارادۆکس باسی پارادۆکس و نووسینی دژبەیەکی خەلکی تریش دەکا!

حەوتەم کاتێک تە لەهەربوارێک نووسیت و جەماوەری زۆرت هەبوو مانای وانیە تە بەسودی ئەوانیتر بەسود نین بەڵکو تە بەدەی ئەوانی یانی لەبەرەی یانی کەیلە لەبیرکردنەوەت زۆرە و خەت گونجاندووە ، بەڵام ئاگەر خەت لایەندار نەبووی لەنەو کەمەلگا و ئەوان خەیان لەگەل تە گونجاند ئاوا شتێکی ترە .

هەم سودی بە خەت تەدایە هەمیش ئەوان بگومان زیاتر لە دوورمەودا.

هەشتەم کاتێک تە لە کەمەلگایەکی نادادپەوەر و نەیەکسان بە دەیان وسەدان خانووت هەبوو لەگەل پارەیەکی زۆر ئاوا مانای وانیە تە بە ئەزموون و ماندبوون و سروشتیەن دەستکەوتووە.

کەسانی تریش وەکو تە ئەزموونیان نیە. نەخێر بەڵام کە دادپەروەری و یەکسانی هەبوو ئاوا ئەوە دەستکردنیە بەڵکو سروشتیەن وایت . هەرچەندە شتی وا هەبە ئاوا چین چین دروست نابێت.

نەیەم کاتێک تە لە شوێنێک کرایتە گەورەی ئەوە مانای وانیە تە کەسێکی شایستەیی بەڵکو بە ئەوە بە ئەوەیە ئەو شوێنە کەنترەل بکەی ، یانی هەروەک چەن تە بەهەی ئەمەوە بەدەیان ژێردەستەت دەبە ئاواش تەش ژێردەستەیی ئەوانی سەرووی خەتی .

بەس شتێکی سەیرە میلەتە ژێردەستەکان لەناو خەیان پەن لە ژێردەستەیی بەهەمان شێوەش دژی نەتەوەو وولاتانی ترن کە بەچی ئەوانەی ژێردەستەن کراون ژێردەستی ئەوان؟

کاتێک تە خەت ئاوایی و لەگەل مرۆڤکانی کەمەلگا وایت بەچی لەجیاتی زۆر ەخنە لە هاوزمانی خەت بگری دەچی لە دەسەلاتداری دەولەتکە دەگریت ؟

دەیەم ئاگەر نووسەر و نووسینی زۆریان هەبوو زۆرێکی وەک یەک بوون مانای وانیە فەیلەسوفیان زۆرە بەڵکو مانای وایە دزیی و چەتەیی نووسینیان زۆرە خاوەن مەشکەک یان دوو مەشکین

تەبینی ئەم خالانە و بەدەیان خالی تر هەکارانێکی دواکەوتوویی کەمەلگاو هەموو شوێنکانی تری کەمەلگان بە بوارکانیشەوە جا بەئاگایی ئەوان وا دەزانن سودی کەمەلگایە بەس زیانێکی گەورەی کەمەلگایە بەداخەوەش هەر زۆرێک لەوانەن سالانێکە باسی پشکەوتنی

کەمالگا دەکەن و ئەوەندەی من هەستم کردبێت ئەوان پشکۆتن بە ڕۆژ و شەوی زیاتر تێگەیشتوون نەک ئەقلی کەمالگا و مرۆڤکانی بەس ئەمە زیاتر کێشەمان لە شەوازی بیرکردنەوەی سەرمەکانە نەک زیاتر کەمالگا.

تێبینی تریش داوا لە وەزارەتی ڕۆشنبیری دەکەم لێپرسینەوەی هووبووو لەگەل ئەو نووسەر و ڕۆشنبیرانە لەگەل خاوەن بەوانامە بەرزەکان بکات.

بۆچی گوێ لە ڕۆشنبیر ناگیرێت؟... زانا ڕەزاق

یەکەم چونکە لەسەرەتاوە ئەوان خەیان کردە لایەنگری لایەنێک وەکو کەسێکی ئەکادیمی نەبینران،
حزبەکانیش کەسانێکی وەک ڕۆشنبیر هەبوو تا ئێستاش بەردەوامە.

دووەم چونکە ڕۆشنبیرانەکان لەنێو خەیان هەماهەنگی و ڕێکەوتن و پێکەوەییان نیە .

سێیەم چونکە کاتێک دەڵێن بۆچی گومان لێناگرن ئەمە لەووی دەروونیەوە بەشێکە لە خۆبچووکردنەوەیان، سیاسیەکانیش بەوە زیاتر ئەوەی لا بچووکتر دەبێتەوە !
چوارەم ڕۆشنبیران لەنێو خەیان دابەشن و هەر خەریکی ڕۆخنەی دوژمنکارانەن لە یەکتری لەجیاتی ڕۆز زیاتر لە یەکتری بگرن بۆچوون و ڕۆخنەکانی یەکتر بەهێند وەرگرن دەچن زیاتر ڕۆز لە ڕۆشنبیرە بیانیەکان و کەسانی تر دەگرن، بەسەریاندا هەلدەڵێن .
کێشەیە ڕۆز لەوانیش بگرن بەس خۆتان لەگەل یەکتری وابن، یەکەمجار بە خۆتان وابن.
پێنجەم چونکە ئەوە وەک دوژمنێک دەبینرێن ئەمەش پیلانی دوژمنانی کوردستانە کە ڕۆشنبیرانێک لەگەل سیاسیانێک بکاتە دوژمن ، بەڵام هی بەدەست دەبینرێت وانیە.
هەر بە نموونە مرۆڤێک ئاگەر دەستێک لەگەل دوژمنێکی هەبە هەردووکیان یەک ئەمر بەسەر مرۆڤکە بکەن

بەقسەی کە دەکات؟
شەشەم چونکە هەشتەبیران زیاتر وەک دووبارە دەبینرێن ئەمەش نەک تەنیا ئەوان بەڵکو گروپە ئایدۆلۆژیەکانیش گوێ لە هی خەیان زیاتر دەگرن تا هی بەرامبەر ، یانی تەنیا هەویەکی باس دەکەن هەویەکی تر باس ناکەن .
حەوتەم هەشتەبیرانەک زۆر دڵەن کەس گوێ ناگرێت ،
چۆن گوێ بگرێت؟
تۆ دڵەی پڕوردە خراپە
ئەو باسی بکە بە دیل و بیرەکەی پەبدە ،
یانی باسی کەشکان و هەکارەکانیش بکە لەگەل چارەسەرەکەی .

زمانی سیاسیەت زمانی هەشتەبیر... زانا رەزاق

سەرەتا خەی سیاسەت هونەرە هونەری بەدەستەوەبردنی بوارەکانی کۆمەڵگایە سیاسیەکانیش ئەو هونەرە بە بەدەستەوەبردنی کۆمەڵگا دەگرنە ئەستۆ ،خەی دەبە سیاسیەکان کەسانێکی لێهاتوو خاوەن ئەزموون بن هەروەها بەپێی کۆمەڵگا و دەوڵەتەکانی دەوروبەر مامەڵە بکات یانی دەکرێ بە نەو خەڵکی خەیی و کۆمەڵگا بە زمانێکی هاشکاو باسی زەرشت بکات بەڵام هەموو شت نا چونکە ئەمە بە ئەمەی کوردستانی باش نیە لەبەر ئەوەی داگیرکەران چاویان لەسەر ئەمەیە و هەموو کات ئەوان لە ئەمە دەترسن دەشبە بەپێی قەناغ ئاستی بەهەزی بەهەزیی خەی و بوارەکانی کۆمەڵگا مامەڵە بکات یانی بە نموونە، سیاسیەکان و سەرکردەکان بەپێی ئاستی بەهەزی خەیان هەم لەنەو هەزەکانیان هەمیش بەهەزی پەیوەندییان لەگەل هەزەکانی تری کۆمەڵگا هەمیش بەهەزی بوارەکانی کۆمەڵگا هەنگاو بهاوژن یان بە شێوەی تر سالانەک باسی مافەکان دەکەی دوای سالانەک کە بەهەزتر بووی داوای زیاتر دەکەی پاشانیش هەرئاوا بەڵام بە مەرجەوە دەبە پەیوەندی باش بێت لەنەو خەیی و خەڵکی کۆمەڵگا هەمان شێوەش بە هەزەکانی تری کۆمەڵگا .

کاتەک وتمان دەبە بە خەڵکی کۆمەڵگای خەی لە زەرشت هاشکاو بە

بەلام بە دەولەتە دراوسێیەکان جارێکی تر بە بە مامەلە کردن لەگەلیان بەس دەبە هەستیاربن هەروەها کاتێک لەگەلیان دادنیشن دەبە خوەندنەوەیەکی دروست بە کەسکانیان و پشت قسەکانیان بکەین …

دووەم زمانی ڕەشنبیرەکان یانی بڵێین ڕەشنبیر کەسێکە جیاوازترە لەسیاسیەکان ئەو کەسکە یان کەسانکن ڕەخنە لەکەمو کورتییەکان دەگرن و بەدیلی باشتر ئامادە دەکەن هەروەها ئەرکێکی ئەوان ئەوەیە کە خەلکی کەمەلگا هەشیار بکەنەوە تاک دروست بکەن بەهەمان شێوە دەکرە ڕەشنبیرانێک ئەرکێکی گرنگتر بگرنە ئەستە ئەویش ئەوەیە خەلکی وولاتە داگیرکەرەکانیش هەشیار بکەنەوە لەستەمی دەسەلاتدارەکانی ئەو وولاتانە یانی لە هەموو دونیا وولاتان و سیاسیەکان پێیوندییان لەگەل یەکتری هەیە بەتایبەت لەگەل دەولەتە دراوسێیەکان ئەمەش بەشکین لەو دونیایە و سیاسیەکانمانیش بەشکن لەو سیاسیانەی وولاتەکان بەلام زەر گرنگە ڕەشنبیری ئەمە هەم خەلکی کەمەلگای خەمان هەشیار بکاتەوە هەمیش بچەتە نەو مەشکی مرۆڤکانی کەمەلگاکانی وولاتە داگیرکەرەکان خەلکەکەی لەسەر ئەو شتانە هەشیار بکاتەوە کە حکومەتەکانیان دژی ئەمە کردوویانە.

جا ئەوە خەی زەر گرنگە چونکە لەردا خالێک هەیە زەر گرنگە ئەویش ئەوەیە کاتێک سیاسیەکانمان مامەلە لەگەل وولاتە داگیرکەرەکان دەکەن خەلکی ئەمە هەیە ئەوانیش جارێک لە جارەکان خەشدەوە یانی سیاسیەکانی ولاتە داگیرکەرەکان ئەوانی خەشدەوە ووردە ووردەش کاریگەری لەسەر دروستدەکات پەیوستە خەلک لەوە هەشیار بەت و بزانن کاتێک مامەلە لەگەل ئەمە دەکەن مانای ئەوەنیە دەستی ئەمەن یان لەدوانی ئەوان لەکەنالەکان و میدیاکان بە ڕاستەوخە و ناڕاستەوخە بگوازینەوە کاتێک دەستی ئەمەن خەلکی ئەمە ژەردەستەی ئەوان نەبە.

تەبینی هەشیار کردنەوەی خەلک و مرۆڤکانی ئەوان بەڕەگایەکی باش دەزانم چونکە ئەگەر ئەوان ووردە ووردە هەشیار ببنەوە هەروەها مەشکیان لە پەروەردە ناتەندروستیە ڕزگار ببەت بگومان ئەمە سەرەتایەکی باش دەبە.

ڕۆشنبیر و خاون بیر لێگەل زەمینەسازی کردن... زانا ڕەزاق

سەرەتا هەموو شتێک ئەگەر بە ڕێگای ڕاست و دروست نەڕوات بەگومان تووشی خوار و خێچی دەبێ یانی وەکو شیکاری کردنی پرسیاری بیرکاری وایە لەکوێ هەڵە بکرێت تا دوایی ئاوا دەبێ بەهەمان شێوەش بۆ ڕاستی و دروستیش ئاوایە.

دەبێ پێش هەموو شتێک شتەکان زانستیانە و ڕاستیانە باس و پێناسە و شیکردنەوەیان بۆ بکەین بەهەمان شێوەش بۆ چەمکەکانیش بەڵام پێش ئەوە دەبێ تاکەکان و مرۆڤەکان بشناسێ کی تەندروست پەروەردەیەکی بکەین بۆ ئەوەی سود بۆ خەمان و کەمەلگەو مرۆڤایەتی بگەیەنێ بەس وانەکەین بۆ پەروەردەیەکی ناتەندروست یەکەمجار زیان لە خەمان دەدات دواتر مرۆڤەکانی تر دەگەیەنێ.

هەر بۆ نموونە

تۆ بۆی ئازادی تاکەکان و هی بەرامبەر بە بەڵایی و لەشفڕۆشی بزانین ئەمە زیانی دەبێ، لەوانەیە زۆر خراپیش بێ، یانی ئەگەرێک وەرگرین لەوانەیە ڕووشیدابێت بەهەی ئەمەوە پەلاماری بەرامبەریان دابێت تەنانەت توندوتیژی زۆریشی بەرامبەر کرابێت.

چونکە لەپەروەردە کردن بەرامبەر بەدوژمن دەچووێنیت ئەوا ڕەخنەگریش دەچێتە خانەی ئەوەوە چونکە لە ڕاستی مرۆڤ پەروەردە کراوە و وێنا کراوە ئەوەش لە جیاتی سود، زیانی دەبێ جگە لەوەش دەبێتە هۆی بەرهەمهێنانی ڕق و کینە خۆشی دەبێ پەمان خۆش بە ڕەخنەمان بێ بە چونکە پێشمان دەخات نەک دوامان بخات.

خۆی دەبێ بەڕە و گروپ و ئایدەلۆژیا و شتەکانی هاوشێوەی ئەوە مرۆڤیان بوە کەیلە نەبێت لە بیرکردنەوە یانی بەهەموو شتیان ڕازی نەبێ نەک ڕازی بێ چونکە ئەوە لە دوورمەودا زیانی دەبێ بەڵام ئازاد لەبیرکردنەوە لە دوورمەودا و نزیک مەودا سودی دەبێ.

تێبینی ئەوەم لە پەستەکانی سالی 2021 بلاو کردۆتەوە

تێبینی دووەمیش هەموو چەمکەکان و شتەکان دەڵەم هەم پێناسەی بۆ بکەین و هەمیش شیکردنەوەیەکی زانستیانە و ڕاستیانەی بۆ بکەین

هەڵکارەکانی فڕۆژنی چین؟... زانا ڕەزاق

یەکەمی هەڵکار، نادادپەروەری و نایەکسانی کۆمەڵگاکان و دەسەلاتەکانە پەم سەیرە زۆرێک ڕەخنەی بەئاگایانە لەو دەگرن خەیان هەڵکارەکی سەرکین بە ئەو!

دووەم هەڵکار ئەوەیە کچانێک زوو شو ناکەن دواتر بە تەمەنی گەورە بەوە ڕازی دەبن.

سێیەم باوکانێک یان بڕیار قسەیشتووەکەی خۆزانەکە بەهەی هاوڕێیەتی لەگەڵ کەسێکی، بەوە ڕازی دەبێت.

چوارەم بەهەی ئەوەی کەسانێک هەن پێیان وایە لە دەرەوە بڕیاکەی دەزانن کە ئەمە بکەن، یانی لای ئەوان هەنانی ژنی زیاتر بە ئەوە دەگەڕێتەوە، هەست بەئارامی ڕوحی و چاکەکاری دەکەن، بەڵام دەکرێ ئەو خەرجییەی بە گەنجێک بدات باشترو چاکەکارترێ.

پێنجەم بەزاری فرۆژنی ئەو کاتە ڕووداوات کە پیاوە یان دەوڵەمەندە یان ناوبانگێکی باشی هەیە یان وەکو پیاوێکی چاک دەبینرێت یانی لەو هەڵکارە بڕژەوەندی تایبەت دەور دەبینێت.

شەشەم هەڵکار بەهەی دواکەوتوویی کۆمەڵگاکان و ئاستی نزمی هۆشیاری دەگەڕێتەوە.

حەوتەم بەهەی قبول کردنی ئەوە لەلایەن هەندێک کەسانی کۆمەڵگاوە.

هەشتەمیش بەهەی ئەوەی ئەگەر وانەکا تووشی شتی تر دەبە هەرچەندیشە من لەگەڵ بڕیلی باشترم بەڵام دەبە ئەوانەی ڕەخنەیان هەیە لەوە بڕیلی باشتر بخەنەڕوو.

هەڵبژاردنی ڕاستەقینە و هەڵبژاردنی ساختە... زانا ڕەزاق

هەروەک دەزانین هەڵبژاردن یەکێکە لە بنەماکانی دیموکراسی، ئەمەش لەکەمەڵەک حزب لە کەمەڵگایەک دەکرێت ، هەر حزبێک بەکەمەڵەک بڵێن و کەمەڵەک کاندید بەشداری تێدا دەکات، ئەوجا دەنگدەران لەسەر ئاساسی هەم کارەکانی ڕابردوویان، هەم بەڵێنەکانی ئەو کاندیدانە و حزبەکان، لەبانگەشەی هەڵبژاردن دەنگدەدەن، بەمە لەناو حزبەکەش بەو کاندیدە کە بەشایستەی دەزانن کە نوێنەری ئەوان بێ لە پەڕلەمان یان شوێنی تر کە بۆی هەڵبژێردراوە.

چەندین جۆر هەڵبژاردن و سیستەمی هەڵبژاردن هەیە. بەڵام بە ئاستای کەمەڵگای ئەمە فرەبازنەیی باشتر و چاکترە

بۆچی باشترە؟ چونکە ئەو جۆرەیان ململانێ لەنێو هێزەکان دروست دەکات، واش دەکا هیچ هێزێک لەناوچەی نفوسی خۆی بێ ترس نەبێت، یانی کاتێک فرەبازنەیی پاک و بێگەرد بکرێت ئەوا هەموویان هەم هەول دەدەن دەنگی باش ،هەمیش نوێنەری زۆر بنێرنە پەڕلەمان، هەمیش پاش ئەوە ووردە ووردە کەمەڵگا لە تەمبەڵییەوە بۆرێ جوڵە و گۆڕانکاری دێبات، هەمیش وا دەکات کە حزب و هێزەکانی تر کاری باشتر لەیەکتری بکەن.
ئێگەر بشپرسین بۆ؟ ئەوا ئێگەر وانەکەن دەکرێ بڵێین بەشێوەیەکی گشتی لە ئەنجامەکان دەترسن .
لەڕاشدا دەنێ سەر هەڵبژاردنی ڕاستەقینە و ساختە جیاوازییەکانی سود و زیانەکانی دەخەینەڕوو .
یەکەم لە هەڵبژاردنی ڕاستەقینە ئەو هەڵبژاردنەیە بە پارە بەخشین و بە تەزویر و فرت و فێڵەکانی ترە بەڵام هەڵبژاردنی ساختە بە تەزویر و فرت و فێل و شتەکانی ترە .
دووەم هەڵبژاردنی ڕاستەقینە دەکرێ بڵێین حزبەکان هی هەموو خەڵکە بەڵام لە ساختە هی هەموویان نیە.
سێیەم هەڵبژاردنی ڕاستەقینە بەڵێنەکانیان جێبەجێ دەکەن بەڵام لە ساختە نا.
چوارەم لە هەڵبژاردنی ڕاستەقینە هەموو دەزگاکانی حکومەت ڕۆژ بەڕۆژ باشتر دێنە بەڵام لە ساختە نا.

من نامەوێ هەموو خاڵەکانی هەڵدووکیان باس بکەم بەڵام هێندەم نووسی

بە ئەوەی ڕوون بە دواتر هەڵبژاردنی ئاستەقینە نوێنەرەکان لە شوێنەکانیان بە جوڵە دەخیت لەوشەوە بواران و کەمالگاش دەخاتە جوڵە لەوشەوە بەرەو گەندەڵی و پشکۆتن یانی ئەمە ڕێگایەکە بە پشکۆتن و گەندەڵی
لە کەمالگای ئەمە دا تەنانەت لە ئەراقیش حکومەتی بنکەفراوان هەیە هەر کارێکی باش هەمووی خەی دەخاتە خاوەنی بە خراپیش هەمووی خەی ناکاتە خاوەنی، من لەگەڵ ئەو جارە دانیم کە کەمالێک حزب حکومەت پێکبهێنن لەوشەوە بە پێڵەمان چونکە هیچ سودێکی وای نەبوو کە جگەی دلخۆشی بێت چونکە ململانێ لەنێو هێزەکان بۆگەرێکی زەر دروست،ناکات ئەمە زیانی زیاتر لەسود بەس مادام ئەستا فرەبازنەیی دەکرێ پاش هەڵبژاردن بۆپێی زەری دەنگەکان لە ناوچەکان ئەوا وەکو دەسەلاتێکی بچووکی ئەوە بێت یانی هیچ شتێکی ئەوە نەگۆڕێت بە کەسانی لایەنگری خەی بەڵکو لەڕێگەی پێڵەمانتارانیەوە ببێتە حکومەتێک بەسەر ئەو ناوچەیە هەمیش چەند مانگ جارێک خەڵکی ئەو ناوچەیە بانگهێشتی ئەو پێڵەمانتارانە بکەن کە وەک نوێنەری دەرچوو بە پێڵەمان کە ئەنجامەکانی بەڵێنەکانی بخاتەوو چیان کردووە دواتر ئەوە بەردەوام بە یانی دەکرێ بڵێین کەرتەکان دروستت ببێت دواتر شوێنێک هەبێت دەسەلاتی بەسەر هەموو کەرتەکان هەبێت نوێنەری هەموو لایەنەکانی تەدابە ئەمە بەشەوێکی دادپەروەری و یەکسانی و پەروەردەیەکی تەندروستیش ململانێ لەنێو کەرتەکان هەبە بە ئەوەی جارانی داهاتوو دەنگی زیاتری هەم کەرتەکە هەمیش کەرتەکانی تریش بەدەست بهێنێت .

ئەم نووسینە سەرەوە دەکرێ لەڕێگەی نووسەری تەوە دەوڵەمەندتر بکرێت ببێتە بنەمایەک بە قوناغی ئەستای کەمالگای کوردستانی.

تێبینی ئەوە بە هەموو شتێک دەبە کە هەڵبژاردن و دەنگدانی تەدا دەکرێ و نوێنەریش هەڵدەبژێردرێت هەمیش پەیستە هەم هاولاتیان و هەمیش بوارەکان و هەمیش حزبەکان لەگەڵ ئەو شێوازە بن بگومان دەکرێ ئەو نووسنەی من دەوڵەمەندتر بکرێت بە زیاتر بەسودبوون

شۆی ئایدۆلۆژیاکان، یان مافۆکان؟... زانا رۆزاق

سەرەتا هەروەک دەزانین ئایدۆلۆژیا کۆمەلێک خال و ووتەی یان نووسراوێکە کە گروپێک یان کەسانێک وەک چوارچێوەیەک یان بنەمایەک لەسەری دەڕۆن ئامانجیان هەیە کە کۆمەلێک ئامانجیان هەیە یانی سەرەتا ئامانجە بچووکەکان دواتر کۆکردنەوەی هەموو ئامانجە بچووکەکان بە ئامانجە سەرەکیەکە و گەورەکە

سەرەتا ئایدۆلۆژیا پەیدابووە دواتر ئایدۆلۆژیای تر دروست بووە ئەویش بە ئەوەی تر دروست بووە کە وەکو بە دیلێکی باشتر بۆلام کە دروست بووە لەجیاتی سود بگەیەنێ زیانی هەبووە.

چۆن؟

کاتێک کە پەروەردەیەکی تەندروست و دروست نەکراون بیریان لە پلانی دوورمەودا نەکردەتەوە ئەوا شۆی ئایدۆلۆژیاکان ووردە ووردە سەریهەلداوە.
ئەگەر مەبەستیان باشە و چاکە بۆت هاتوون لایەنی بۆرامبەریان ناشرین پیشان داوە بە ئەوەی خەیان جوان نیشان بدەن ئەمەش هەم لە ڕووی دەروونی و مرۆڤناسیەوە لایەنی بۆرامبەری تووشی کاردانەوە کردووە ئەویش بە هەمان شت ڕووبەڕووی بۆتەوە. یانی وایانزانیوە لەبەرژەوەندییانە بۆلام هەردووکی لەسەر بنەمای بۆرژەوەندی تایبەت بووە ئەویش هی (گروپێک).

ئیدی کۆمەلێک ئایدۆلۆژیا پەیدا بوون هەریەکەشیان هەمان شتیان دووبارە کردەتەوە و بە هەمان شێوە بوونە مرۆڤانێک نەهاتوون هەڵەکانی ئەوانی تر دووبارە نەکەنەوە لەسەر هەمان ململانێی ناتەندروست ڕەیشتوون.

لێرە دا ئەوەی ڕاستیەکە بۆت ئەوەیە ئایدۆلۆژیاکان خراپنین ئەگەر ململانێی تەندروست بکەن بەڵکو ئەوە مرۆڤانێکی ئایدۆلۆژیاکانن بە ناتەندروستی و پەروەردەیی خراپ و ڕق و کینە و تیژی فکری بۆرامبەر کاریان کردووە ئەسڵەن ئەوە هەڵەیەکی گەورەی ئەوان بووە یانی لەجیاتی سود زیانیان گەیاندووە ئەوش یەکەمجار زیان لە خەیان دەدەن بەگومان لە هەم لە مرۆڤکانی خەیان هەمیش لە مرۆڤکانی ئەو کەمەلگایەی تێدان.

ووردە ووردش خەلکیان لە دووردەکەوتنەوە بەلام ئەوانە لە جیاتی مشکی مرۆڤکان پێ بکەن لە ئایدئۆلۆژیاکان بۆن ئەو ماندووبوونە و پارە خەرج کردنە زۆرەی بۆ ئەو مەبەستەش بکاری دەنن و گەندەلیکی زۆر و پارە کەکردنەوەیکی زۆر بۆ ئەوەی پێگەی خۆیان بەهێز بکەن؟! زۆر سەیرە ئاوا پێگە و بەهێز نابن چونکە ئاستیکان جیاوازن لە درە و خراپە و چەواشکاری یان بشێوەی تر هەر بۆ ئاستی خزمەت بکەن نەک پێویستی بە پارەیکی خەیالی سەرف کردن بۆ کەسانێک پشتگیری و بکەن ناکات یانی بەدەی ئایدئۆلۆژیاکان قسە بکەن چونکە بەدەی ئەوە قسە کردن لە دوورمەودا زیانە بس لە سود قسەکردن لە دوورمەودا پێش کەمەلگا لەبەرژەوەندی ئەوەیە

یانی کاتێک بۆئاستی خزمەت بکەن مرۆڤکانی ناو ئایدئۆلۆژیاکە ئاستیش نزلەت ئەوانەی دەرەوەی ئایدئۆلۆژیا ووردە ووردە هۆشیار دەبنەوە ئاستیکان دژەن جا ئەو ناڕاستیەی ناو ئایدئۆلۆژیاکان بەهەی بەرەو پێشچووونی کەمەلگا ئاشکرا دەبە، بەلام پاش ماندووبوونێکی زۆر؟!

بس ئاگەر بۆ ئاستی خزمەت بکەن هیچ پێویستی بە پارە بەخشینی زۆر بکەس ناکرێت چونکە ئاستی هەر ئاستیە خەلکەکە خۆیان ئاستیکە یان ئاستیکان باس دەکەن و بەرگریشیان لەدەکەن.

بەداخەوە کەمەلگای ئەمە و هاوشێوەی ئەمە ئایدئۆلۆژیاکان و زۆرێک لە حزبەکان لە جیاتی خزمەت بە خەلک بکەن لەخزمەت کردن بە خەلک سود بە خۆیان بگەیەنن ئێک پێچەوانەیە، یانی دژەن سەدان کتێب و نامیلکە و پەهەلدان و شت لەسەر حزبەکانی خۆیان و کەسانی ناو حزبەکان دژنووسن و دژەن بەلام بە مافەکانی خەلک وانین و هەڵەی زۆر و خراپەکاری زۆر و زۆر شتی تریشیان هەیە کەچی ئێک پێچەوانە کردنەوە سودیان پێدەگەیەنێت هەروەک پێشتر ئاماژەم پێدا یانی خزمەت کردن بە خەلک وا دەکات ئەو شتانەشیان پێگەیان بەهەز بێ و خەلک خۆشی بوژن بەلام کە مافەکانی خەلک و دابین نەکرد ئەو شتانەشتان باش بووبێت خەلک لای گرنگ نابێ چونکە خەلک و مرۆڤکانی کەمەلگا بە خزمەت کردن پشتگیری و دەکەن ئاگەر بشتگیریش و نەکەن دەسەلاتکان خزمەتی خەلک بکەن خەلکانێک لە دەرەوەی ئەوە ئاستیکان دژەن ئەوەش جارێک لەجارکان پشتگیریە بە هەمان شێوەش ئاگەر خزمەتیش نەکەن کەسانێک لە نەو خۆتان باسی خراپیەکانی خۆتان دەکەن ؟! ئەمەش لە دەسزیەی نێک شتی تر …

لەرە دا نموونە سەر ئەوە بهێنینەوە بڵێین لە وولاتێکی پێشکەوتوو

خزمەتگوازئ ئاگادار دەسەلاتەکە باش بووبێت و خزمەتی کردبێت پرسیاریش لێو کەسانێی ناو ئێو کەمەلگا پێشکەوتووە بکەین چی دەلێن؟

بەگومان ئێو شتانە باس دەکەن کە هەیە بەهەمان شێوەش بە وولاتێکی دواکەوتوو و نادادپەروەری لێوەش کەسانێک هەن هەمان شتی ئێو وولاتە دواکەوتووە باس دەکەن کە هەیە؟! یانی هەردووکیشیان نە پارێو بەرژەوەندی تایبەتە نێک شتی تر خێشی ئێوە ێگا و بیری ێاست و دروستە.

لە کەتاییدا ئێوەی گرنگتر بەلەم ئێوەیە کەسانێکیش لەدەرەوەی حزبەکان دەن شێی ئێوان دەکەن ئێوانیش پێویستە خەتان چاک بکەن و هەلێو کەم و کورتی خەتان ببین چونکە ئاوا لە جیاتی سود لە خەلک ببینن زیان لە خەلک دەدەن و خەتانیش بەشکن لە خراپەکاری ئاگادار بەیەک جنێو و قسەی ناشرینیش بێ، ئێوەشت بیربێ تە کاتێک دەبێ نووسەر و چالاکوان و شتی تر ئاوا دەبیێ کەسکی گشتی نێک تەنیا بە خەت و ئاێزووی خەت جنێو و قسەی ناشرین بکەیت.

هەر کەسێک ئاوا بێت لەناو کەمەلگا من یەکەم کەسم بە نونەری خەمی نازانم.

بەرژەوەندی گشتی چییە؟ بەرژەوەندی تایبەتی چییە؟... زانا رەزاق

سەرەتا بەرژەوەندی گشتی هەموو قسە و کردارانەی هی مرۆڤێک یان کەسانێک یا گروپێک یا دەولەتێک دەگرێتەوە کە لە سودی بەرژەوەندی گشتی دەبێ بەرژەوەندی گشتی لەدەکەوێتەوە .

بەگومان ئێوەی پێویستە و کاری ئاقلانە نێک هەست و سەزەکان لە هەمان کاتدا هەم کورت مەودا هەمیش دوورمەودا سودی لەدەکەوێتەوە.

دوای ئێوە پرسیارێکی تر بکەین بلێین:
چۆنیش بزانین ئێو قسەیە یان کردارە بەرژەوەندی گشتیە؟

ئەو لەسەر بنەمای و بیرکردنەوەی ئەقلانی بیاری لەسەر دەدەین ، سەیری قسەکە یان کردارکە یان هەر شتێکی تر دەکەین دواتر بیری لێدەکەینەوە.
ئایا ئەو بەرژەوەندی گشتییی لیدەکەوێتەوە؟ یان بەرژەوەندی تایبەتی و شتی تر؟

بە نموونە
ئازادی ئادەبرین لەناو گروپێک یان شوێنێک یان جێگاو کەمەلگایەک ئەوا بەرژەوەندی گشتیی لێدەکەوێتەوە
بە بەرژەوەندی گشتییە؟ چونکە هەمووان دەتوانن بیروڕا بە ئازادانە دەربڕن یانی لە بەرژەوەندی هەمووانە نەک تەنیا کەسانێک.

یان نموونەی تر

لەسەر سەروەربوونی یاسا ، یان یاسا سەروەر بێت ئەوا ئەوش هەموو کەس دەتوانێ لەسەر هەر کەسێک بیەوێ سکالا تۆمار بکات مافی خۆی وەرگرێت و کەسەش بەپێی خال و مادەکانی ئەو سکالایە سزای خۆی وەرگرێت.

یان نموونەیەکی گرنگتر ئەویش ئازبوون بە نانەواخانەکان و هەموو ئەو شوێنانەی ئازبوونی بەدوای یەکتری تێدایە ئەوش چونکە بەرژەوەندی گشتییە چونکە لە سودی هەموو ئەو کەسانەیە کە ئازدەبن.

پەیستیشە هەر لەسەر بنەمای ئەوش قسە بکەین ئەفتار و کردار بنوێنین چونکە قسە و کردارکردنی ئاوا هەم سودی بە خەمان شوێنەکەو کەمەلگاش دەبە بگومان ئەوش هەم بەکورت مەودا هەمیش دوورمەودا.

جا شتێکی تریش هەیە لێرە بلێم ئەویش هەموو باس کردنێکی شتێک لەسەر بنەمای بەرژەوەندی گشتی لێبکەوێتەوە کارێکی باشە چونکە سودی لێدەبینین یانی پێش قسە بکەین کردار بنوێنین بیری لێبکەینەوە بزانین ئەوە بەرژەوەندی گشتی لێدەکەوێتەوە یان نا.

بەرژەوەندی گشتی بیری ئاست و دروستە جارێک لە جارێکانیش چاککارییە ئەمش هەم گروپ و کەمەلگا و ناوچەکە و جیهانیش دەبوژنێتەوە.

ئەی بەرژەوەندی تایبەتی چییە؟

لێرەش دەتوانین بڵێین بەرژەوەندی تایبەتی هەموو ئەو قسەو کردارێک هی مرۆڤێک یان مرۆقانێک یان گروپێک و کەمەلگایەک دەگرێتەوە کە

بەرژەوەندی تایبەتی لەدەکەوێتەوە یانی ئەوەش ناوەکەی هەر لە خۆیەوە کە لە بەرژەوەندی کەسێک یان گروپێک لە کۆمەڵگا یان دەوڵەتێک لە ناوچەکە و جیهاندایە ئەوەش کاری هەست و سۆز و ئارەزووکانە نێک ئەقڵ لە هەمان کاتدا ئاگڕ کورتمەودا لە بەرژەوەندی خۆی بە ئەوا لە دوورمەودا لە زیانی خۆیتی یان خۆیتیان

چۆنیش بزانین بەرژەوەندی تایبەتە؟
ئەوەش لەسەر بنەمای بنەمای بیرکردنەوەی ئەقلانی بۆیاری لەسەر دەدەین کە سەیری قسەکە یا کردارەکە یان هەر شتێکی تر دەکەین دواتر بیری لەدەکەینەوە ئایا ئەوە بەرژەوەندی تایبەتە یان بەرژەوەندی گشتی و شتی تر.

نموونە کاتێک کەسێک بە واستە و خزم خزمنە و شتی تر لە خوێندن دەردەچوێندرێت بۆلام زۆرێک کەسانی تر نا یانی جیاوازی دەکرێت و یەکسانی تەدانیە ئەوا ئەو کەسە لەکورت مەودا سودی لەببینێت بۆلام دوورمەودا سودی لێنابینێت چونکە هیچ فێرنەبووە هەر بە واستە و خزم خزمنە دەرچووە بۆلام کەسانی تر هەم کورت مەودا هەمیش دوورمەودا سودی لەدەبینن چونکە زانست و زانیاری فێربوونە.
ئەو کارە هەم هەڵیە هەمیش بەرژەوەندی کەسێکە و بەرژەوەندی تایبەتە.

یان نموونەی تر

گەندەڵی و بەرتیلوەرگرتن ئەوەش بەرژەوەندی تایبەت و خراپکاریە.
بۆ؟
چونکە گەندەلییەکە زیان لە دارایی دەدات مافی ماندبوونی کەسانی ترە نێک ماندووبوونی ئەو کەسەی دارایییەکەی بردووە زیاد تر لە هەقی ماندووبوونی خۆی بردوویەتی دزیویەتی بە بەرژەوەندی تایبەتی خۆی.

یان نموونەی تر
یاسا سەروەر نەبوون لە بەرژەوەندی کەسانێکە یانی لە سەرووی یاساوەن ئەوە لەبەر بەرژەوەندی تایبەتی سەروەر نەکراوە بە ئەوەی هەرچی بکەن کەس لێپچینەوەیان لێنەکات یانی هەم هەڵیە هەمیش لەبەر بەرژەوەندی تایبەتی

ئیدی ئاگڕ مرۆڤ و گروپیش لە نەو کۆمەڵگا لە بیرکردنەوە وابن وەکو ڤایرەس وایە، یانی بەرژەوەندی تایبەتی یانی ڤایرەس یان

بەشەوی تر بەرژەوەندی تایبەتی لە بیرکردنەوە قسە و کرداری ناڕاست و نادروستە جارێک لە جارەکانیش خراپەکاریشە ئەمش هەم بە کەس و گروپ و کۆمەڵگا و ناوچەکە و جیهانیش وەکو ڤایرەس وایە.

لێرە و پێش تێبینیەکان بنوسم پێویستە ئەمەی مرۆڤ چاکەکارەکان ئاگاداری خوێندنەوەی هەوداوەکانیش بین بۆ تایبەت ئەوانەی بەرژەوەندی تایبەت و خراپەکاری دژیانگرتنەوە یانی باسیان نەکەین چونکە کەسانی خراپ سود لە شەوازەکەی وەردگرن بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان و گروپ و ئایدۆلۆژیاکەیان هەروەها پێشتر هەڵەی زۆر وا کراوە پێویستە هەڵەکانی خۆمان ڕاست بکەینەوە هەموو شت هی باس کردنی نییە.

تێبینی یەکەم لە کۆمەڵگا ئاژەڵاتیەکان زۆرینەی بەدوای بەرژەوەندی تایبەتە زۆرینەشی زیانی بەردەکەوێت لە هەمان کاتدا کۆمەڵگا ئاژاوایەکان زۆرینەی بە دوای بەرژەوەندی گشتیە بەیش زۆرینەی سودی پێدەکەوێت.

تێبینی دووەمیش پێویستە هەر لەسەر ئەو بنەما و نموونانەی هەناوە بیاری لەسەر شتەکان بدەین بزانین لە بەرژەوەندی گشتیە یان تایبەتی جا تایبەتی ئایدۆلۆژیە یان گروپ و کەسانێک
لەچی بزانین؟ لە قسە و کرداریان
نێک پارە و مادی ئەوە هەم لە بەرژەوەندی تایبەت هەیە هەمیش لەکەسانی لە بە بەرژەوەندی گشتی هەول دەدەن بەس ئەوەندەی من زانیبێتم مرۆقانێک هەن لە کۆمەڵگای ئەمە بەرژەوەندی تایبەت بە پارە و مادی تێگەیشتوون نێک لە قسە و کردارەکان

باسێک لەسەر نووسەر و بوارەکانی کۆمەڵگای کوردستانی.. زانا ڕزاق

ڕەشبنیری ناوچەو بەتایبەت کوردی شتێکی نیە بەناوی مەعریفەی نوێ و بیرکردنەوە ئەوەی هەیە تەقلیدی و لاسایکردنەوەی فەیلەسوف و

بیرمەندانی ڕۆژئاوایە هەمان بیرکردنەوەیە

دەبوایە ڕۆشنبیری ناوچەو کوردی بەرهەمهێنەری زانین و مەعریفە لەگەل باس کردنی دەشبوایە بنەما شتەکان بناخەکانی ،بەپێوەر و خالەکانی هەبایە یانی خاوەن جیهانبینیەک بایە.

دەتوانم لێرە بڵێم بە ئەوەی ناوی بەهێنتەوە وەکو بیرمەندان یانی ڕۆشنبیری زەمەنی نەبن بەڵکو ئامانجەکیان ئەوەبا کە ڕۆشنبیری بەردەوامی بان یانی بەردەوامی زیندووبان ناویان و نووسینیان پاش مردنیش هەر زیندووبا وەکو:
(ئەرستۆ ،ئەفلاتون ،ئەوانی تر)

هەروەها چونکە کەمەلگاکان جیاوازن چونکە ناوچەکان جیاوازن چونکە ڕۆژهەلاتی ناوین جیاوازە لە ڕۆژئاوا هەم بەمیتۆدەک هەمیش ڕۆچکەیان هەبا بەشێوەیەک هاتبانە مەیدان وەکو ئەقلیەتی ئەو ناوچەیە و ئەو کەمەلگایە یانی خوێندنەوەیەکی دروستی بە مرۆڤکانی کەمەلگا و بوارکانی هەبایە پاشانیش لەبنەڕەتەوە دەستیان پێکردبا .

لێرە دا ئەتوانم بڵێم هەروەک چۆن خوێندرمان هەیە ئایدەلۆژین شوێنکەوتووی ئایدەلۆژیان ،هەروەک چۆن خوێندرمان هەن کەیلەی نووسەرن ،بەهەمان شێوە ڕۆشنبیرو نووسەری ئەمە ئاوان دەبوایە وانەبان بەشێوەی تر بان چونکە ئەمە چ جیاوازیەک لەگەل خوێنەر هەیە؟ دواتر بچە پێناسەیەک و سیفاتێک ڕۆشنبیر لە خوێنەر جیاوازن ؟
هەر چەندە نابا نووسەر و بوارکانی تریش یانی خاوەنکانیان خوێنەری کەیلە لە بیرکردنەویان هەبا چونکە ئەوە زیانە نەک سود بەڵکو دەبوایە خوێنەری ئازادیان لە بیرکردنەوە و ەاو بچوون ئەمە هەبایە هەم نووسەران هەم بوارکان چونکە ئاوا سودت پێدەگەیەنە نەک شێوەی تر

خەی هەروەک ووتمان دەبە بەرهەمهێنەری مەعریفەو بیری نوێبان ،بڵام هەی ڕۆشنبیران و نووسەرانی کەمەلگای ئەمە و ناوچەکە ،زۆرێک نووسینەکانیان دووبارەن
بە نموونە :

ئەگەر سەد کتێبمان هەبێت ئەوا نەوەدی دووبارەن یانی هەم ،لەهی دەرەوە دووبارەن هەمیش لەناوخە دووبارەن نەدەبوایە وا بوایە بەڵکو ئیزافە و زیادەی خیان بە سەر نووسین و شتەکانی ئەوانی تر هەبا

ڕۆشنبیرو نووسەرمان هەیە ڕووبەڕوو نازانێت قسە بیکات یانی لە تەنکەمەلایەتیەکان و لەڕاگەیاندن و کەنکان جیاوازە، بەتایبەت کاتێک پرسیاری ڕووبەڕووی لێدەکرێت.

پاش ئەمەش ڕوشنبیری کەمەلگای ئەمە دەبە بەشێوەیەک بێت کاریگەری دروست بکات، نەک خەلک کاریگەری لەسەر دروست بکات، بەداخەوە ئەمە لەم ڕووەو ڕووکانی تریش لەکەشەی گۆڕداین .

هەروەها زیاتر باسی پشت شتەکانی کردبا و خوێندنەوەی بە هەیە یانی بەشێوەی تر زیاتر باسی دیاردەکانی نەکردبا بەڵکو دەبوایە پشت دیاردەکان لەگەڵ هەکار و چارەسەرکردنیشی باس کردبا.

جگە لەوانەی سەرەوە دەبوایە گرنگی و سەرنجی زیاتر لەسەر هەموو شتە خەمالیەکان بدابایە نەک هی دڕەوەی پڕە پێبدات چونکە ئەمە زیانە نەک سود یانی دەبە زانیاری نەبە ؟!

چونکە ئەمە وەکو مامەستا و نووسەر و هەموو بوارێکی تری کەمەلگایە کە زانیاری و باسی شتەکانی بە فەرخواز و بینەر و بیسەر و ئەوانی تر دەکات.

دەبوایە لە جیاتی ئەوەی زانیاری ڕوکەش بلاو بکاتەوە دەبوایە کاری لەسەر هەشیاریەکی گشتگیر کردبا بە ئەوەی تاکەکی تەندروستی بە کەمەلگا و بوارەکان دروست کردبا
چونکە کەمەلگای ئەمە هاوشێوەی ئەمە لەناو کەمەلگا و بوارەکانیشی کەمەلین و جەماوەرین دەشبوایە لەو شوێنانە کەن و سیمینار کرابایە کە پەیوستی پێ هەبووە نەک لە شوێنێک کە هەمووی وەکو ئەوانن یان باشترن.

یانی بڵێین لە کەن و سیمینارەکان و هەڵبژاردنی بابەتەکانیش بە ئەو کەسانە کرابایە پەیوستیانە.

هەر بە نموونە کەشە و گرفت و هەشیار کردنەوەش بە ئەو خەلکە باس کردبا پەیوستیانە یانی کەشەی ژن بە ژنەکان کەشەکانی تریش بەهەمان شێوە نەک بە یەکتری باس بکەن چونکە ئەوە دەبە گوە لەوان بگرن و هەکارەکانی دەست نیشان بکەن و بەهەی هەکارەکانیش چارەسەرکردنی بدەزنەوە.

ئەمە پەیستی بە هەشیار کردنەوە و تاکەکی تەندروستە لەسەر ڕێچکەیەکی دروست بە ئەوەی لە گشت بوارەکان سود بە کەمەلگا و

مرۆڤکانی بگەیەنێت.

یان بەشێوەی تر بڵێم کاری زیاتر لەسەر ئاگایی و نائاگایی مرۆڤکان لەگەڵ هەست و نەستی مرۆڤکان کردبا بەهەمان شێوەش مامەستا مامەستای دروست کردبا نووسەر نووسەری دروست کردبا هەموو بوارەکانی تریش بەهەمان شێوە نزیک زانیاری ئوکەشی کتێب و هی خەیان بە خوێنەر و گوێگر و بیسەرەکانیان بدایە.

تێبینی ئەو نووسینەم کەکراوەی پێستەکانی سالی دوو هەزار و بیست و یەکە هەکاری یەکەمیش بە ئەوەش کەم کردووە بە ئەوەی خەلکی تر لە شوێنی تر سودی لێبینێت.

تێبینی دووەمیش دەبوایە بناخەو پێوەری بە هەموو بوارەکانی کەمەلگا دانابا
یانی ڕەمان و چیرۆک و شعر و سینەما و فلیم و دراما و پەخشان و
یانی هەموو شتە خەماڵییەکان
بە شێوەیەک بە نوێگەری و بەرەو پێشچوون

ڕەشنووسبیر و بوارەکان لەگەڵ نووسین.. زانا ڕەزاق

سەرەتا ڕەشنووسبیر بریتیە لەو کەسەی کە جیهانبینی و ڕۆچکەیەکی تایبەت بەخۆی هەیە بەڵام ئەو بیرو بۆچوونانە و بیرانەی کە هەیەتی لە سودی کەمەلگایە نەک حزبی خۆی بەڵکی خۆی یانی دەبە بەشێوەیەک بە بە سودی کەمەلگا بە نەک بە حزبی خۆی و بەڵکی خۆی کاتێک دەبنە کەسێک لەبەرکەیەک ئەوا بیرو بۆچوونی دەچێتە خانەی بەرهەم هێنانی ئەو بەرەیە

یانی خەشی دەبێتە بەشێک لە کەشە نەک ببێتە بەشێک لە چارەسەر یانی دەبە کەسێک بە بە چاک و ڕاست بڵێ ڕاست و چاک بە خراپ و هەڵەش بەهەمان شێوە ئەوەش کاتێک دەکرێت کە دووبەرەکە دوو بۆچوون دەردەبڕن تە دەتوانی لەو دوو بۆچوونە بۆچوونێک بڕاست بزانی یەکێک بە هەڵە ئەمە ئەو کاتە ڕوودەدا کە بزانی کامەی هەڵەیە و

کامەی ڕاستە یان بەشەوەی تر هەیە دوو بەچوونی تر دەردەبڕێت ڕەشنبیر بەدیلی باشتر هەلدەبژێرێت لەو دوو بەچوونەی کە هەیە یان شەوەی تر هەیە ئەمەیان زیاتر دەچێتە خانەی میتافزیک بەگومانیش میتافیزیک لەوە دەتوانێ دەبە وەکو بەڵایەنێک دەرکەوێت بیرو بەچوونەکان لەسەر ئەوە بکاتە ڕەخنەیی بەو شەوەی کە بڵێی هەقیقەتی ڕەها لای کەس نیە بەڵکو لای هەموو یەتی بەشەوەی ڕەخنەیی و یەکسان لەڕە با بەینە سەر ئەو پرسیارەی کە ڕەشنبیر و بوارەکانی کەمەلگای کوردستانی چەنن لەگەل نووسین؟

پێش هەموو شتێک ڕەشنبیرانێک ئەوانەی بە سیاسیەکان دەنووسن زۆرێک لەوان بەرهەمهێنەری بیری ڕاستی نین بەڵکو بەرهەمهێنەری ڕەوایەتی دان یانی ئەوانە بە حەزی خەیان بەرەی خەیان دەنووسن نەک سودی گشتی تەنانەت ئەو جۆرە دووڕەوداش بیر ناکاتەوە بیرکردنەوەیەکی کوورت مەوداید ئەگەر نا لە دووڕەودا زیان لە خەیان دەداتەوە هەروەکو چەن بڵێین ئەوانە سالانێک دەنووسن ئێستا ئەگەر بپرسین ئەوانە ماندووبوونیان بە فیڕۆ نەچوو؟ مەبەستم سالانێک دەنووسن کوا بەرهەمەکەی بە خودی بەرەی خەیان؟

خەیان پێش هەموو کەس زیانیان بەردەکەوێت بەگومان لە کورت مەودا نا دووڕەودا ئەو جۆرە تەنیا خەتان بگرێن و بەچوون و ڕا پێچەوانە بکەنەوە سودی ئەوانە پێچەوانەش مەبەستم بە ڕاست بڵێن ڕاست بە هەڵەش بڵێن هەڵە پاشان هەر لەو جۆرانە خوێندنەوە و قسەی بە بواری تریش هەیە بەڵام لەڕە جیاوازتر دەردەکەوێت لە خوێندنەوە و قسانەی لەسەر سیاسەتی بەرەی خەیان دەکەن یانی بە بوارەکانی دەرەوەی سیاسەت باسی خراپە و چاکە و کێشە و گرفتانیش دەکات بەڵام کاتێک باسی سیاسەت دەکرێ وانیە و باسیشی ناکات؟!

ئەوانە دەکرا لەناو هەر بوارێک چەندین بەرە هەیە بەڵاو بەچوونی جیاواز و ئایدەلۆژیای جیاواز ڕەچەڵەکی دروست کردبا پێکهاتبا لە باشییەکانی ئەو بەچوون و ڕایانەی لە ناو ئایدەلۆژیا و بەرە و گروپەکاندا هەیە لەڕە دەردەکەوێت ئەو جۆرە ئازادی بیروبەچوونی نیە لە نەو چوارچێوەیەکن تەنیا دەتوانن لەو چوارچێوە قسە بکەن یانی وەکو تاکێک دەرناکەوێت وەکو کەسێکی داگیرکراو لە ئایدەلۆژیا و بەرە و لایەندار دەردەکەوێت تەنانەت بە ڕاو بەچوون لەسەر دەستور و یاساش ئاوان ؟!

یانی بە دەستور و یاساش دوو بەچوون هەیە پێشوەختە دەزانی کامە بەرە چی دەڵێ کامە بەرەش پێچەوانەی ئەو دەڵێت کەچی هەر ئەوانە

باسی تاکی سەربەخۆ و دروستکردنی تاکی بیرکەرەوە دەکەن کەچی خەیان وانین پەویستە پێش ئەوەی باسی شتی وا و هەموو شتێکی تر بکەن خەیان وابن یانی لە مشکی خەیاندا هەبێ و بەوایان بەوە هەبێ یان نازانم ئەوانە تاک بە چ تێگەیشتوون و پەوەری تاک لای ئەو جۆرە چیە؟

کە دەشڵێم وانین کاتێک دوو بۆرە قسە دەکەن ناگەنە هیچ ئەنجامێک ئەنجام بەو مانایەی یەکێک هەموو شتی خۆی پێداستە ئەوەی تر هەموو شتی خۆی پێداستە ئەمش هەروەکو ئایدۆلۆژیا وان تەنانەت ئەگەر لە دەرەوەی هەموو بۆرەو گروپ و شتی تریش بیت ئەو شتێت هەبێ هەمان ئایدۆلۆژیایە بەس بەشەوەی تر و بۆرگی تر بۆلام تاکی سەربەخۆ و بیرکەرەوە ئەویە لەگەل شتی باش و چاک و بەدیلی باشتر بێ بە هەموو شتێک هەر ئەو جۆرە دوو شەوەی تریش هەن خوێندنەوە و شڕۆڤەکردنی بە هەموو ڕووداوێکی جیهانیش دەکەن هەن لایەندارییە و بە حەز و بۆرژەوەندی لایەنی خۆی ئەوانە ژمارەیان گەلێک زۆرە هەشن بەڵایەنی و ڕاست و دروستی بەچوون دەردەبڕێت لەڕە پەویستە هەردووک جۆر ئەکادیمی بنوسن وەک ئەکادیمی نێک بێ ئەوە بە هەموو شتێکی تر دەرکەون تەنانەت هەندێکمان هەن لە کام وولاتی ئەوەپی بن کە قسە لەسەر ئەو وولاتە دەکەن وا هەست دەکەی کە قسەکانی لە چوارچێوەی ئایدۆلۆژی دان نەک وەک ئەکادیمێک بەچوون و ڕا لەسەر شتەکان بخاتەوو یانی کە قسە دەکەن دوو قسە و بەچوونیان نیە لەسەر هەڵە و خراپی ئەو وولاتەی تەدا دەژین وەکو بڵێین وولاتەکە لە هەموو ڕوویەکەوە تەواو پێشکەوتووە و هیچ هەڵە و کەم و کوڕتی نەبێت بگومان کە باسی ئەوە دەکەم مەبەستم بەشەوەیکی گشتیە نەک بڵێم هەموو ئاوان لەڕەش ئەی بوارەکانی کەمەلگای کوردی چۆنن؟

ئەگەر ئەو بابەتە درۆژتر بکەینەوە بە بوارەکانی تر و کەسەکانی ناو بوارەکانی تریش بە هەمان شێوەن یانی ئەوانەش لە چوارچێوەیەکن کە وەکو خالانێک بەیان دانراوە ناتوانن ئەو چەقبەستویەی هەیانە بشکێنن یانی دەکرێ بڵێین ئەوانەش تاکێکی سەربەخۆ لە بیرکردنەوە و ڕاو و بەچوون نیە بەڵکو وەک کەسێکی بەرهەمهێنەری ئەو ڕێچکەیەن لەسەری دەڕۆن.

ئەمەی سەرەوە یەکێکە لە هەڕە هەڵەکانی ئەوانەی ئاوان دەبوایە وانبوان و ئازادی تەواوی ڕاو بەچوونیان هەبایە و بەیان دابین کرابایە یانی دەکرێ هەموو کەسەکانی بوارێک هەموو وەکو یەک بن و لەگەل هەموو ڕاو بەچوونەکانی بەرەی خەیان بن ؟

ئەگەر نموونەیەکیش لەسەر ئەو بەهانەوە کە بڵێن ئایا دەکرێ هەموویان یەک جار لە ناو هەموو کارەکان و قسە و کرداریان کەسێک نەبێ بڵێت ئەو هەڵەیە و ئەوەش هاوستە؟مەبەستم ئەوەیە کە لە بەرەی خەبات بەناهاوستە بزانێ بەرەی بەرامبەر بە هاوست بزانێ؟

بەگومان خەم ئەوەم نەدیوە و نەشبیستووە شتی وا هەبێ لە کۆتایدا خەی ئەگەر دووبارە هەبن ئەوا سالانێکی زۆریش ئەو دووبارەیە لە ململانێ بن ئەوا هەموو بەچوون و شتەکانی ئەوان کارلێک دەکەن و ئاوێتەی یەکتر دەبن ئەو شتانە دروست دەبن کە باشتر و چاکترە بە کەمەلگا و مرۆڤکانی بەگومان ئەمەش ئاستی بەرزی هەشیاریەوە دروست دەبێ تێبینی لە ناو نووسینەکە ووتم نووسەری لایەندار و بەرەو گروپ لە هاو بەچوون ئازاد نین بەڵکو بەرهەم هێنەری بەرەی خەیانن ئەمە لەم کەمەلگایە هەیە جگە لە نووسەر وەشنبیرانی ئاوان دەبێ وا بکرێ هەموو ئامرازەکانی هەشنبیری لە نووسەر و میدیا و هەموو ئەوانی تر ئازاد بن نەخرێنە ژێر کۆنترۆل و بۆیست و حەزی خەیان ئەو ئامرازانە ئاهاستە بکەن چونکە ئەمە خالێکی هەر گرنگی پشکەوتنە ووردە ووردەش بەرەو پێش دەچن دەبێ هەموویان واش بکەن چونکە هەموویان باسی پشکەوتنی کەمەلگاش دەکەن؟!

زانا رەزاق

تێبینی دووەمیش دەبوایە لەبنەڕەتەوە ئاوا هاتبا یانی وەک بنەما با بێ هەموو ئەو ئامرازانەی کەمەلگا بێ بواری هەشنبیری تێبینی سڕینەمیش کاتێک من شتێک دەنووسم مەبەستم بێ شێوەیەکی گشتیە لە هەمان کاتدا لەسەر ئەو شتانەش کە دەیبینم یانی ئەوانەی دەیبینم ئاوان.

ململانێ چەن ساڵێکەوتوو دەبێ

لێگەڕێ لایەنی بەرامبەر؟... زانا ڕەزاق

سەرەتا پێش هەموو شتێک ململانێ و ئاکاوەری لەنێوان دوو هێز یا زیاتر، ئەمەش بە ئاوەژوی خۆی و کارەکانی خزمەتکەری فراوان بە کەمالگا بکات.
ململانێیەک لەسەر بنەمای لاوەژوی تر جیاوازبوونێک بە بەدیلی باشتر و چاکتر یان بڵێین باشتر پێشکەش کردن ، پێشکەش کردنێک لەسەر ئاساسی و ڕەچکەیەک بە گەڕانکاری ، بەرەو پێشچوون.
ئەمە بە کەمالگای ڕۆژهەلاتییەکان و بەتایبەت کەمالگای ئەمە زۆر پێویستە چونکە زۆرێک هێزەکان بەیەکتری دەچن و تەقلیدین بۆلام دەکرێ هێزەکیان هەڵەکانی خۆی ڕاست بکاتەوە بە ئاوەژوی بتوانێ ململانێ لەگەڵ هێزەکانی تر بکات
ئەمە چۆن دەکرێ ؟ چۆن هەڵەکانی خۆی ڕاست بکاتەوە؟
یەکەم دەبێ ئەو هێزە پابەندی ڕەهای بە دیموکراسی ڕاستەقینە هەبێ.
یەکەم پابەندبوونی لەنێو هێزەکەی دواتر بە دەرەوەی هێزەکە ومرۆڤەکانی کەمالگا یانی بانگەشەی ئەو بیرو ڕایانە و جیهانبینی خەت بکەی بە مرۆڤەکانی کەمالگا ئیدی لێرە دا چەندین جیاوازییەک لەنێوان دیموکراسی ڕاستەقینە لەگەڵ دیموکراسی ساختە دەخێنەووە.
یەکەم دیموکراسی ڕاستەقینە دادپەروەری و یەکسانی تەدایە یاساش سەروەرە بۆلام هی دیموکراسی ساختە نادادپەروەری و نایەکسانی تیدایە و یاساش سەروەر نیە بەڵکو کەسانێک لە سەرووی یاساش هەن.
دووەم لە دیموکراسی ڕاستەقینە هەم لەنێو هێزەکە هەم بە بوارەکانی کەمالگا پشت بە مرۆڤی بتوانا و لێهاتوو و خاوەن ئەزموون دەبەستریت بۆلام هی دیموکراسی ساختە پشت بە خزم خزمەنێو شتی تر دەبەستریت.
سێیەم لە دیموکراسی ڕاستەقینە هەموویان دەتوانن لێپرسینەوە لە کەمتەرخەمکان بکەن تەنانەت پە ڕەخنەشی بکەن بۆلام لە هی دیموکراسی ساختە ناتوانریت لێپرسینەوەی ڕاستەقینە و ڕەخنەی ڕاستەقینە بگریت.

چوارەم لە دیموکراسی ڕاستەقینە هێزەکە هی هەموو مرۆڤەکانی کەمالگایە بۆلام لە دیموکراسی ساختە هێزەکە نەک هی هەموو مرۆڤەکانی کەمالگا نیە بەڵکو لەنێو هێزەکەش هی هەموویان نییە.
پێنجەم لە دیموکراسی ڕاستەقینە هەموو کەس ئازادن بۆلام لە هی

دیموکراسی ساختە هەموو کەس لە بیرو ئازادی نین
شەشەم لە دیموکراسی ئاستەقینە هەموو مرۆڤکانی ژیانکی باش و خۆشگوزەرانکی باشیان بە دەبە بەلام لە هی ساختە ژیانکی پە لە ناخۆشی و دەربەسەری تێدا دەبە.
حەوتەم لە دیموکراسی ئاستەقینە پەروەردە کردنی ئەندامان و خەلک لەسەر بنەمای تەندروستییە بەلام لە هی ساختە ناتەندروستی و پە لە ڕق و کینە و تیرەری فکرییە.
تێبینی یەکەم بەگومان هەشتاش خالەکانی دیموکراسی ئاستەقینە و ساختە ماون بەلام من ئەوەندەم نووسی بە ئەوەی نووسینەکەم ڕوون بە.
تێبینی دووەمیش بەگومان هەر هەزەک ئەوە بکاتە جیهانبینی خەی لە دوورمەودا و داهاتووی هی ئەوە و سەرکەوتنی مسۆگەرە.

زانا ڕەزاق

پالەوانی ئاستەقینە، پالەوانی ساختە... زانا ڕەزاق

پالەوان ووشەیەکە بە کەسانک بەکاردێت کە براوەی کارەک بن یا یاریەک ،یان هەر شتەکی تر، کە ململانێی تێدا بێت، کە بەسەر ئەوانی تردا سەرکەوێت.
جا پالەوان بوونیش جۆراو جۆرن :
هەیە هی سیاسیە
هەشە تەپی پێیە
هەشە جۆرانی ترن...
دواتر هەندەک پالەوانیەتی هەن ڕووبەڕوو دەزانی ئەوانە پالەوانی ئاستەقینەن
بە نموونە
هی تەپی پێ، یان براوەی یاریەکی تر نزیک لە تەپی پێ، بەلام هەندەکی تر هەن ،دیارنین کە پالەوانی ئاستەقینەن، یان ساختەن، بەلکو ئەوانە و ئەوانی تریش بە ئەنجام دەردەکەوێت .
جا ئەنجامیش هەن خراپن، هەشن چاکن ،
یانی بەپێی ئەنجامەکە دەڵێین ئەوە خراپ بوو، هەروەها دەشڵێین

ئەو چاک بوو.
بەگومان کە خراپ بوو ،دیارە هەڵە و هەڵکاری زۆر هەبووە، بەڵام خراپ بووە، بە چاکەش دەتوانین بڵێین چونکە بە ڕاستی و ڕاستەقینە نەیشتووە، بەڵام لەجیاتی خراپ بوون باش بووە.
جا خۆی زیاتر پاڵەوانی ساختە تۆزێک قورسترە، بەڵام دەبە ئەمە لەو کارانەی ئەوان دەیکەن و دەیڵێن ، دەبە بزانین تا چەند ئەو کارانەی ئەوان دەیکەن زیاتر ڕاستەقینەیە، تا چەندیش نمایش و خەڵکەشانە…

بە نموونە
کەسانێک هەن، هاوکاری هەژاران دەکەن و باسی دەکەن، کەچی ژمارەی هەژارەکان نەڕۆژ بە نەڕۆژ لە زیادبوونە ؟!
نموونەی تر
نەکخراو گەلێک هەن باسی گرنگیدان بە گەنجان و گەشەپێدان بە توانای گەنجان دەدەن ،کەچی ژمارەی ئەو گەنجانەی گرنگیان پێنادرێت زیاتر و زیاتر دەبن؟!
نموونەی تر باسی نەخساندنی هەڵی کار دەکەن، کەچی ژمارەی بێکاران زیاتربووە ؟!
نموونەی تر باسی دامەزراندنی دەرچووانی زانکۆ و هەڵی کار بە ئەو دەرچووانە دەکەن ،کەچی نەڕۆژ بە نەڕۆژ دەرچووی زانکۆی دانەمەزراو و بێکار زیاتر بووە؟!
ئەوە چەند نموونەیەکە هەی ئەو کەسانە ئەوە دەسەلمێنە ئەوانە؟ پاڵەوانی ساختەن قسەکانیان تەنیا نمایشە ؟!نەک هەر بەڕاستی و بە بەردەوامی کردارەکە بکەن، دواتر هەر بە ئەوە یان بە ئۆگرێکی زۆرە بە ئەو کەسانەیە خەیان مەبەستیانە، نەک خودی شتەکان وەک شتەکان جێبەجێ بکەن، ئۆگر نا بەچی ئەو قسانە دەکەن، کەچی چارەسەرنەکراون یان کەمنەکراونەتەوە، بەڵکو زیاتربوونە؟
لە کۆتایدا یەک جیاوازی نێوان پاڵەوانی ساختە و ڕاستەقینە ئەوەیە:
پاڵەوانی ساختە زیاتر قسە دەکات و کاری زیاتر نمایشە، بەڵام ڕاستەقینە کەمتر قسە دەکات و کارەکانی زیاتر کردارین ،هەروەها زۆر بە کەمیش باسی کارەکانی دەکات، ئەویش ئەو کاتە کە پێویستە بڵێیت نەک هەموو کات و جارێک.